

ISA for LCE

En komparativ analyse med fokus på revisionsmæssig, samfundsmæssig og virksomhedsmæssige forskelle

Kandidatafhandling cand.merc.aud

Lauge Skamriis, Mette Nielsen og Frederik Lund Rehder Vestby

Vejleder: Peter Nørrevang

Aalborg University Business School

Titelblad

Projekttitel:	ISA for LCE: En komparativ analyse med fokus på revisionsmæssig, samfundsmæssig og virksomhedsmæssige forskelle
Projektperiode:	1. september 2025 - 5. januar 2026
Gruppemedlemmer/studienummer:	Frederik Lund Rehder Vestby / 20206564 Lauge Skamriis / 20192376 Mette Nielsen / 20176975
Semester:	4. semester, Revision (cand.merc.aud.)
Vejleder	Peter Nørrevang
Antal anslag	200.190

Abstract

The study begins by outlining the methodological foundation: a combination of qualitative interviews with auditors engaged in SME auditing and comparative analyses of existing standards, legislation, and academic literature. These sources provide both practical insights and contextual grounding for the investigation.

Against this backdrop, the dissertation addresses the introduction of ISA for LCE, a new international auditing standard designed for less complex entities. Many Danish SMEs consider the current ISA framework overly demanding, and ISA for LCE seeks to offer a more proportionate approach that reduces administrative burden while preserving audit quality.

The analysis focuses on how ISA for LCE compares with two other frameworks: the traditional ISA standards and Denmark's extended review model. By examining overlaps and distinctions, the dissertation evaluates the potential consequences of adopting ISA for LCE for auditors, companies, and regulatory bodies.

ISA for LCE is positioned as an intermediate solution, bridging the gap between a full audit and the extended review. It provides an option for businesses that do not fall under the extended review but also do not require the complexity of a full audit.

The findings suggest that ISA for LCE could enhance audit practices for less complex entities in Denmark. However, its successful integration will depend on regulatory endorsement, structured training for auditors, and clear guidance on how the standard should be embedded within the existing Danish audit system.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	1
2. Problemformulering	3
2.1. Underspørgsmål	3
2.2. Afgrænsning (positiv)	4
2.3. Projekt design	5
3. Metode	6
3.1. Forskningsdesign og analysetilgang	6
3.2. Indsamling og anvendelse af data	7
3.3. Primære data	8
3.4. Sekundært data	11
3.5. Kildekritik	11
3.6. Målgruppe	14
4. Redegørelse for de traditionelle ISA standarder og udvidet gennemgang	16
4.1 De traditionelle ISA standarder	16
4.2 Udvidet gennemgang	17
5. Redegørelse for ISA for LCE	20
5.1 Del 1 Grundlæggende begreber, generelle principper og overordnede krav	22
5.2 Del 2 Revisionsbeviser og dokumentation	23
5.3 Del 3: Kvalitetsstyring på opgaveniveau	24
5.4 Del 4 opgaveaccept eller fortsættelse af revisionsopgave og førstegangsrevisionsopgaver	25
5.5 Del 5 Planlægning	26
5.6 Del 6 identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation	28
5.7 Del 7 Reaktioner på de identificerede risici for væsentlig fejlinformation	30
5.8 Del 8 afsluttende handlinger	31
5.9 Del 9 udformning af revisionspåtegning og rapportering	33
5.10 Del 10 koncern revision	35
5.11 Praktisk implementering af ISA for LCE	35
5.11.1 Anvendelsesområde	38
5.11.2 Begrænsninger for ISA for LCE	41
5.11.3 Eksempler på revisors vurdering for anvendelse	45

6. Komparativ analyse mellem de traditionelle ISA standarder, ISA for LCE og udvidet gennemgang	49
6.1. Komparativ analyse mellem ISA for LCE og de traditionelle ISA-standarder.....	51
6.2. Fremtidige forskelle mellem ISA for LCE og de traditionelle ISA standarder	59
7. Analyse af ISA for LCE sammenholdt med de traditionelle ISA-standarder.....	62
7.1 Analyse på virksomhedsniveau	62
7.1.1. Komplexiteten i de traditionelle ISA standarder kontra ISA for LCE.....	62
7.1.2. Mismatch mellem de traditionelle ISA'ers krav og små virksomheders strukturer	63
7.1.3. Incitament til at vælge ISA for LCE.....	63
7.1.4. Målgruppen for ISA for LCE og vurderingen af virksomhedskompleksitet.....	64
7.1.5. Økonomiske og praktiske incitamenter	65
7.1.6. Forskelle mellem større og mindre revisionshuse	66
7.2. Analyse på samfundsniveau	67
7.2.1. Hvorfor blev ISA for LCE udviklet?	67
7.2.2. Revisionsstandardens betydning for kreditvurdering	68
7.2.3. Belastning for SMV'er – et samfundsøkonomisk argument	70
7.2.4. Revisors faglige rolle i samfundet.....	71
7.2.5. Perspektiv på eksternt tilsyn og kontrolregimet	72
7.2.6. Internationalt perspektiv – harmonisering eller fragmentering?	73
7.3 Delkonklusion - ISA for LCE sammenholdt med de traditionelle ISA-standarder	75
8. Komparativ analyse mellem ISA for LCE og udvidet gennemgang	77
8.1. ISA for LCE og udvidet gennemgang på samfundsniveau	80
8.1.1. Samfundsperspektivet.....	81
8.1.2. Bankperspektivet	83
8.1.3. Revisors perspektiv.....	84
8.1.4. Sammenfattende analyse	85
8.2 Delkonklusion ISA for LCE sammenholdt med udvidet gennemgang.....	87
9. Diskussions afsnit på baggrund af analyser	89
9.1. Proportionalitet i teori og praksis	89
9.2. Signaling og betydningen af erklæringstype	89
9.3. Revisors professionelle skøn – styrkelse eller risiko?.....	90
9.4. Reguleringens kompleksitet – forenkling eller fragmentering?	90

9.5. Samfundsøkonomiske implikationer og kapitalomkostninger.....	91
10. Konklusion.....	93
11 Litteraturliste.....	95
12. Bilag.....	98
12.1 Bilag 1 - ISA-standarder	98
12.2 Bilag 2 – Transskribering af interview med faglig afdeling fra Big Four.....	101
12.3 Bilag 3 - Transskribering af Interview med Kasper Søndberg fra Spar Nord i Hobro (Nykredit).....	111
12.4 Bilag 4 – Transskribering af interview med Kaspar Kristoffersen fra Din Revisor ..	125
12.5 Bilag 5 – Transskribering af interview med Kristian Kjær Jensen fra Faglig Afdeling, Beierholm	131
12.6 Bilag 6 oversigt over standarder.....	137

1. Indledning

Små og mellemstore virksomheder (SMV'er) udgør langt størstedelen af selskaber i Danmark og internationalt, og efterspørger revisionsydelser, der balancerer proportionalitet og kvalitet. I december 2023 udstedte IAASB en ny, selvstændig revisionsstandard, ISA for LCE, målrettet mindre komplekse virksomheder. Standarden giver samme grad af sikkerhed (reasonable assurance) som revision efter de traditionelle ISA standarder, men i et mere koncentreret og anvendelsesorienteret format. Den er gældende for perioder, der begynder 15. december 2025 eller senere, og tidlig anvendelse er tilladt, hvor jurisdiktionen åbner for det. IAASB har i 2024–25 udsendt supplerende adoption guides, reporting guidance og en omfattende First-Time Implementation Guide.

I denne sammenhæng fremstår ISA for LCE (International Standards on Auditing for Less Complex Entities) som et relevant værktøj. Standarden er udviklet af IAASB med henblik på at skabe et særskilt regelsæt til mindre komplekse virksomheder, hvor kompleksiteten i revisors dokumentation og arbejdsproces reduceres, samtidig med at de grundlæggende krav til en revision opretholdes. ISA for LCE er dermed målrettet SMV'er, hvor anvendelsen af de traditionelle ISA'er ofte kan opleves som uforholdsmæssigt omfattende og ressourcekrævende.

I en dansk kontekst eksisterer allerede et anerkendt alternativ for regnskabsklasse B: udvidet gennemgang (review + fire obligatoriske supplerende handlinger), som leverer lavere grad af sikkerhed sammenholdt med en fuld revisionserklæring og ofte accepteres af væsentlige interessenter, fx pengeinstitutter. Den nuværende ramme for udvidet gennemgang er forankret i Erhvervsstyrelsens erklæringsbekendtgørelse og FSR's standarder og vejledninger. (revisorer, Standard om udvidet gennemgang – review og supplerende handlinger, 2013)

Dette rejser spørgsmålet, om ISA for LCE i Danmark udfylder et reelt behov mellem fuld revision og udvidet gennemgang, eller om den primært imødekommer tredjepartsinteresser snarere end virksomhedernes interne styringsbehov. Særligt relevant er også de danske størrelsesgrænser (opjusteret i 2024) og regler om revisor-/revisionspligt, der påvirker virksomhedernes valg af erklæring og revisors markedsadfærd (Erhvervsstyrelsen, Bekendtgørelse om god revisorskik, 2018). Dermed kan behovet for ISA for LCE blandt danske SMV'er diskuteres, idet standarden netop placerer sig i et mellemområde mellem fuld revision og udvidet gennemgang.

Selvom ISA for LCE er udviklet med henblik på at lette revisionsbyrden for mindre komplekse virksomheder, kan der argumenteres for, at standarden ikke i tilstrækkelig grad tager højde for de karakteristika, der kendetegner danske B-virksomheder. Disse virksomheder har typisk 10–20 ansatte, en årlig nettoomsætning omkring 50 mio. kr. og er ofte ejerledede med en enkel beslutningsstruktur og begrænsede interne kontrolsystemer. For denne gruppe kan selv ISA for LCE fremstå som for omfattende og formel i forhold til virksomhedens behov og de ressourcer, der står til rådighed.

IAASB's definition af "less complex entities" tager udgangspunkt i internationale forhold, hvor mange lande ikke har en mellemform som den danske udvidede gennemgang. Dermed kan standarden være udarbejdet med en anden virksomhedstype for øje — eksempelvis mindre revisionspligtige selskaber i mellemstore internationale koncerner, snarere end de typiske danske SMV'er. I Danmark vil mange B-virksomheder opleve, at den administrative byrde og dokumentationskravene i ISA for LCE stadig overstiger det, de anser som nødvendigt for deres forretningsmæssige formål.

Dette rejser spørgsmålet, om ISA for LCE i sin nuværende form reelt er designet til den "mindre komplekse virksomhed" i en dansk kontekst, eller om den burde tilpasses yderligere, så den i højere grad afspejler de ejerledede B-virksomheders struktur og behov. En sådan tilpasning kunne indebære yderligere forenkling af dokumentationskrav, større vægt på revisors professionelle vurdering og en tydeligere differentiering mellem eksterne og interne interessenters informationsbehov.

Formålet med rapporten er at vurdere, i hvilken grad ISA for LCE kan anvendes som alternativ til udvidet gennemgang eller revision for SMV'er i Danmark – og hvordan standarden balancerer virksomhedernes interne informationsbehov og tredjepartsinteresser. Analysen integrerer love, standarder, sektorvejledninger (FSR/REVU), primær empiri fra revisionshuse og banker, og forankres videnskabsteoretisk i et postpositivistisk udgangspunkt og metodetriangulering.

2. Problemformulering

I hvilket omfang kan ISA for LCE fungere som et fagligt og praktisk anvendeligt alternativ til revision og udvidet gennemgang for danske SMV'er, og hvordan påvirker interessenterne – herunder revisorer og finansielle tredjepartsbrugere – standardens relevans, implementeringsmuligheder og anvendelsesgrad i Danmark?

2.1. Underspørgsmål

1. Hvordan er ISA for LCE opbygget og hvad karakteriserer de centrale elementer i standarden?
2. Hvordan adskiller ISA for LCE sig fra de traditionelle ISA standarder i forhold til kompleksitet og dokumentationskrav?
3. I hvilket omfang kan ISA for LCE betragtes som et relevant alternativ til udvidet gennemgang og den nuværende revisionserklæring?
4. Hvilke faktorer kan forklare den begrænsede anvendelse af ISA for LCE i Danmark?
5. Hvordan adskiller pengeinstitutters fortolkning af revisionspåtegningen, når den er udarbejdet efter ISA for LCE sammenholdt med de traditionelle ISA-standarder?

2.2. Afgrænsning (positiv)

Rapporten henvender sig primært til revisorer og relevante regnskabsbrugere. Rapporten anvender fagtermer indenfor området, som har indvirkning på forståelsen af rapportens problemstillinger, analyser og løsningsforslag, derfor bør læseren have kendskab til revision og er fortrolig med grundlæggende fagtermer inden for området.

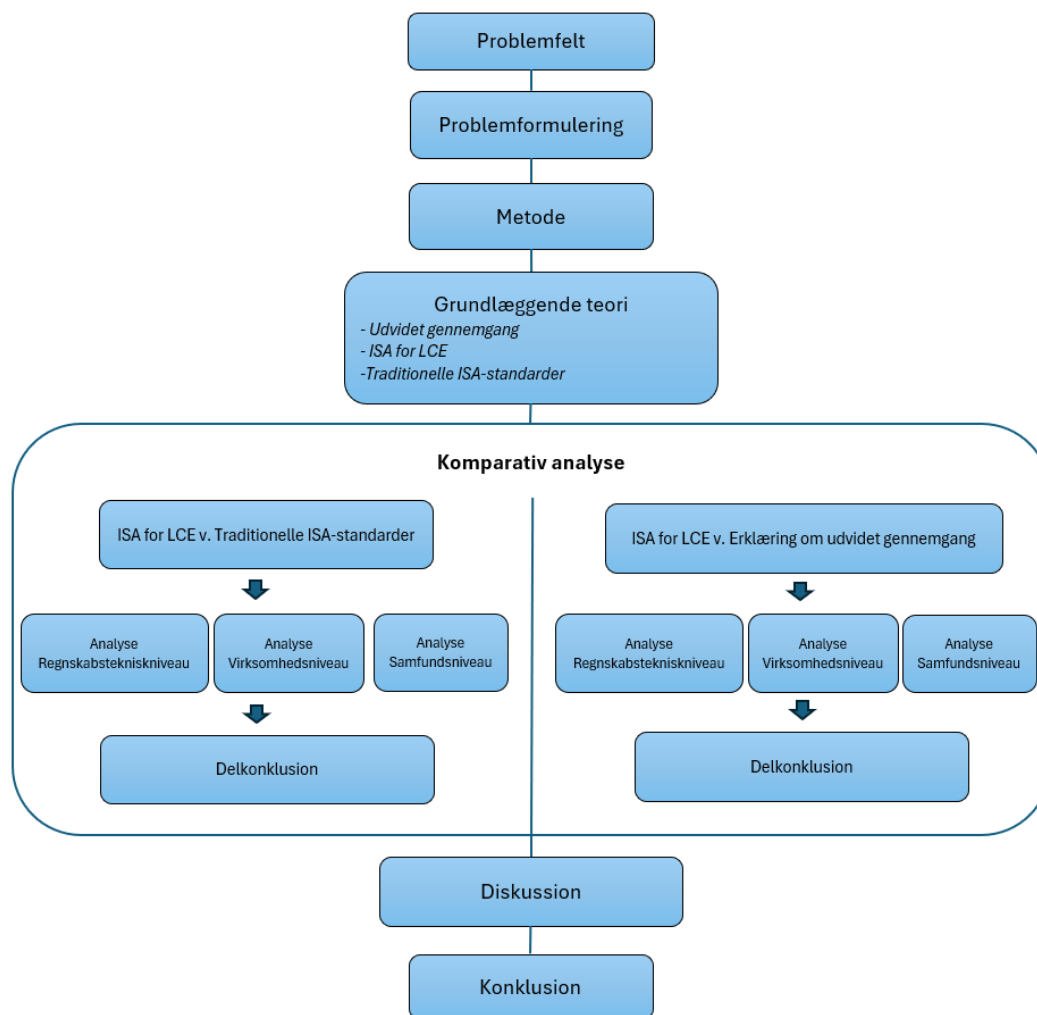
Rapporten fokuserer udelukkende på danske virksomheder i SMV-segmentet, da disse virksomheder udgør hovedparten af danske selskaber og samtidig befinder sig i det segment, hvor ISA for LCE potentielt kan have relevans som alternativ til udvidet gennemgang eller den nuværende revisionserklæring.

Fokusset i rapporten vil være rettet mod, hvordan de danske revisorer forholder sig til muligheden for at implementere ISA for LCE for virksomheder i SMV-segmenter, samt hvilke tilpasninger der måtte være nødvendige at sikre sig for anvendelsen af standarden. De økonomiske konsekvenser ved implementeringen af ISA for LCE vil blive inddraget i begrænset omfang i rapportens analyse, og vil kun blive anvendt i analysen, såfremt perspektivet bliver inddraget af respondenterne ved indsamlingen af empiri, som en årssagsforklaring til diverse spørgsmål vedrørende implementeringen af ISA for LCE i virksomhederne i SMV-segmentet.

Anvendelsen af empiri i rapporten vil primært udgøre interviews fra revisionshuse og inddragelse af tredjeparts interesser mod fokus på regnskabsanvendelse, hvorfor der i rapporten inddrages empiri fra pengeinstitutter, idet pengeinstitutterne overordnet anses som værende den mest generelle tredjeparts regnskabsbruger i SMV-segmentet.

Opgaven afgrænses fra at foretage en dybdegående regnskabsteknisk analyse af forskellene mellem ISA for LCE og erklæring om udvidet gennemgang, idet der er tale om to forskellige erklæringstyper med hver deres formål og anvendelsesområde. I stedet rettes fokus mod de samfundsmæssige aspekter ved valget mellem de to erklæringer, herunder hvordan valget kan påvirke henholdsvis virksomheden, banken og revisoren. Derudover inddrages overvejelser om den signalværdi, som valg af erklæring kan have over for eksterne interessenter.

2.3. Projekt design

Figur 1, kilde: Egen tilvirkning

3. Metode

Fundamentet for opgaven afspejler sig i den valgte metode, som er afgørende for at opnå valide og pålidelige resultater, til brug for at besvare den opstillede problemformulering. De metodiske tilgange og teoretiske overvejelser, vil i det kommende afsnit beskrives, ligesom en stringent anvendelse af relevante videnskabelige metoder, er nødvendig for at sikre afhandlingens legitimitet og videnskabelige robusthed. (Rienecker, 2022)

Denne rapport er udarbejdet med afsæt i en postpositivistisk videnskabsteoretisk tilgang, hvor viden betragtes som sandsynlig og foreløbig, og hvor erkendelse skabes gennem systematisk analyse af empiriske observationer kombineret med teoretisk refleksion. Tilgangen muliggør en kombination af kvalitative og komparative metoder, hvilket er hensigtsmæssigt i en undersøgelse, der både søger at belyse praktiske erfaringer med ISA for LCE samt vurdere standardens regulatoriske og samfundsmæssige position i forhold til eksisterende erklæringsformer. (Dahlbæk, 2020)

Undersøgelsen gennemføres ved anvendelse af metodetriangulering, hvor flere datakilder og metoder kombineres for at styrke undersøgelsens validitet. Der anvendes både primære data i form af semistrukturerede interviews samt sekundære data i form af revisionsstandarder, lovgivning, vejledninger, høringssvar og faglitteratur. Denne kombination muliggør en nuanceret belysning af ISA for LCE set fra både et teoretisk, regulatorisk og praktisk perspektiv.

3.1. Forskningsdesign og analysetilgang

Rapportens forskningsdesign kan karakteriseres som et kvalitativt, eksplorativt casestudie kombineret med en komparativ analyse. Casestudiet tager udgangspunkt i den danske revisionsbranche og fokuserer på revisorers og pengeinstitutters vurdering af ISA for LCE's anvendelighed i SMV-segmentet.

Den komparative analyse anvendes til systematisk at sammenholde:

- De traditionelle ISA-standarder
- ISA for LCE
- Udvidet gennemgang

Formålet er at identificere forskelle og ligheder i kompleksitet, dokumentationskrav, sikkerhedsniveau og interessentmæssig anvendelighed. Analysen udføres både på virksomhedsniveau og på samfundsniveau med inddragelse af teoretiske perspektiver om proportionalitet, signaling og interessentrelationer.

I forlængelse heraf er kapitlet struktureret omkring centrale metodologiske temaer, herunder de anvendte dataindsamlingsmetoder, den efterfølgende behandling og anvendelse af det empiriske materiale samt en kritisk vurdering af de benyttede kilder. Der gennemføres en systematisk kildekritisk refleksion, hvor spørgsmål om repræsentativitet, målgruppe og reliabilitet analyseres med henblik på at sikre en metodologisk sammenhængende og teoretisk velbegrunnet analyse. Den tematiske strukturering af metodens komponenter er tilrettelagt med det formål at skabe en transparent og konsistent fremstilling af afhandlingens metodiske grundlag, hvilket gør det muligt for læseren at forstå, efterprøve og vurdere forskningsprocessens validitet.

3.2. Indsamling og anvendelse af data

I rapporten vil der benyttes både primære og sekundære data, til at besvare problemstillingerne i rapporten på bedste vis.

Den primære datakilde omfatter interviews af fagpersoner i revisionshuse, samt inddragelse af interviews af erhvervsrådgivere i Nykredit (Spar Nord), for at inddrage data i form af tredjeparts regnskabsbrugere for virksomheder. Der henvises til senere afsnit i metodeafsnit om reliabilitet og validitet af respondenterne i den primære data.

Den sekundære datakilde tager udgangspunkt i allerede eksisterende materiale, herunder revisionsstandarden for ISA for LCE og dertil gældende lovgivning, som sikrer et solidt fundament for den analytiske tilgang. Ligeledes vil der inddrages artikler om ISA for LCE og aktuelle problemstillinger i rapporten. Der henvises til afsnit om kildekritik af sekundære data, herunder inddragelsen af sekundære datakilder i rapporten.

Dataindsamling

For at reducere risikoen for at rapporten præges af subjektivitet, vil der anvendes forskellige uafhængige datakilder, som bl.a. indebærer eksisterende revisionsstandards og semistrukturerede interviews.

Standarden ISA for LCE er først gældende for regnskabsår, der begynder efter den 15. december 2025 eller senere, hvorfor muligheden for indsamling af data og respondenter med indgående kendskab til standarden kan være begrænset. Standarden kan dog allerede nu forud implementeres i Danmark og det vurderes derfor at de udvalgte respondenter besidder de nødvendige forudsætninger for at kunne bidrage væsentligt til besvarelsen af problemformuleringen, idet deres nuværende stillinger og faglige viden giver et solidt grundlag. Endvidere anses de indhentede høringssvar i forbindelse med udarbejdelsen af ISA for LCE som et tilstrækkeligt supplement, der bidrager til at udvide respondentfeltets perspektiv og dermed afhjælpe den potentielle udfordring ved en begrænset respondentkreds.

3.3. Primære data

Den primære data i rapporten er bestående af interviews med fagpersoner indenfor revisionsbranchen som besidder positioner med indflydelse på implementeringen af ISA for LCE i Danmark. Derudover vil der inddrages en tredjeparts regnskabsbruger, herunder en erhvervsrådgiver fra et pengeinstitut, som opererer i SMV-segmentet.

Respondenterne er udvalgt ud fra deres faglige kendskab på området samt deres rolle som beslutningstagere i deres respektive virksomheder. Udvælgelseskriteriet er præget af visse begrænsninger, idet både revisionshuse og pengeinstitutter ledes af flere beslutningstagere, som ikke gør det muligt at interviewe samtlige beslutningstagere i de respektive virksomheder. Respondenternes besvarelser anses derfor som repræsentative for de respektive virksomheders generelle holdning.

Interviews

I rapporten anvendes interviewmetoden som indsamlingsgrundlag til den primære datakilde, eftersom det giver mulighed for at indhente detaljerede og nuancerede svar fra de udvalgte respondenter. Respondenterne er udvalgt på baggrund af erfaring indenfor SMV-segmentet og kendskab til LCE for ISA eller kendskab til revisionserklæringer med høj grad af sikkerhed.

Interviewene er gennemført ud fra en semistruktureret tilgang, idet det bestræbes efter at interviewene skal forløbe struktureret og fokuseret på relevante emner, men at der samtidig er plads til uforudsete, men potentielt værdifulde indsigter fra respondenterne.

De primære data består af kvalitative, semistrukturerede interviews med følgende respondenter:

- **Kasper Søndberg**, Kundechef (Erhvervsrådgiver), Spar Nord / Nykredit
- **Anonym**, Statsautoriseret revisor og partner, (Faglig afdeling – Big Four)
- **Kristian Kjær Jensen**, Faglig afdeling, Beierholm
- **Kaspar Kristoffersen**, Partner, Registreret revisor, DinRevisor

Disse respondenter repræsenterer tilsammen et bredt udsnit af den danske revisionsbranche fordelt på Big Four samt mellemstore og mindre revisionshuse, hvilket muliggør en tværgående analyse af både strategiske, faglige og praktiske overvejelser ved implementering af ISA for LCE. Inddragelsen af en erhvervsrådgiver fra et pengeinstitut bidrager med et eksternt interesseperspektiv, særligt i relation til kreditvurdering og betydningen af revisors erklæring for virksomhedernes adgang til finansiering.

Interviewene er gennemført som semistrukturerede interviews, hvor der er anvendt en fælles interviewguide med temaer om:

- Kendskab og holdning til ISA for LCE
- Relevans for kundeporteføljen
- Sammenligning med udvidet gennemgang og de traditionelle ISA standarder
- Interessenternes præferencer
- Implementeringsbarrierer og fremtidsperspektiver

Alle interviews er optaget og efterfølgende transskriberet i fuld længde og vedlagt som bilag i rapporten, hvorefter de er analyseret tematisk med fokus på mønstergenkendelse og tværgående tendenser.

Respondent kriterier

Udvælgelsen af respondenterne er sket med henblik på at sikre et nuanceret og fagligt funderet indblik i revisionsbranchens perspektiver ved implementeringen af ISA for LCE. Respondenterne repræsenterer en bredde i både virksomhedsstørrelse og organisatorisk placering, hvilket muliggør en alsidig belysning af de metodiske, strategiske og praktiske implikationer, som standarden medfører for revisorer, der arbejder med små og mellemstore virksomheder (SMV'er).

Et centralt udvælgelseskriterium for revisorerne er, at respondenterne skal have indgående erfaring inden for revision af SMV'er. Dette krav blev stillet for at sikre, at de besidder en dybdegående forståelse af udviklingen i revisionsstandarden samt de udfordringer, der karakteriserer arbejdet med mindre komplekse enheder. Erfaringen giver dermed et solidt grundlag for at kunne reflektere kvalificeret over både de praktiske og de teoretiske konsekvenser af en ny revisionsstandard.

Derudover blev der lagt vægt på, at respondenterne indtager ledende eller rådgivende positioner i deres respektive revisionsvirksomheder. Dette valg understøtter et mere strategisk og forretningsorienteret perspektiv på analysen, idet respondenterne i kraft af deres position har indsigt i både implementeringsmæssige overvejelser og de kommercielle konsekvenser, som standardændringer kan medføre.

For at sikre repræsentativitet på tværs af branchen blev der desuden tilstræbt en ligelig fordeling mellem respondenter fra mindre, mellemstore og større revisionsvirksomheder. Denne diversitet muliggør en sammenlignende analyse af, hvordan virksomhedsstørrelse og organisatorisk kompleksitet kan påvirke synet på ISA for LCE's anvendelsespotentiale og praktiske konsekvenser.

Endelig blev det vurderet væsentligt, at alle respondenter har konkret erfaring med revision af virksomheder i regnskabsklasse B og C-mellem. Denne erfaring sikrer, at diskussionerne om standardens potentielle betydning for revisionsprocessen hviler på et solidt kendskab til de typer af virksomheder, som standarden i praksis er rettet mod.

Som supplement til repræsentanterne fra revisionsbranchen blev der endvidere inddraget en respondent fra pengeinstitutsektoren. Respondenten beskæftiger sig med samme virksomhedsmålgruppe som revisorerne og besidder indsigt i betydningen af revisorernes erklæringer i forbindelse med kreditvurderinger og risikovurderinger af virksomheder. Inddragelsen af dette perspektiv bidrager med en værdifuld ekstern vinkel på, hvordan revisionspåtegninger anvendes og fortolkes i finansiell beslutningstagning, og dermed hvordan ændringer i revisionsstandarden potentielt kan påvirke virksomheders adgang til finansiering.

3.4. Sekundært data

Rapportens sekundære data udgør blandt andet revisionsstandarder, lovgivning, artikler, høringssvar m.v., som anvendes til at underbygge den empiriske analyse og sætte den i en bredere kontekst. Revisionsstandarder og lovgivning giver indsigt i formelle krav, der belyser revisors arbejde og forholdene ved udførelse af en revision, samt belyse hvilke implikationer standarden ISA for LCE kan have, når de skal integreres i den eksisterende juridiske og regulative struktur. Høringssvar og rapporter udarbejdet af faglige organisationer og myndigheder bidrager med relevante perspektiver og vurderinger fra praksis. Disse kilder er centrale for forståelsen af de forventninger og bekymringer, der gør sig gældende i revisionsbranchen. Endvidere giver de indblik i, hvordan implementeringen af nye standarder kan påvirke den professionelle praksis samt hvilke potentielle konsekvenser dette kan have for både revisorer og deres klienter.

Kilderne anvendes til at etablere det teoretiske og regulatoriske analysegrundlag samt til at perspektivere og validere de empiriske fund fra interviewene.

3.5. Kildekritik

Primære data

De primære data i rapporten består af kvalitative, semistrukturerede interviews med fagpersoner fra revisionsbranchen samt én repræsentant fra et pengeinstitut. Denne type datagrundlag giver mulighed for at opnå dybdegående og nuancerede indsigter i de praktiske, strategiske og faglige overvejelser, der knytter sig til implementeringen af ISA for LCE i Danmark. Samtidig rummer interviewbaserede data indbyggede metodiske udfordringer, som nødvendiggør en kritisk vurdering af datamaterialets troværdighed, repræsentativitet og anvendelighed.

I arbejdet med opgaven er der søgt input fra relevante fagpersoner med professionel tilknytning til ISA for LCE, herunder statsautoriserede revisorer, som enten har afgivet erklæringer efter ISA for LCE i årsrapporter eller er aktive inden for undervisning på området. Formålet har været at styrke opgavens relevans og validitet i forhold til forståelsen af anvendelsen og implementeringen af ISA for LCE i en dansk kontekst.

Det skal dog kildekritisk bemærkes, at der kun er inddraget én respondent fra dette fagområde. Dette medfører en vis usikkerhed i forhold til generaliserbarheden af de indhentede perspektiver, idet respondentens udsagn i højere grad kan være præget af individuelle erfaringer og fortolkninger frem for at repræsentere et bredere fagligt konsensus på området.

Respondenterne er udvalgt på baggrund af deres faglige autoritet, erfaring og beslutningskompetence, hvilket styrker datagrundlagets validitet. Revisorerne repræsenterer både internationale, mellemstore og mindre revisionsvirksomheder, hvilket bidrager til at sikre variation i perspektiver og organisatoriske rammer. Dette styrker undersøgelsens analytiske bredde, men det kan samtidig ikke udelukkes, at respondenterne i kraft af deres positioner kan have institutionelle eller forretningsmæssige interesser, der påvirker deres udtalelser. Revisionsvirksomheder kan f.eks. have incitament til enten at fremhæve eller nedtone ISA for LCE afhængigt af interne strategiske prioriteringer.

I rapporten er der udelukkende indhentet primære data fra én respondent, Kaspar Kristoffersen, inden for segmentet af mindre revisionshuse. Dette indebærer, at respondentens udtalelser ikke nødvendigvis er repræsentative for hele segmentet, hvilket begrænser undersøgelsens generaliserbarhed. Der er forsøgt etableret kontakt til yderligere to revisorer fra samme segment, som opfyldte de samme udvælgelseskriterier som den oprindelige respondent, herunder revisorer fra revisionshuset Martinsen. Det har imidlertid ikke været muligt at opnå respons på disse henvendelser.

Som følge heraf må analyser og konklusioner, der baserer sig på udtalelser fra Kasper Kristoffersen fra DinRevisor, anses for at være forbundet med en vis grad af usikkerhed, når de anvendes på segmentet af mindre revisionshuse som helhed. For at imødegå denne usikkerhed er konklusionerne i rapporten understøttet af relevante sekundære datakilder, hvilket bidrager til at styrke validiteten af de samlede analyser og muliggør en bedst mulig konklusion for segmentet.

Udvælgelsen af én respondent fra pengeinstitutsektoren bidrager med et værdifuldt eksternt interessentperspektiv, særligt i relation til kreditvurdering og sikkerhedsvurdering af regnskaber. Det vurderes dog som en metodisk begrænsning, at den primære datamængde kun indeholder én ekstern regnskabsbruger. Dette indebærer, at analyserne af interessenternes præferencer – særligt i forhold til sikkerhedsniveau og betydningen af erklæringstyper – i høj grad baserer sig på revisors egne vurderinger suppleret af én bankrespondent. Dermed kan den primære empiri bære præg af en vis usikkerhed i forhold til eksterne regnskabsbrugeres samlede interesser, herunder andre kreditgivere, investorer og offentlige myndigheder, som også kan have væsentlige krav til sikkerhed i regnskabsaflæggelsen.

Interviewformen indebærer desuden en risiko for social ønskværdighed, hvor respondenterne kan have tendens til at fremstille egne praksisser eller holdninger i et mere positivt lys. Denne risiko søges reduceret gennem anvendelsen af semistrukturerede interviews, hvor åbne spørgsmål giver plads til refleksion og nuancering frem for entydige ja/nej-besvarelser. At interviews er optaget og transskriberet i fuld længde, styrker datagrundlagets reliabilitet, idet det muliggør efterprøvelse og præcis citation i analysen.

Da analysen bygger på kvalitative interviews, vil der altid være en vis grad af subjektiv fortolkning, idet udvælgelse af temaer og identifikation af mønstre i materialet afhænger af forfatterens faglige vurderinger. For at mindske denne usikkerhed anvendes metodetriangulering, hvor interviewudsagnene løbende sammenholdes med sekundære kilder som revisionsstandards, lovgivning, vejledninger og høringssvar. Herved styrkes analysens troværdighed og faglige forankring.

Samlet set vurderes de primære data som troværdige og relevante i relation til undersøgelsens problemstilling, men med den klare metodiske afgrænsning, at datagrundlaget primært afspejler revisionsbranchens perspektiv og i mere begrænset omfang de eksterne regnskabsbrugeres samlede interesser. Dette indebærer, at konklusionerne især kan generaliseres analytisk i forhold til revisors faglige vurderinger og implementeringsmæssige overvejelser, mens interesseperspektivet bør fortolkes med en vis varsomhed.

Sekundære data

De sekundære datakilder i rapporten består primært af revisionsstandards, lovgivning, vejledninger, adoption guides, høringssvar samt faglige artikler og analyser. Disse kilder udgør det centrale teoretiske og regulatoriske fundament for undersøgelsen og vurderes overordnet som værende højt valide i kraft af deres formelle autoritet og faglige forankring.

Revisionsstandarderne, herunder ISA for LCE og de traditionelle ISA standarder, er udarbejdet af IAASB, som er en internationalt anerkendt standardudsteder under IFAC. Disse standarder betragtes derfor som primære normgivende kilder, og deres troværdighed vurderes som meget høj. Tilsvarende vurderes den danske erklæringsbekendtgørelse og revisorloven som særdeles valide kilder, idet de har retskraft og fastlægger de juridiske rammer for revisors arbejde i Danmark.

FSR's vejledninger samt IAASB's adoption og implementation guides har karakter af fortolknings- og praksisnære kilder, der har til formål at understøtte korrekt anvendelse af standarderne. Disse kilder bidrager væsentligt til forståelsen af, hvordan reglerne forventes anvendt i praksis, men må samtidig betragtes som vejledende snarere end bindende, hvilket indebærer, at der kan forekomme faglige fortolkninger og anbefalinger, som ikke nødvendigvis er udtømmende eller entydige.

Høringssvar fra revisionsbranchen bidrager med værdifulde indsigter i branchens holdninger, bekymringer og forventninger til ISA for LCE. Disse kilder vurderes som relevante, men ikke neutrale, idet afsenderne ofte repræsenterer organisatoriske, kommercielle eller fagpolitiske interesser. Der foretages derfor en kritisk læsning af disse kilder med fokus på eventuel interessebias.

Faglige artikler og analyser anvendes til at perspektivere problemstillingen i et bredere revisionsfagligt og samfundsøkonomisk perspektiv. Kildernes kvalitet varierer afhængigt af afsender og udgivelseskontekst, hvorfor der foretages en konkret vurdering af aktualitet, faglighed og dokumentationsgrundlag i hvert enkelt tilfælde.

Samlet set vurderes de sekundære datakilder som velegnede og relevante til at understøtte rapportens analyse. Den metodiske kvalitet styrkes gennem en kritisk og selektiv anvendelse, hvor kilderne ikke anvendes ukritisk, men løbende vurderes i forhold til deres formål, afsender og anvendelighed i relation til problemformuleringen.

3.6. Målgruppe

Rapporten henvender sig primært til revisorer i revisionsbranchen og regulatoriske myndigheder, som beskæftiger sig inden for revision af små og mellemstore virksomheder (SMV'er). Rapporten henvender sig ligeledes til akademikere, som forsker eller underviser inden for revision og regnskabspraksis.

Formålet med rapporten er at give målgruppen en indsigt i, hvordan den nye standard, ISA for LCE, kan påvirke revisionspraksis i Danmark, hvorfor rapporten er relevant for målgruppen, eftersom den giver en forståelse af de praktiske konsekvenser ved anvendelsen af standarden.

Det er hensigten, at revisorer vil finde afhandlingens analyse anvendelig i forhold til at forstå de praktiske implikationer af standarden samt, hvordan denne kan integreres i den eksisterende praksis og lovgivning.

Ved at opnå indsigt i standardens krav og muligheder kan disse firmaer tilpasse deres forretningsstrategier med henblik på fortsat at levere værdi til deres kunder under de nye rammevilkår. Ligeledes vil regulatoriske myndigheder, herunder Erhvervsstyrelsen, kunne anvende afhandlingens resultater til at opnå en dybere forståelse af, hvordan implementeringen af ISA for LCE kan påvirke den danske revisionsbranche.

Denne indsigt kan bidrage til myndighedernes vurdering af behovet for yderligere vejledning eller justering af nationale regler, således at de i højere grad harmoniserer med de internationale standarder. Endelig kan afhandlingen, såfremt resultaterne peger på, at ISA for LCE bør implementeres i danske virksomheder, anvendes som et bidrag til udarbejdelsen af en hensigtsmæssig implementeringsstrategi, der understøtter en effektiv og velinformeret overgang til standarden i dansk kontekst.

4. Redegørelse for de traditionelle ISA standarder og udvidet gennemgang

Revisor skal agere som offentlighedens tillidsrepræsentant ved afgivelse af erklæringer med sikkerhed, og herunder være uafhængig af hvervgiver jf. § 1, stk. 2 i Bekendtgørelsen. Revisor skal ved afgivelse af erklæringer med sikkerhed, erklære sig om at årsregnskabet giver et retvisende billede og ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Erklæringen er med til at give regnskabsbruger og offentligheden generelt en høj grad af sikkerhed for at virksomhedens økonomiske situation pr. balancedagen er retvisende.

Afhængig af erklæring vil graden af sikkerhed variere fra høj grad af sikkerhed til ingen sikkerhed baseret på regnskabsklasse og andre interne og eksterne faktorer som kan påvirke erklæringstypen. Formålet med erklæringsbekendtgørelsen er at fastsætte principper for revisor, hvorledes revisor skal afgive erklæring og udtalelsen heraf. Dermed sikrer det ensartethed og kvalitet i revisors arbejde, som bygger på korrekt og gældende lovgivning ved regnskabsaflægelse, som bl.a. indbefatter årsregnskabsloven. Revisors konklusion bidrager til at opretholde tillid blandt interessenter, herunder investorer og myndigheder, og understøtter gennemsigthed og ansvarlighed i den finansielle rapportering.

Der vil i følgende afsnit beskrives en kort redegørelse for erklæringerne udvidet gennemgang og de traditionelle ISA standarder.

4.1 De traditionelle ISA standarder

De traditionelle ISA (International Standards on Auditing) standarder er retningslinjer for den uafhængige revisors udførelse af revisioner af årsregnskaber. Revisor skal udføre erklæringsopgaver med sikkerhed i overensstemmelse med god revisorskik. Disse standarder er udstedt af IAASB (International Auditing and Assurance Standards Board) som er en del af IFAC (International Federation of Accountants) og hjælper med at sikre kvaliteten af revisionsprocessen. (Vejledning om bekendtgørelsen om godkendte revisorerers erklæringer, 2022) Der findes i alt 37 ISA standarder, som tilsammen udgør ca. 1.375 sider. Disse ISA standarder er oplistet i bilagene.

De traditionelle ISA standarder har til formål at skabe ensartethed og kvalitet i den måde, revision udføres på, uanset land. Derudover skal de traditionelle ISA'er sikre gennemsigthed og troværdighed i revisorerers arbejde samt understøtte global sammenlignelighed af regnskaber

og revisionsberetninger. De anvendes i Danmark som en del af det faglige grundlag for revisorer og er integreret i FSR – danske revisors vejledninger og krav. (Martens H. R., Oversigt over standarder, u.d.) De traditionelle ISA standarder dækker hele revisionsprocessen og hjælper revisor med at fokusere indsatsen på områder med størst risiko, stiller krav til dokumentation og vurdering af bevis for regnskabs rigtighed og forhold, der kan påvirke regnskabs troværdighed. Ligeledes stiller de traditionelle ISA'er krav til, hvorledes revisor skal formidle sin konklusion klart og struktureret til regnskabsbrugerne samt sikrer korrekt håndtering af komplekse eller usædvanlige forhold, såsom going concern eller revision af koncernregnskaber, herunder komponentrevisors arbejde.

Revision skal udføres efter de internationale standarder (ISA), som er forbundet med en meget omfattende arbejdsindsats fra revisor. Revisor skal opnå en dybdegående forståelse for virksomheden samt dens forretningsgange og interne kontroller. Der stilles ligeledes store krav til det revisionsbevis, som revisor skal opnå, for at kunne afgive den nødvendige sikkerhed for konklusionen på årsregnskabet. Konklusionen vil derfor kunne gives med høj grad af sikkerhed. (Udvidet gennemgang – et muligt alternativ til revision?, 2023).

I den uafhængige revisors revisionspåtegning vil det være revisors mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed opnås ved tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, og dermed vil revisionsrisikoen være lav. Dette betyder imidlertid ikke, at regnskabet ikke kan risikere at indeholde fejlinformationer, da der i planlægningsfasen fastsættes et væsentlighedsniveau og bagatelgrænse, hvor revisor vurderer, at fejl eller mangler i regnskabet ikke vil påvirke regnskabsbrugernes beslutninger.

4.2 Udvidet gennemgang

Udvidet gennemgang er en dansk erklæring, som giver begrænset sikkerhed for oplysningerne i regnskabet. Standarden dækker sig derfor ikke ind i den internationale begrebsramme. Strukturen i en erklæring om udvidet gennemgang svarer til en revisionspåtegning og stiller jf. § 9, stk. 1 i Bekendtgørelsen en række krav til regnskabs indhold. På trods af at revisor ikke opnår erklæring med høj grad af sikkerhed, kan der stadig afgives en positiv erklæring og kan derfor lovmæssigt anvendes på danske, revisionspligtige virksomheder.

I den uafhængige revisors erklæring om udvidet gennemgang, skal revisor i sin konklusion erklære sig om at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og

finansielle stilling samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret, er i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Revisor vil ligeledes udtrykke, at der ikke afgives revisionskonklusion om årsregnskabet, ligeså som der heller ikke udtrykkes nogen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

Erklæringsstandarden udvidet gennemgang henvender sig til selskaber der er omfattet af revisionspligt. Revisionspligten gør sig gældende, når to på hinanden følgende regnskabsår opfylder mindst to af følgende tre betingelser:

- Balancesum over 4 mio. kr.
- Nettoomsætning over 8 mio. kr.
- Flere end 12 fuldtidsansatte

Selskaber er ligeledes revisionspligtige, hvis selskabet i to regnskabsår i træk har en balance-sum over 50 mio. kr., uanset omsætning og antal ansatte. Dette gør sig også gældende, hvis selskabet tilhører en risikobranche og har en omsætning over 5 mio. kr.

Virksomheder i regnskabsklasse B kan på en ordinær generalforsamling vælge udvidet gennemgang i stedet for revision, såfremt den på balancetidspunktet i to på hinanden følgende regnskabsår ikke overskrider to af følgende tre størrelser:

- Balancesum: 55 mio. kr.
- Nettoomsætning: 111 mio. kr.
- Gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede: 50

Nystiftede selskaber kan fra start vælge udvidet gennemgang, såfremt kravene opfyldes. For virksomheder som ”vokser” sig ind i revisionspligten, kan udvidet gennemgang af årsregnskabet beslattes på en ekstraordinær generalforsamling, hvor der vælges revisor. Det er vigtigt, at der foretages en vedtægtsændring, således vedtægterne ikke indeholder omtale af, at revisionen af årsregnskabet sker efter de internationale standarder om revision.

Udvidet gennemgang blev indført i dansk lovgivning i december 2012 som en ny erklæringsstandard, og trådte i kraft fra 1. januar 2013. Formålet ved den nye standard var at give mindre virksomheder, særligt i regnskabsklasse B, et alternativ til den mere omfattende revision og reducere de administrative omkostninger. Udvidet gennemgang blev dermed et kompromis

mellem review og revision, således revisor stadig foretager visse kontroller og analyser, men med færre arbejdshandlinger. (Udvidet gennemgang – et muligt alternativ til revision?, 2023).

Udvidet gennemgang bygger på reviewhandlinger som den internationale standard ISRE 2400, og det er primært baseret på forespørgsler til ledelsen og den regnskabsansvarlige i virksomheden samt analyser af regnskabet. For at opnå yderligere sikkerhed i forhold til gennemgangen, udvides denne med 4 obligatoriske handlinger:

- Engagementsforespørgsler fra pengeinstitutter
- Tingbog, personbog og bilbog
- Advokatbreve
- Kontroller af indberetninger af A-skat, AM-bidrag, lønsumsafgift og moms

Revisor skal vurdere resultaterne af reviewhandlingerne fra forespørgslerne, analyserne og de obligatoriske handlinger, som kan resultere i, at revisor eksempelvis er nødsaget til at indhente eksterne bekræftelser eller foretage stikprøvevis gennemgang af bilagsmaterialet, for at opnå tilstrækkeligt og egnet bevis til at konkludere, om der er væsentlig fejlinformation i årsregnskabet (FSR, 2013).

5. Redegørelse for ISA for LCE

Udviklingen af *ISA for LCE (International Standard on Auditing for Audits of Financial Statements of Less Complex Entities)* udspringer af et stigende behov for en revisionsstandard, der i højere grad er tilpasset små og mellemstore virksomheder med mindre kompleksitet. I løbet af 2010'erne blev de traditionelle internationale revisionsstandards (ISA) gradvist mere omfattende og teknisk komplekse, hvilket skabte udfordringer for revisorer, der arbejdede med små og mellemstore virksomheder. De traditionelle ISA'er var oprindeligt udviklet med fokus på store, internationale koncerner, og mange af kravene blev derfor opfattet som uforholdsmæssige i forhold til de risici og strukturer, der kendetegner mindre virksomheder. Denne udvikling førte til øgede omkostninger, lavere effektivitet og i nogle tilfælde et fald i antallet af reviderede SMV'er.

Som reaktion på denne udvikling lancerede International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) i 2019 et globalt projekt med henblik på at udvikle en særskilt revisionsstandard målrettet mindre komplekse virksomheder. Formålet var at bevare kvaliteten og troværdigheden i revisionen, men samtidig fjerne unødigt kompleksitet. Udkastet til standarden, som blev offentliggjort i juli 2021, blev testet af revisorer på tværs af mere end 130 jurisdiktioner. Resultaterne viste, at standarden var lettere at anvende, mere logisk opbygget og mere praktisk anvendelig end de traditionelle ISA'er.

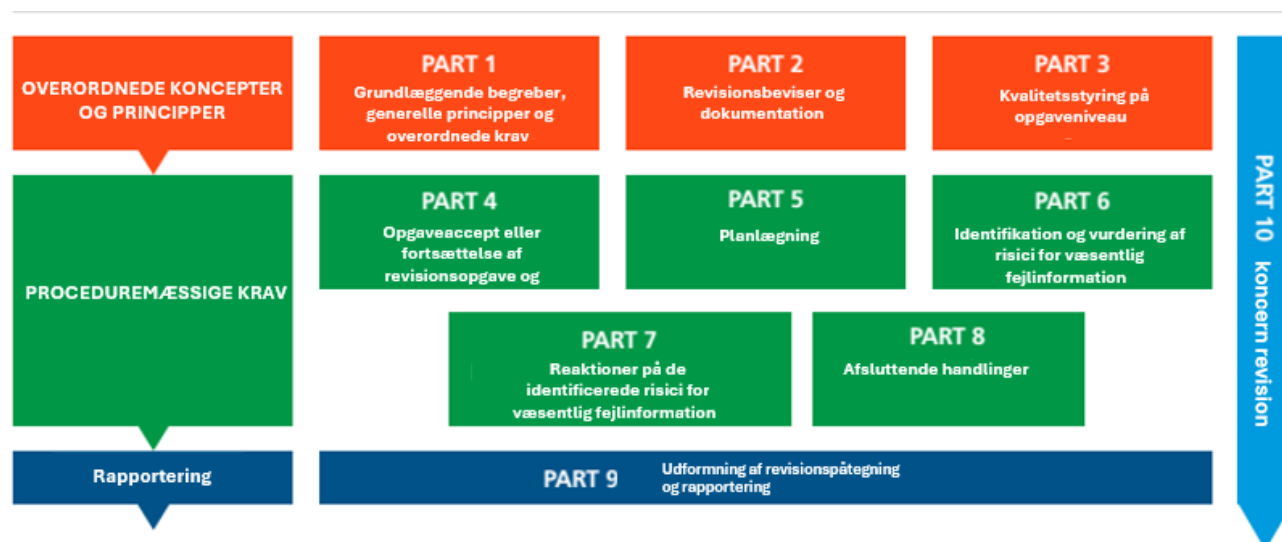
Efter en omfattende hørings- og revisionsproces blev den endelige version af ISA for LCE offentliggjort i december 2023. Standarden trådte i kraft i 2025, afhængigt af national implementering, og markerede dermed det første globale skridt mod en proportional og internationalt accepteret revisionsstandard for mindre komplekse virksomheder (IAASB ISA for LCE adoption guide, 2024). IFAC udtrykte i den forbindelse støtte til standarden og opfordrede medlemslande til at overveje implementering, idet standarden blev anset for at kunne styrke kvaliteten og relevansen af revision i SMV-sektoren globalt (IAASB ISA for LCE adoption guide, 2024). ISA for LCE repræsenterer således en væsentlig udvikling i den internationale revisionsregulering, hvor balancen mellem kompleksitet og kvalitet har været det centrale omdrejningspunkt.

I sin endelige form blev ISA for LCE udarbejdet som en selvstændig og fuldt anvendelig revisionsstandard, adskilt fra de traditionelle ISA'er. Standarden består af én samlet struktur, der

dækker hele revisionsprocessen – fra planlægning og risikovurdering til konklusion og rapportering – og er formuleret i et mere direkte og anvendelsesorienteret sprog . I modsætning til de traditionelle ISA standarder, som er fordelt på 1.375 sider, omfatter ISA for LCE omkring 123 sider og er tilpasset virksomheder, hvor ejerskabet er enkelt, finansielle instrumenter er få og komplekse it-systemer ikke forekommer (IAASB ISA for LCE adoption guide, 2024).

Den endelige udformning blev derfor et kompromis mellem forenkling og kvalitetssikring. IAASB søgte at bevare det grundlæggende revisionsprincip om professionel skepsis og evidensbaseret dokumentation, men uden den detaljeringsgrad, som præger de traditionelle ISA'er. IFAC har i den forbindelse fremhævet, at ISA for LCE skal betragtes som et supplement – ikke en erstatning – til de eksisterende ISA standarder og at standarden kan bidrage til at øge revisionsdækningen blandt små og mellemstore virksomheder på globalt plan .

Flere jurisdiktioner, herunder Storbritannien, Canada og Australien, har allerede påbegyndt implementeringen af standarden, mens andre – herunder Danmark og EU – har igangsat vurderinger af, hvordan ISA for LCE kan integreres i nationale revisionskrav . Dermed markerer standarden ikke blot et teknisk skridt i retning af proportionalitet i revisionsreguleringen, men også et fagligt og politisk svar på den stigende kompleksitet i revisionsfaget. ISA for LCE forventes at få en varig betydning for, hvordan revision udføres i mindre komplekse virksomheder og anses af mange som et væsentligt bidrag til fremtidens globale revisionsinfrastruktur og .

Figur 2, egen tilvirkning på baggrund af (Aalbæk, Fagligafdeling.dk, 2025)

5.1 Del 1 Grundlæggende begreber, generelle principper og overordnede krav

ISA for LCE træder i kraft for revision af regnskaber på selskaber, der begynder den 15. december 2025 eller senere. IAASB opfordrer og tillader dog tidligere implementering af standarden. (ISAASB, 2023, s. 2) Erhvervsstyrelsens vejledende fortolkning er dermed også, at standarden er i overensstemmelse med god revisionsskik og revisorlovens §16 og kan derfor allerede anvendes nu. (Danske revisorer FSR, 2025)

Revisor skal overholde relevante etiske krav for opgaver med revision, herunder uafhængighedskrav. Relevante etiske krav omfatter normalt bestemmelserne i international ethics standards board for accountant.

IESBA fastlægger de grundlæggende etiske principper som værende:

- Integritet
- Objektivitet
- Professionel kompetence og nødvendig omhu
- Fortrolighed
- Professionel adfærd (IAASB, 2023, s. 19)

Den opgaveansvarlige partner skal være medlem af et firma der anvender ISQM'erne eller nationale krav, som er mindst lige så krævende. Systemer til kvalitetsstyring, herunder politikker og procedurer er virksomhedens ansvar. ISQM gælder for alle virksomheder, der udfører revisioner. Som adgangspunkt vil dette være opfyldt for alle godkendte revisorers revisionspåtegninger på årsregnskaberne. (IAASB, 2023, s. 20)

Formålet ved revision af regnskaber efter ISA for LCE er at opnå høj grad af sikkerhed for at regnskabet som helhed er uden væsentlige fejlinformation. Der skelnes ikke mellem fejl eller besvigelser. Revisor skal være i stand til at udtrykke en konklusion om, hvorvidt årsregnskabet overholder den regnskabsmæssige begrebsramme. (IAASB, 2023, s. 20)

Revisor skal opnå en samlet forståelse af ISA for LCE i sin helhed for at kunne forstå standardens formål, sammenhængen mellem standardens enkelte krav samt for at kunne anvende kravene korrekt og konsekvent ved udøvelse af professionel dømmekraft i revisionen af mindre komplekse virksomheder.

Revisoren skal bruge relevante afsnit i planlægningen og udførelsen af revisionen. Der skal vurderes, om der opnås tilstrækkelig egnet revisionsbevis og om der eventuelt skal udføres øvrige revisionshandlinger, end der står angivet i ISA for LCE. (IAASB, 2023, s. 21)

Hvis målene ikke opnås, skal revisor vurdere, om de skal rapportere efter de internationale standarder om revision, om man skal modificere revisors konklusion i revisionspåtegningen eller helt fratræde opgaven. Manglende opnåelse af mål kræver dokumentation.

Professionel skepsis er særligt vigtigt i forbindelse med revisionen. Revisor skal både under planlægning og udførsel af revisionen udføre den nødvendige professionelle skepsis og erkende, at der kan eksistere forhold, der forsager, at årsregnskabet kan indeholde væsentlig fejl-information. (IAASB, 2023, s. 21)

Revisor skal forholde sig til risikoen for besvigelser. Revisor skal vurdere, om de oplysninger, der er indhentet gennem procedurerne til identifikation og vurdering af risici samt de relaterede aktiviteter, indikerer tilstedeværelsen af en eller flere risikofaktorer for besvigelser.

Under revisionen skal revisor være opmærksom på manglende overholdelse af love og regler. Revisor bør reportere til passende myndighed, hvis man har identificeret eller har mistanke om manglende overholdelse af regler. I øvrigt skal revisor kommunikere disse forhold til øverste ledelse, medmindre det er forbudt ved lov. Revisor skal i revisionsdokumentation inkludere meddelelser om besvigelser. (IAASB, 2023, s. 22)

5.2 Del 2 Revisionsbeviser og dokumentation

Afsnittet beskriver de krav, der skal overholdes under revisionen for revisionsbeviser og dokumentation. Der kan være yderligere krav i senere afsnit.

Udformningen og udførslen af revisionshandlinger er udformet på en måde, hvorpå revisor kan opnå tilstrækkeligt egnet revisionsbevis til at kunne drage rimelige konklusioner, som revisorpåtegningen kan hvile på. Der bør udarbejdes dokumentation, der giver et tilstrækkelig og egnet aktiv for grundlaget for påtegningen. Revisionen skal være planlagt og udført efter reglerne i ISA for LCE. (IAASB, 2023, s. 28)

For at opnå høj grad af sikkerhed skal revisor opnå tilstrækkelig egnet revisionsbevis til at reducere revisionsrisikoen til et acceptabelt lavt niveau og der skal kunne drages rimelige konklusioner. Revisor skal udforme og udføre revisionshandlinger, der er passende og som formår at opnå tilstrækkeligt egnet revisionsbevis. (IAASB, 2023, s. 28)

Revisor bør overveje udformningen og udførelsen af revisionshandlingerne samt deres relevans og pålidelighed. Ved brug af intern oparbejdede kilder fra virksomheden, skal revisor vurdere pålideligheden. Medmindre revisor har grund til at tro det modsatte, kan revisor acceptere reguleringer og dokumenter som ægte. Ved indikation på ændringer af dokumenter, skal revisor undersøge forholdet nærmere.

Revisionsdokumentationen skal være udarbejdet på en måde hvorpå en ekstern erfaren revisor uden tidligere forbindelse med revisionen kan forstå:

- Arten, tidspunkt og omfanget af revisionshandlingerne
- Identifikation af de specifikke testede genstande
- Hvem og hvornår arbejdet er blevet udført
- Hvem og hvornår arbejdet gennemgået samt hvad var omfanget af gennemgangen
- Resultat af revisionshandling og revisionsbeviser
- Væsentlige konklusioner opnået i konklusionen samt væsentlige faglige vurderinger, som ligger til grund for konklusionen. (IAASB, 2023, s. 30)

Hvis revisor identificerer oplysninger, der er uoverensstemmende med revisors konklusioner, skal disse oplysninger dokumenteres, ligesom det skal dokumenteres, hvordan revisor har behandlet og vurderet disse uoverensstemmelser.

5.3 Del 3: Kvalitetsstyring på opgaveniveau

Som beskrevet i ISQM 1, er virksomheden ansvarlig for at udforme samt implementere et kvalitetsstyringssystem til revision af regnskaber der giver rimelig sikkerhed for at:

- Firmaet og opgaveteamet opfylder deres ansvar i overensstemmelse med gældende lov og professionelle standarder.
- Revisionspåtegning er passende sammenholdt med omstændighederne

Opgaveteamet er ledet af den opgaveansvarlige partner som er ansvarlig for:

- Implementeringen af virksomhedens kvalitetssystemer
- Fastlæggelse, hvis behov for yderligere reaktioner på opgaveniveau udover, hvad der i virksomhedens politikker er anført (IAASB, 2023, s. 33)

Den opgaveansvarlige partner har det overordnede ansvar for styring og opnåelsen af kvaliteten i revisionsopgaven. Opgaveansvarlige partner skal fastslå, om de væsentlige konklusioner er fortaget hensigtsmæssigt og passer til omstændighederne.

Den ansvarlige partner har ansvaret for at kommunikere den forventede adfærd til opgaveteamet samt for at sikre, at opgaveteamet er medansvarligt for styringen af opgaven, opgavens kvalitet og overholdelsen af de nødvendige etiske krav, værdier og holdninger. (IAASB, 2023, s. 34)

Den opgaveansvarlige partner skal have forståelse for etiske krav, herunder uafhængighed. Hvis vedkommende bliver bekendt med trusler i forhold til etiske krav, skal partneren følge virksomhedens politikker og procedurer samt eventuelt konsultere med øvrige i organisationen.

Den opgaveansvarlige partner skal på baggrund af interne politikker fastslå, om der er tilstrækkelig egnede ressourcer til rådighed for opgaveteamet. Det samlede opgaveteam samt eventuelle eksperter skal have de passende kompetencer samt kapaciteter til at kunne påtage sig opgaven. (IAASB, 2023, s. 34)

Opgaveansvarlige partner skal gennemgå revisionsdokumentation på passende tidspunkter under revisionen. Partneren skal gennemgå formelle skriftlige meddelelser til den daglige ledelse eller tilsynsmyndigheder.

For opgaver, der kræver kvalitetssikringsgennemgang, skal opgaveansvarlige partner fastslå og udpege kvalitetssikringspartner. Kvalitetssikringspartneren på opgaven, skal indgå i samarbejdet og skal indgå i sparringen af væsentlige forhold og vurderinger. Datering af påtegningen må ikke ske før afslutningen af kvalitetssikringen er afsluttet. (IAASB, 2023, s. 35)

5.4 Del 4 opgaveaccept eller fortsættelse af revisionsopgave og førstegangsrevisionsopgaver

Dette afsnit af ISA for LCE fastlægger revisorens mål, forudsætninger for revisionen samt hvilket krav, der er vedrørende accept og fortsættelse af revisionsopgaven.

Revisor skal alene acceptere eller fortsætte revisionsopgaven, når det er bekræftet, at forudsætningerne for revision er til stede og når der er forståelse mellem revisor og ledelsen om vilkårene for opgaven. For førstegangsrevisioner fremhæves det særligt, at revisor skal indhente tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for, om åbningsbalancen indeholder væsentlige fejl samt om de anvendte regnskabsprincipper er konsistente eller korrekt ændret og oplyst. (IAASB, 2023, s. 39)

Forudsætningerne indebærer bl.a., at den anvendte regnskabspraksis skal være acceptabel og at ledelsen anerkender sit ansvar for udarbejdelsen af regnskabet, implementering af nødvendige interne kontroller samt at virksomheden giver revisor adgang til relevante informationer og medarbejdere. Hvis disse forudsætninger for revisionen ikke er til stede, skal revisor drøfte forholdet med ledelsen. Medmindre lov eller regulering kræver det, må revisor ikke acceptere revisionsopgaven. Tilsvarende er gældende, hvis der pålægges revisionsbegrænsninger, som medfører, at revisor ville blive nødt til at afgive en afkræftende konklusion. (IAASB, 2023, s. 40)

Ved accept og forsættelse af revisioner, skal revisor vurdere, om ISA for LCE kan anvendes samt sikre, at virksomhedens politikker for kvalitetsstyring er fulgt. Det er særligt vigtigt, at opgaveansvarlige partner løbende vurderer, om ISA for LCE er passende i forhold til virksomhedens karakteristika og revisionsopgavens omfang. (IAASB, 2023, s. 41)

Revisor skal indgå en skriftlig aftale med ledelsen, som skal indeholde nedenstående:

- At revisionen vil blive udført efter ISA for LCE.
- Målet og omfanget af revisionen af årsregnskabet.
- Revisors og ledelsens respektive ansvar.
- Identifikation af den anvendte regnskabspraksis.
- Reference til den forventede form og indhold af revisionspåtegningen.
- En erklæring om, at der kan være omstændigheder, hvor rapporten afviger fra den forventede form og indhold. (IAASB, 2023, s. 44)

Hvis lov eller reguleringer i tilstrækkelig grad fastsætter vilkårene for revisionsopgaven, behøver revisor ikke medtage disse i den skriftlige aftale, men i stedet henvise til loven eller reguleringen.

Ved førstegangsrevisioner skal revisor indhente informationer fra tidligere revisors gennemgang fra tidligere årsregnskaber og påtegninger.

5.5 Del 5 Planlægning

Planlægningen er ikke en afgrænset fase af revisionen, men i stedet en kontinuerlig og iterativ proces, der opdateres og revurderes efter behov under hele revisionen. Formålet er at sikre, at

revisionen udføres effektivt samt væsentlighedsniveauet anvendes i både planlægning og udførelse af opgaven. Revisor skal fastsætte omfanget, tidspunktet og retningen for revisionen. (IAASB, 2023, s. 45)

Planlægningsaktiviteterne varierer afhængigt af virksomhedens art og revisionsindholdets størrelse. Revisor skal fastlægge revisionens omfang, timing og retning, identificere det som definerer opgaven, fastlægge rapporteringsmålene for opgaven og vurdere faktorer der er væsentlige for teamets indsats. Samtidig skal revisor beslutte, hvilke revisionshandlinger, der er nødvendige samt hvilke ressourcer og eksperter, der skal inddrages. Som tidligere beskrevet, skal der foretages revurdering af planen løbende. (IAASB, 2023, s. 45)

Den opgaveansvarlige partner og andre nøglemedlemmer af revisionsteamet skal inddrages i planlægningen af revisionen. Revisor skal planlægge arten, tidspunktet og omfanget af ledelsens overvågning af opgaveteamet samt gennemgangen af deres arbejde.

Opgaveansvarlige partner skal tage hensyn til oplysninger indhentet i accept og fortsættelsesprocessen ved planlægningen, og udførelsen af revisionen. Informationer indhentet fra tidligere revisioner eller erfaringer med virksomheden, skal revurderes løbende. (IAASB, 2023, s. 46)

Såfremt revisionsbevis omfatter oplysninger udarbejdet på baggrund af arbejde udført af ledelsesudpegede eksperter, skal revisor, under hensyntagen til arbejdets betydning for revisionen, vurdere ekspertens kompetence, evner og objektivitet samt opnå en forståelse af arten og omfanget af det udførte arbejde.

Hvis ekspertise inden for andet område end revision og regnskab er nødvendigt for at opnå tilstrækkeligt egnet revisionsbevis, skal revisor fastslå, om der vil gøres brug af en revisorudpeget eksperts arbejde. (IAASB, 2023, s. 47)

Revisor skal overveje følgende relateret til en revisorudpeget ekspert:

- Arten af det forhold som arbejdet vedrører
- Risiko for væsentlig fejlinformation som følge af eksperts arbejde
- Betydningen af den pågældende eksperts arbejde.
- Revisors viden og erfaringer fra tidligere arbejde med eksperten
- Om eksperten er underlagt revisorfirmaets kvalitetsstyringspolitikker eller procedurer.

Revisor skal fastsætte det eller de væsentlighedsniveauer der anvendes på bestemte transaktionsklasser, balanceposter eller noteoplysninger. Revisor skal fastlægge, om der er specifikke

forhold eller særlige forhold, hvortil fejlinformation, under det fastlagte væsentlighedsniveau, vil forventes at kunne påvirke økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugere træffer på grundlag af regnskabet. Revisor skal fastlægge væsentlighed ved udførelsen med det formål at vurdere risici for væsentlig fejlinformation og bestemme arten, tidspunktet og omfanget af yderligere revisionshandlinger. (IAASB, 2023, s. 49)

Hvis revisor bliver opmærksom på oplysninger under revisionen, som ville have forårsaget, at revisor tidligere havde fastsat et andet beløb end oprindeligt, skal revisor ændre væsentlighedsniveauet.

Revisor skal i revisionsdokumentationen inkludere en beskrivelse af revisionens tidspunkt, retning og omfang, herunder arten, tidspunktet og omfanget af handlinger, der skal udføres og væsentlige ændringer, der eventuelt er foretaget under revisionen. (IAASB, 2023, s. 50)

Dokumentationen skal inkludere forhold, som er diskuteret blandt opgaveteamet samt de væsentligste beslutninger.

5.6 Del 6 identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation

Revisionens formål er at identificere og vurdere risici for væsentlig fejlinformation, uanset om det omfatter besvigelser eller fejl på regnskabs- og revisionsmålsniveau og dermed skabe et grundlag for at udarbejde og implementere procedure som reaktion på væsentlige fejlinformation. (IAASB, 2023, s. 52)

Revisor skal udforme og udføre handlinger for at opnå et tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis.

Når revisor indhenter revisionsbevis med henblik på at identificere og vurdere risici for væsentlig fejlinformation samt fastlægge de nødvendige yderligere revisionshandlinger, bør oplysninger fra accept- og fortsættelsesprocedurerne inddrages som en del af vurderingsgrundlaget. Identifikation og vurdering af risici skal omfatte en kombination af analytiske handlinger, observation og inspektion samt forespørgsler rettet mod ledelsen og øvrige relevante medarbejdere. (IAASB, 2023, s. 53)

Revisor skal i deres udformning og udførsel af handlinger overveje muligheden for væsentlig fejlinformation som følge af fejl eller besvigelser, relationer og transaktioner med nærtstående parter og begivenheder eller forhold, der kan rejse tvivl om virksomhedens going concern. (IAASB, 2023, s. 54)

Revisor skal udforme forespørgsler til den daglige ledelse eller, hvis det er relevante, til den øverste ledelse, om:

- Risikoen for besvigelser i virksomheden samt, hvilke kontroller der er udarbejdet for at imødekomme disse.
- Arten og omfanget af ledelsens involvering af overvågning samt tilsyn af driften af virksomheden
- Hvordan virksomheden identificerer forretningsrisici, som påvirker og hvordan de imødekommes.
- Identifikation af nærtstående parter, herunder eventuelle ændringer fra tidligere revisioner. I forbindelse hermed, skal der ske klarlægning af kontrollerede transaktioner med nærtstående parter.

Revisor skal opnå en forståelse for:

- Virksomhedens organisationsstruktur, ejerskab og ledelse samt dens forretningsmodel.
- Eksterne brancheforhold, der påvirker virksomheden
- Indsigt i økonomisk mål og opfølgning heraf
- Retlige og regulatoriske rammer
- Forhold, der kan ændre eller påvirke de regnskabsmæssige skøn samt indsigt i den skønsmæssig usikkerhed. Revisor bør fortage en lookback analyse af tidligere fortaget skøn og reagere på resultatet af denne gennemgang. (IAASB, 2023, s. 56)

Revisor skal opnå en forståelse for den regnskabsmæssige begrebsramme, herunder regnskabsmæssige skøn, indregningskriterier samt målegrundlag. Der skal fortages vurdering af virksomhedens regnskabspraksis og rettigheden af denne.

For væsentlige klasser af transaktioner og balanceposter skal revisor opnå en forståelse af virksomhedens proces, herunder virksomhedens ressourcer og it-miljø.

Revisor skal opnå indsigt og forståelse af virksomhedens kontrolmiljø og adresserer risici for fejlinformation på revisions målniveau. Der skal fortages kontrol af komplet kontrolmiljø samt efterprøvelse af væsentlige interne kontroller. Revisor skal identificere it-applikationer og aspekter af it-miljøet, der er genstand for risici. (IAASB, 2023, s. 58)

Der skal fortages en vurdering af kontrolrisikoen. Herudover skal revisor fastslå om substans-handlinger alene kan afdække risiciene for fejlinformation på revisionsmålene. Revisor plan-lægger test af kontrollerne.

5.7 Del 7 Reaktioner på de identificerede risici for væsentlig fejlinfor-mation

Afsnit 7 omhandler revisors udformning og udførsel af handlinger som reaktion på vurderet risiko for væsentlig fejlinformation på revisionsmålsniveau og regnskabsniveau. Formålet er at indhente tilstrækkelig egnet revisionsbevis, reagere på risici som af fejl eller besvigelser og vurdere ledelsens vurdering af going concern. (IAASB, 2023, s. 69)

Revisor skal fastlægge overordnede reaktioner på regnskabsniveau, herunder vurdere regn-skabspraksis og subjektive målinger for tegn på besvigelser samt indarbejdet uforudsigelighed i revisionshandlingerne. Opgaveansvarlige partner skal udpege og føre tilsyn med personale ud fra deres kompetencer og risikoen for væsentlig fejlinformation. (IAASB, 2023, s. 69)

På revisionsmålsniveau udformes yderligere handlinger som substansprocedurer (detailtest og substansanalytiske procedurer) samt test af kontroller. Substansprocedurer vælges på baggrund af risikoens art og omfang med stærkere revisionsbevis ved højere risiko. Test af kontroller, indirekte kontroller og deres operationelle effektivitet i hele perioden. (IAASB, 2023, s. 71)

Revisor skal anvende stikprøver effektivt og vurdere afvigelser og projicere fejlen på den fulde population. Eksterne bekræftelser og brug af eksperters arbejde skal kontrolleres for relevant, pålidelighed, nøjagtighed og alternative handlinger skal anvendes ved tvivl.

Ved vurdering af going concern skal revisor gennemgå ledelsens vurderinger, forudsætninger og pengestrømsprognoser. Revisor skal overveje planlagte handlinger og konsekvenser af for-sinkelser eller begivenheder efter balancedagen.

Ledelsens tilsidesættelse af kontroller, kræver test af manuelle og automatiserede posteringer. Der skal fortages vurdering af regnskabsmæssige skøn for bias, retrospektiv gennemgang og vurdering af usædvanlige transaktioner. Revisor skal identificere nærtstående parter samt trans-aktioner hermed. Disse transaktioner skal testes og sikres for korrekt registrering og oplysning i regnskaber. Transaktioner uden for normal drift skal undersøges til kontrakter og forespørge ledelsen om arten af disse. (IAASB, 2023, s. 79)

Revisor skal udforme og udføre yderligere revisionshandlinger vedrørende regnskabsmæssige skøn for at opnå et tilstrækkeligt egnet revisionsbevis. Revisor bør indhente revisionsbevis for begivenheder, der indtræffer tæt på balancedagen samt fortage test af ledelsens skøn.

Revisor skal indhente bevis for tilstedeværelse og tilstand af varelager gennem observation, inspektion og kontroloptælling. Varelager omfatter også beholdninger ved tredjemand. Ved retssager og krav, skal der fortages forespørgsel til ledelsen og eksterne rådgivere. (IAASB, 2023, s. 80)

Når virksomheden bruger en serviceorganisation eller eksperter skal revisor vurdere tilstrækkeligheden af det opnået revisionsbevis.

Revisor skal fortage akkumulering af fejlinformation, der er identificeret under revisionen bortset fra dem, der er klart ubetydelige. Revisor skal anmode ledelsen om at korrigere al fejlinformation fundet under revision. (IAASB, 2023, s. 87)

Revisor skal skriftligt kommunikere til øverste ledelse, om eventuelle mangler i de interne kontroller.

5.8 Del 8 afsluttende handlinger

Afsnit 8 vedrørende afsluttende handlinger indeholder, hvilke krav der skal til

- Vurdering af korrigerede og ikke korrigerede fejlinformation
- Vurdering af efterfølgende begivenheder
- Konklusion om going concern og oplysninger herom
- Indhentet afsluttet skriftlige udtagelser og udførelsen af analytiske procedurer (IAASB, 2023, s. 90)

Hvis ledelsen nægter at fortage korrektion af fejlinformationer, som er kommunikeret af revisor, skal revisor opnå en forståelse af ledelsens begrundelse herfor og inddrage denne i vurderingen af, om regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation.

Revisor skal fastslå, om de ikke-korrigerede fejl er væsentlige individuelt eller samlet, henset til arten og størrelse af fejlinformation.

Revisor skal udføre analytiske procedurer nær afslutningen af revisionen, som giver revisor indsigt i den overordnet konklusion, hvorvidt om regnskabet er i overensstemmelse med revisors forståelse af virksomheden. (IAASB, 2023, s. 91)

Revisor skal undersøge udsving og sammenhænge. Oplysningerne skal i analysen sammenholdes med relevante oplysninger indhentet tidligere i revisionen.

Revisor skal udføre revisionshandlinger for at sikre tilstrækkelig egnet revisionsbevis for begivenheder mellem balancedagen og datoen for revisionspåtegningen. Revisor skal opnå forståelse for procedurer, som ledelsen har etableret for at sikre, at efterfølgende begivenheder identificeres. Revisor skal forespørge ledelsen, om der er indtruffet efterfølgende begivenheder, som påvirker årsregnskabet. Revisor skal indhente referater mellem ejere og den daglige ledelse, som er afholdt efter balancedagen. Der skal foretages en gennemgang af den løbende interne rapportering, hvis den er tilgængelig. Hvis revisor identificerer oplysninger, der kræver indregning af eller oplysning i regnskabet, skal revisor fastslå om regnskabet på passende vis afspejler disse. (IAASB, 2023, s. 91)

Revisor er ikke forpligtet til at udføre revisionshandlinger vedrørende årsregnskabet efter datoen for revisionspåtegningen. Men hvis revisor får kendskab til informationer, som ville have påvirket erklæringen forinden offentliggørelse, skal disse forhold drøftes med ledelsen.

Efter offentliggørelse af regnskabet, er revisor ikke forpligtet til at udføre revisionshandlinger. Dog er revisor stadig forpligtet til at drøfte forhold med ledelsen, hvis de bliver bekendt med forhold, der ville have påvirket den aflagte konklusion. (IAASB, 2023, s. 91)

Revisor skal på baggrund af revisionshandlingerne vurdere, om risici for væsentlig fejlinformation på regnskabs- og revisionsmålsniveau forbliver på et passende niveau. Revisor skal være særligt opmærksom på de regnskabsmæssige skøn.

Der skal foretages revisionshandlinger for at vurdere, om regnskabspræsentationen er i overensstemmelse med begrebsrammen. Revisor skal konkludere, om der er opnået tilstrækkelig og egnet revision for den afgivende konklusion, uanset om den er bekræftende eller modstridende.

Hvis revisor ikke har opnået tilstrækkelig egnet revisionsbevis, skal revisor forsøge at indhente dette. Hvis dette ikke er muligt, skal revisor udtrykke en konklusion med forbehold eller undlade at afgive erklæring om årsregnskabet.

Revisor skal indhente en skriftlig regnskabserklæring fra den daglige ledelse, som har passende viden om forhold i årsregnskabet og hvis relevant, den øverste ledelse om:

- De har opfyldt deres ansvar for udarbejdelse af årsregnskabet.
- De har givet adgang til alle relevante oplysninger og personer

- Alle transaktioner er registeret og at årsregnskabet afspejler dette.
- At de kender deres ansvar for implementering og vedligeholdelse af kontroller.
- Begivenheder efter status mv. (IAASB, 2023, s. 95)

Opgaveansvarlige partner skal fastslå, at der er opnået den nødvendige kvalitet på revisionsopgaven. Dette gøres ved tilstrækkelig involvering af opgaveansvarlige partner i hele revisionsopgaven og den opgaveansvarlige partner har grundlaget for at fastslå de væsentlige vurderinger.

5.9 Del 9 udformning af revisionspåtegning og rapportering

Afsnit 9 beskriver kravene til revisors konklusion samt typerne af konklusioner og indholdet deraf. Revisor skal udarbejde en konklusion om, hvorvidt regnskabet i en væsentlig betragtning er udarbejdet i overensstemmelse til relevante regnskabspraksis. Overvejelser skal omfatte kvalitative aspekter af virksomhedens regnskabspraksis, herunder indikatorer for manglende neutralitet i ledelsens vurderinger.

Afsnittet regulerer den fase af revisionen, hvor revisorers samlede vurderinger omsættes til en formel erklæring rettet mod regnskabsbrugerne. Dermed fungerer del 9 som bindeleddet mellem det udførte revisionsarbejde og den eksterne kommunikation til regnskabslæser.

Derved skal konklusion tage afsæt i tidligere udført arbejde, som beskrevet i afsnittene 5-8.

Revisor vurderer den anvendte regnskabspraksis på baggrund om:

- Der er passende oplysning om virksomhedens anvendte regnskabspraksis og om den er præsenteret på en forståelig måde
- De regnskabsmæssige skøn og tilhørende oplysninger er rimelige (IAASB, 2023, s. 100)

I overensstemmelse med ISA for LCE skal revisor udtrykke en konklusion med høj grad af sikkerhed om hvorvidt årsregnskabet som helhed er udarbejdet efter den gældende regnskabspraksis.

Revisor skal rapportere i overensstemmelse med det specificerede format og indhold medmindre:

- Tilpasning af revisionspåtegningen er påkrævet af en lov eller regulering i en jurisdiktion
- Revisor er forpligtet til at udføre revisionen i overensstemmelse med specifik jurisdiktion
- Revisionspåtegningen indeholder en modificeret konklusion eller en fremhævelse.

Når årsregnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med den relevante regnskabspraksis og giver en rimelig præsentation, skal revisor henvide til at ”udarbejdelsen og den rimelige præsentation i årsregnskaber” eller ”udarbejdelse af årsregnskaber, der giver et retvisende billede” alt efter hvad der er relevant. (IAASB, 2023, s. 101)

Nedenfor henvises til eksempel på formulering heraf:

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Egedal Gymnasium & HF for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2024, der omfatter anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance, pengestrømsopgørelse, noter og særlige specifikationer. Årsregnskabet udarbejdes efter Børne- og Undervisningsministeriets regnskabsparadigme og vejledning for 2024, lov om statens regnskabsvæsen m.v. samt bekendtgørelse nr. 116 af 19. februar 2018 om statens regnskabsvæsen m.v. (statens regnskabsregler).

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med statens regnskabsregler.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med den internationale revisionsstandard for mindre komplekse virksomheder (ISA for LCE) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, idet revisionen udføres på grundlag af bestemmelserne i Børne- og Undervisnings-

Kilde: (Egedal Gymnasium & HF, 2024, s. 4)

Revisor skal fortage modificering af sin konklusion, hvis:

- Revisor konkluderer på baggrund af udført arbejde, at regnskabet ikke er fri for væsentlig fejlinformation.
- Revisor har ikke mulighed for at erhverve tilstrækkelig egnet revisionsbevis.

Revisor skal i forbindelse med modificeringen af konklusionen ændre overskriften til ”grundlag for konklusion med forbehold”, ”grundlag for afkræftende konklusion” eller ”grundlag for manglende konklusion” (IAASB, 2023, s. 105)

Slutteligt skal revisor medtage en beskrivelse af forholdet, der giver anledning til modifikationen af afsnittet.

ISA For LCE giver mulighed for at inkludere et afsnit om fremhævelse af forhold. Dette kan være relevant i situationer, hvor der foreligger usikkerhed ved f.eks. going concern eller andre forhold, som er afgørende for regnskabslæser. En fremhævelse ændrer ikke revisors konklusion, men giver supplerende oplysninger. (IAASB, 2023, s. 113)

5.10 Del 10 koncern revision

Revisionens formål er at identificere og vurdere risikoen for væsentlig fejlinformation i koncernregnskabet, hvad enten det skyldes besvigelser eller fejl samt planlægge og udføre handlinger som på passende vis afdækker denne risiko. (IAASB, 2023, s. 119)

Revisor skal på planlægningstidspunktet identificere de komponenter, hvor revisionsarbejdet vil blive udført og de nødvendige ressourcer til at udføre koncernrevisionen. Hvis opgaveansvarlige partner efter planlægningsfasen konkluderer, at der ikke kan opnås tilstrækkeligt egnet revision, bør partner overveje dens virkning på koncernrevisionen.

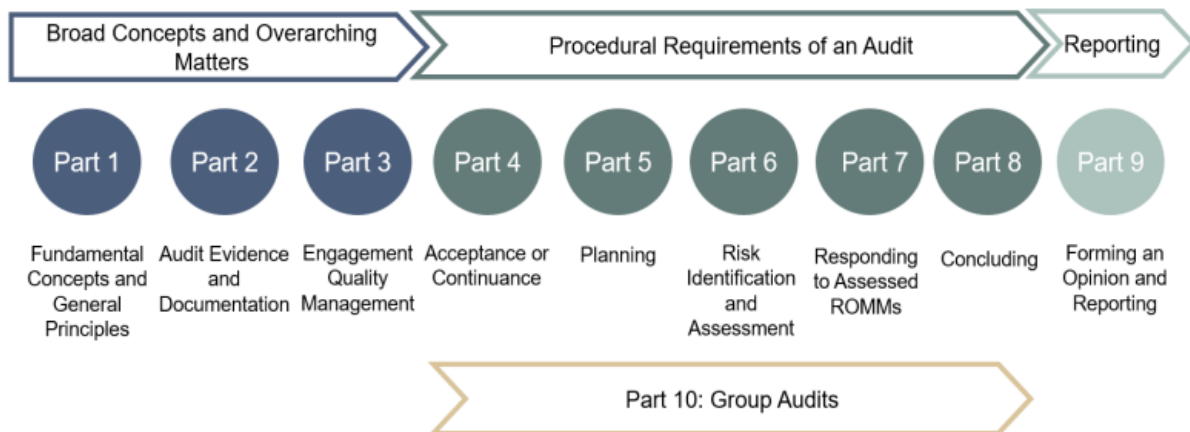
ISA for LCE kan som udgangspunkt ikke anvendes på koncernrevisioner, hvor der indgår komponent revisor. Dette omfatter traditionelle koncernregnskaber samt regnskaber, hvor der foretages indregning efter indre værdis metode.

Revisor skal opnå forståelse for koncernens organisationsstruktur samt forretningsmodel herunder lokation og arten af aktivitet. Revisor skal finde ud af omfanget af brug af it i koncernen samt hvilket interne kontrolsystemer, som koncernen anvender.

5.11 Praktisk implementering af ISA for LCE

IAASB har udarbejdet en vejledning til førstegangsimplicering af ISA for LCE, som giver et overblik over ISA for LCE's koncept, struktur og format, således revisor effektivt kan implementere standarden. Strukturen af ISA for LCE følger revisionens naturlige forløb fra klientens accept eller fortsættelse til rapportering, og der vil være en risikobaseret tilgang som understøttes af at revisor udøver professionel skepsis og dømmekraft. Det forventes at kravene vil føre til et tilsvarende resultat som kravene ved de traditionelle ISA standarder, når de anvendes ved revision af en LCE. Kravene vil blot være formuleret mere klare, forståelige og præcise uden unødvendige ord og gentagelser.

Indholdet af ISA for LCE er inddelt i 10 dele, som følger forløbet af en revision:

Figur 3, kilde: First time implementation guide: the ISA for LCE, IAASB.

Forord til ISA for LCE	Forklarer revisors og ledelsens ansvar samt standardens design og format.
Del A, ISA'ens myndighed for LCE	Beskriver de enheder, som standarden kan anvendes til.
Del 1 – Del 3	Beskriver de brede koncepter og overordnede forhold, der er relevante for en revision udført ved hjælp af ISA for LCE, herunder revisors overordnede mål.
Del 4 – Del 8	Fastsætter kernekravene til en revision af mindre komplekse virksomheder i overensstemmelse med det typiske forløb af en revisionsopgave.
Del 9	Fastsætter krav til dannelse af en konklusion, indholdet af revisors rapport, andre oplysninger og sammenligningsoplysninger.
Del 10	Angiver særlige overvejelser, der gælder for en koncernrevision. Det vil sige yderligere krav, som revisor skal overholde, når den endelige revision er en revision af koncernregnskaber.

Figur 4, kilde: Egen tilvirkning

Revisor skal ved indgåelse af aftale eller overgang fra de traditionelle ISA standarder til ISA for LCE, udarbejde et skriftligt dokument, typisk i form af et aftalebrev, hvori der står registreret at revisionen vil blive udført ved hjælp af ISA for LCE. Det vil være fordelagtigt for revisor at medtage afsnit vedrørende muligheden for at overgå fra ISA for LCE til de traditionelle ISA'er, såfremt de kvalitative karakteristika og kravene i ISA for LCE ikke kan overholdes, således en henvisning til en sådan mulighed, bevarer muligheden for at gøre det. Revisor skal overgå til

de traditionelle ISA eller andre gældende revisionsstandards, hvis kompleksiteten øges. Kompleksiteten kan blandt andet opstå, når der er mange potentielle datakilder med forskellige karakteristika, som anvendes til at udarbejde et regnskabsmæssigt skøn, som kan være vanskelige at identificere, indsamle, tilgå, forstå eller behandle. Desuden skal der udarbejdes fratrædelsesprotokol, såfremt det står oplyst i aftalebrevet, at der laves fratrædelsesprotokol ved stop af revision efter de traditionelle ISA (IAASB, 2025).

Det er revisors ansvar at overveje, om ISA for LCE er og forsat er passende for revisionen af et årsregnskab. Undervejs i revisionen kan der opstå uventede begivenheder, forhold eller transaktioner, som revisor kommer til kendskab med, som ikke var kendt på planlægningstidspunktet. Der vil dog imidlertid ikke være behov for at overgå fra ISA for LCE til de traditionelle ISA standarder, hvis der er tale om isolerede eller engangsregnskabsmæssige skøn, som ikke er typiske for virksomheden eller dens transaktioner. Revisor skal i stedet overveje om de regnskabsmæssige skøn øger virksomhedens kompleksitet som helhed. Revisor skal under sin revision vurdere på baggrund af sin professionelle skepsis, om der er behov for yderligere handlinger, men skal ikke anvende de traditionelle ISA standarder. Når de traditionelle ISA standarder ajourføres og vedtages fra IAASB gør det sig derfor ikke gældende for ISA for LCE.

Ved overgang fra de traditionelle ISA til ISA for LCE eller omvendt er revisor ikke forpligtet til at informere om de revisionsstandards, som blev anvendt for forskellige perioder i revisionsberetningen i årsregnskabet. Dette skyldes, at IAASB er af den opfattelse, at både de traditionelle ISA og ISA for LCE resulterer i, at revisor opnår høj grad af sikkerhed som grundlag for konklusion på revisionen. Revisor har dog valgfri mulighed for at inkludere et afsnit, som fremhæver at den foregående periode blev revideret under anvendelse af en anden revisionsstandard (IAASB, 2025).

Der er endnu ikke fabrikeret et decideret revisionsprogram udelukkende til ISA for LCE, men da standarden ikke har yderligere krav end i de traditionelle ISA standarder kan et nuværende revisionsprogram eventuelt benyttes til revisionsarbejdet og regnskabsudarbejdelsen. Revisionsvirksomhederne kan derfor anvende egne programmer, som skal tilpasses ISA for LCE eller udvikle egne programmer rettet mod ISA for LCE (Aalbæk, Online ISA LCE – Ny total revisionsstandard fra IAASB, 2025). Det vil angiveligt ikke skabe problemer at anvende et fuldt ISA-program, men i princippet være forkert. Standarden ligger op til anvendelse af automatiserede værktøjer og teknikker til indhentelse af revisionsbevis og dokumentation, men stiller ikke direkte krav herom.

Det er påkrævet jf. ISA 710 og del 9.7 i ISA for LCE, at revisor skal indhente tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de sammenlignelige oplysninger i indeværende år for at påvise om der foreligger væsentlig fejlinformation. Dokumentationskravene skal anvendes på en passende forholdsmæssig måde, således kravene i ISA for LCE er forholdsmæssige for en revision af et LCE, hvorledes det forventes at dokumentationen tilsvarende er mere forholdsmæssig. Der skal lig kravene i de traditionelle ISA'er opnås en forståelse for virksomheden og dens omgivelser samt kontrolmiljøet. Herunder er det interne kontrolsystem i LCE generelt mere ligetil og mindre formaliseret end i de større og mere komplekse virksomheder (IAASB, 2025).

Der vil som udgangspunkt skulle foretages samme handlinger som en traditionel ISA-revision, da ISA for LCE ikke skal opfattes som en light version. Revisor skal derfor indhente eksterne bekræftelser, og især revisionsbeviset "forespørgsel" vil oftest anvendes til at opnå forståelse af virksomhedens risikovurderingsproces, da dette anses for tilstrækkelig og forholdsmæssig i forhold til en revision hvor ISA for LCE anvendes.

I den udarbejdede revisionspåtegning kræves der i henhold til ISA for LCE, at revisionspåtegningen indeholder de samme oplysninger som en revisionspåtegning i henhold til de traditionelle ISA'er. Det skal tydeligt fremgå for brugerne, hvilken eller hvilke standarder, som er anvendt til udførelsen af revisionsopgaven i den uafhængige revisors revisionspåtegning (IAASB, 2025).

5.11.1 Anvendelsesområde

ISA for LCE henvender sig til små- og mellemstore virksomheder med en overskuelig forretningsmodel, og hvor eventuelle kvalitative forhold i virksomheden er at betragte som ikke-komplekse, hverken i form af organisationsstruktur, virksomhedskonstellation, it-systemer eller regnskabsmæssige skøn. Anvendelsen af ISA for LCE er for størstedelen af de adspurgte interviewmedvirkende benyttet i begrænset omfang i praksis og der er på nuværende tidspunkt kun indsendt få regnskaber ind til Erhvervsstyrelsen med regnskabserklæringen ISA for LCE.

Statsautoriseret revisor fra revisionshus fra Big Four udtaler følgende skepsis:

"Jeg tror, det er vigtigt at fokusere på det der med størrelsen. Hvad er det for nogle? Fordi hvis størrelsen gik rigtig langt op, så man kunne sige; jamen så er det bare Big Four som bruger ISA og ISA for LCE gælder for resten – så var det jo en interessant standard."

”Tænker de (red. dem som har udarbejdet standarden) på en revision for en mindre virksomhed med f.eks. 10 ansatte, så er der nok noget som er overgjort i ISA’erne ift. interne kontroller og de fem vinkler ind i COSO. Der udarbejdes ikke en risk-assessment over hvad der kan gå galt, for så små virksomheder – det er jo dig revisor som hjælper med det. Det er sådan nogle ting man skulle fokusere på, hvis man ønsker at lave standarden mindre uden at det bliver en udvidet gennemgang.”

Statsautoriseret revisor fra Big Four har generelt stor skepsis til den nye standard, men så muligheder i, hvis anvendelsesområdet var målrettet mindre revisionshuse som udelukkende havde en kundeportefølje med ikke-komplekse små- og mellemstore virksomheder. Kristian Kjær Jensen, som er leder i faglig afdeling i Beierholm, er af samme overbevisning, at anvendelsen af ISA for LCE i højere grad hører til hos mindre revisionshuse:

”Man kan jo vende den om og sige, at vi var ved et revisionsfirma, hvor vi udelukkende havde kunder i den kategori, at vi kunne bruge ISA for LCE, så vi ikke havde behov for at have et værktøj, der opfyldte kravene for en revision, så kunne jeg godt se fordelene i, at man konverterede det hele over ISA for LCE. Så havde man et værktøj til udvidet gennemgang og et værktøj til ISA for LCE.”

”Jeg har da hørt, at der er andre revisionsfirmaer godt kunne finde på i højere grad at tage det i brug, men det er nok bare ikke dem der har en størrelse som Beierholm eller større. Altså så det er jo nok de er lidt mindre revisionsfirmaer.”

Gennem interviews blandt revisorer fra forskellige revisionshuse, som ligeså er af varierende størrelser, kommer særligt de forskellige holdninger til udtryk vedrørende ISA for LCE’s anvendelsesområde. Særligt revisorerne fra de større revisionshuse mener, at såfremt ISA for LCE anvendes, bør standarden anvendes på virksomheder med en simpel forretningsstruktur, hvor der er få aktiviteter og transaktioner. De læser standarden til ligeledes at begrænse den geografiske spredning, hvor der ikke er datterselskaber eller fælles ledede virksomheder, og ser mere muligheder hvis standarden benyttes på en enkelt branche. Omvendt mener Kaspar Kristoffersen, som er revisor i et mindre revisionshus, at ISA for LCE også kan anvendes hvor forretningsstrukturen er mere avanceret med flere aktiviteter og mere avancerede transaktioner, så længe disse ikke er komplekse. Desuden ser han ikke nogen begrænsninger i, at ISA for LCE kan benyttes på flere brancher, og at standarden ikke skal forstås som en branchestandard.

Der er indtil videre kun indsendt regnskaber med regnskabserklæringen ISA for LCE fra Martinsen Rådgivning & Revision Statsautoriseret Revisionspartnerselskab og Din Revisor Frederiksberg P/S Godkendte revisorer. Disse virksomheder er alle klassificeret med virksomhedsformen forening. I interview med Kaspar Kristoffersen fra Din Revisor, nævner han at det særligt er tilskudsregnskaber, som er underlagt revision, hvor de har anvendt standarden:

”Vi har også en del tilskudsregnskaber, og det er faktisk dem, som vi lige er startet med at bruge LCE på.”

Statsautoriserede revisorer Lars Leopold Larsen og Michael Marseen fra RGD (Revisorgruppen Danmark) drøfter i RGDiallog, som er en faglig podcast, anvendelsesområdet for standarden:

”Hvis det bliver en branchestandard, så kommer vi fra sekretariatets side til at reagere ret hurtigt og begynder at lave værktøjerne til det og kan gøre det med få enkle midler og lave en proces som understøtter erklæringsafgivelsen, men der mangler den indledende tjekliste for om man overhovedet kan bruge standarden.”

”Der er nogen, som ikke kan eller vil fravælge revision. Fx foreninger, hvor det er vedtægtsbestemt eller nogle offentlige virksomheder. Her vil der i hvert fald være et anvendelsesområde for ISA for LCE.”

På trods af standarden indtil videre ikke har vundet indpas hos mange revisorer i Danmark, er idéen om at anvende standarden som branchestandard, en mulighed hos flere. Særligt tilskudsregnskaber og foreninger, som er underlagt revision primært grundet tilskud af offentlige midler, men som helt fundamentalt ikke er komplekse virksomheder eller besidder komplekse skøn eller indregninger og målinger. Andre brancher hvor ISA for LCE i højere grad giver mening at anvende, er fx bolig- og andelsforeninger, hvor regnskaberne ofte er simple med få transaktionstyper eller bosteder og institutioner med relativt standardiserede indtægts- og udgiftsstrømme.

Et vigtigt perspektiv at tage højde for i forbindelse med at skifte anvendelse af regnskabserklæring, er bankens krav, da de som interessant bygger deres kreditvurdering og risikovurdering på baggrund af virksomhedens regnskaber og graden af sikkerhed i disse. Kundechef Kaspar Søndberg fra Spar Nord har endnu ikke stiftet bekendtskab med ISA for LCE. På trods af

minimalt kendskab til standarden, er den væsentligste faktor for vurderingen af regnskabet, graden af sikkerhed:

”Det giver mig en høj grad af sikkerhed. Og så er vi tilbage ved at sige, jamen der kunne sagtens være kunder hvor den her erklæring ISA for LCE kunne være relevant.”

Mange mindre virksomheder er dermed afhængige af tilliden hos udbyderne af kreditfaciliteter, og hvis ISA for LCE i sin eksistens opfattes som en “light” revision, kan det resultere i modvilje hos långiverne. Dette kan have betydning for standardens anvendelighed (PWC, 2022).

5.11.2 Begrænsninger for ISA for LCE

Revisor skal indledningsvist foretage en vurdering af, om ISA for LCE kan anvendes for den pågældende kunde. Der findes en række objektive forbud for anvendelsen af ISA for LCE, men også kvalitativ vurdering af kompleksiteten, hvor der er mulighed for at fastsætte en størrelsesgrænse for anvendelsen af ISA for LCE. Der er lagt op til, at de lokale myndigheder skal fastlægge de kvantitative målstørrelser, i forhold til omsætning eller antal ansatte eller andet objektivt konstaterbart i forhold til, at man i det enkelte land kan begrænse anvendelsen af standarden. Erhvervsstyrelsen har imidlertid ikke benyttet sig af at fastlægge størrelsesgrænser for anvendelsen af ISA for LCE i Danmark. De statsautoriserede revisorer Lars Leopold Larsen og Michael Marseen fra RGD (Revisorgruppen Danmark) drøfter i RGDDialog, at forslaget i standarden til EU’s definitioner ligger på mindre end 50 ansatte og mindre end 75 mio. kr. i omsætning og balancesum, hvilket vil resultere i, at anvendelsesområdet dermed forsvinder en del.

ISA for LCE-standarden tager et omvendt udgangspunkt i anvendelsen og spørger ind til, hvilke virksomheder som ikke må bruge ISA for LCE. Her tages der først og fremmest stilling til, hvilke virksomheder, hvor det specifikt er forbudt at anvende standarden.

De objektive forbud omfatter følgende, som ikke kan anvende standarden:

- Børsnoterede virksomheder.
- Penge- og kreditinstitutter.
- Forsikringsselskaber.
- Revisioner, der er omfattet af Standarderne for Offentlig Revision (SOR), herunder juridisk-kritisk revision og forvaltning.
- Koncernrevisioner, hvori der indgår enheder omfattet af ovenstående punkter.

- Koncernrevisioner, hvor der anvendes komponentrevisorer (med undtagelse af begrænset brug til at foretage enkeltstående revisionshandlinger, som kræver fysisk tilstedeværelse, såsom deltagelse i fysisk lageroptælling eller fysisk inspektion af anlægsaktiver) (Martens H. R., 2025).

Såfremt virksomheden ikke omfatter nogle af ovenstående, skal revisor tage stilling til virksomhedens kvalitative karakteristika. Der findes en række faktorer, som revisor skal være opmærksom på, i forhold til om der er indikationer af kompleksitet og kræver en vurdering af om ISA for LCE kan anvendes (Martens H. R., 2025):

Forretningsmodel, aktivitet eller branche

Herunder kan nævnes entreprenørbranchen, forsyningsselskaber eller it-virksomheder, hvor der forekommer komplekse transaktioner og dataindsamling, kontrakter og services (Martens H. R., 2025, s. 4).

Organisation

Hvis der er tale om en koncernstruktur med mange ledelseslag og med uafhængig styring af sine forretningsenheder- og afdelinger, som ledes separat, kan organisationen være for kompleks. Komplekse organisationer kan ligeledes være biotekvirksomheder med forskning, hvor finansieringen er kompleks (Martens H. R., 2025, s. 4).

Ejerskabsstruktur

Er ejerskabsstrukturen med flere ejere, som revisor har begrænset kendskab til og der ikke forekommer fuld gennemsigtighed om ejerskabet eller der forekommer et joint venture mellem to selskaber eller datterselskaber med mange koncernforbundne transaktioner med flere parter, vil dette være en begrænsning i anvendelsen af standarden (Martens H. R., 2025, s. 5).

Arten og omfanget af finansfunktionen

Er finansfunktionen ikke samlet ét sted, men håndteres forskelligt afhængigt af virksomhedens struktur og er opdelt efter funktioner eller geografiske placeringer, eller organiseret i et fælles servicecenter, vil dette komplicere omfanget. I praksis betyder det, at datterselskaber kan have en del af administrationen lokalt og en del i et fælles servicecenter eller i en central finansafdeling (Martens H. R., 2025, s. 5).

Informationssystemet, herunder brugen af it

Hvis en virksomhed har en større it-infrastruktur eller et tilpasset ERP-system, vil dette være for kompliceret. Derudover vedrører det især betalingstjenester og trading-virksomheder, da disse har et stort volumen af data og overførslen af disse kræver kompliceret overførsel mellem systemerne (Martens H. R., 2025, s. 5).

Anvendelse af regnskabsreglerne, herunder indregning og måling af regnskabsmæssige skøn

Komplekse regnskabsmæssige skøn, herunder antal og omfanget af disse, kan være en faktor for kompleksiteten, og særligt aktiver og forpligtelser målt til dagsværdi såsom investeringsejendomme vil begrænse brugen af standarden. Derudover er en række regnskabsmæssige skøn forbundet med større usikkerhed:

- Igangværende arbejder
- Hensættelser
- Garantiforpligtelser
- Værdiansættelse af udskudte skatteaktiver

Dog vil simple regnskabsmæssige skøn som hensættelse til tab på debitorer, afskrivning af materielle anlægsaktiver eller medarbejderforpligtelser som udgangspunkt ikke være forbundet med væsentlige usikkerhed af indregning og måling (Martens H. R., 2025, s. 6).

Statsautoriserede revisorer Lars Leopold Larsen og Michael Marseen fra RGD (Revisorgruppen Danmark) diskuterer og nævner i RGDIALOG problemstillingen ved begrænsningen af ikke at kunne anvende ISA for LCE på investeringsejendomme:

“... hvis man fx har børsnoterede aktier, som er en offentlig kendt salgspris, så er der ingen problemer. Renteswap hvor der er en næsten offentlig kendt kurs, som man ikke kan påvirke, så kan man nok også godt. Investeringsejendomme hvor man bruger en dagsværdimodel eller unoterede kapitalandele, hvor man bruger dagsværdi; det giver anledning til problemer. Det giver anledning til problemer, hvis ikke vi kan bruge investeringsejendomme, da det er en væsentlig del af de virksomheder, hvor standarden kunne være relevant. Der er noget usikker-

hed i forhold til det, da man modsætningsvist siger at én eller flere regnskabsmæssige skøn ikke i sig selv udelukker anvendelsen af standarden, men det er ikke kommet helt på plads i forhold til hvad mener de så egentlig med det.”

Koncernforhold (inklusive kapitalandele indregnet til indre værdi)

Koncernforholdene kan være særligt komplekse hvis fx et holdingselskab med mange forskellige investeringer eller væsentlig produktion og salgsaktivitet foregår i andre geografiske placeringer. Derudover er konsolideringsprocessen kompleks ved fx korrektion for forskelle i regnskabspraksis, korrektioner som følge af købesumsallokeringer eller korrektioner for at eliminere omfangsrige koncerninterne transaktioner (Martens H. R., 2025, s. 6).

RGD, som er et af Danmarks største netværk af uafhængige revisionsfirmaer, er et vidensbaseret samarbejde for medlemsfirmaerne. Denne organisation har primo 2025 udmeldt, at der ikke anbefales at afgive erklæringer efter ISA for LCE, da der er begrænsninger i standarden. I udmeldingen påpeger RGD især, at ISA for LCE kan sammenlignes med en sammenskrivning af de traditionelle ISA, som indeholder de samme krav og udførslen af revisionen ikke umiddelbart reduceres ved overgangen til ISA for LCE. RGD har bl.a. foretaget iagttagelser i forhold til, at Erhvervsstyrelsen endnu ikke har udsendt lokale kvantitative grænser i forhold til kriterier og anvendelsesområde, som IAASB ellers har anbefalet. Desuden påvirkes anbefalingen af, at Big Four ikke forventer at afgive erklæringer efter ISA for LCE i 2025, og de øvrige større revisionshuse ligeledes ikke forventer at tilbyde revision og erklæringsafgivelse efter ISA for LCE (ISA for LCE - foreløbige iagttagelser om den nye standard, 2025).

IAASB har selv i forbindelse med det oprindelige udkast lavet en sammenholdelse op mod de traditionelle ISA'er i forhold til de nuværende krav og den endelige ISA for LCE. De største afvigelser mellem de traditionelle ISA og ISA for LCE vedrører erklæringsafgivelsen, som er et særskilt forhold, som egentlig ikke påvirker det udførte arbejde, om man udfører revisionen efter de traditionelle ISA'er eller ISA for LCE. Knap en tredjedel af afvigelseerne vedrører usædvanlige aktiviteter og forhold der ikke er relevante eller passende ved revision af LCE (Marseen & Larsen , 2025).

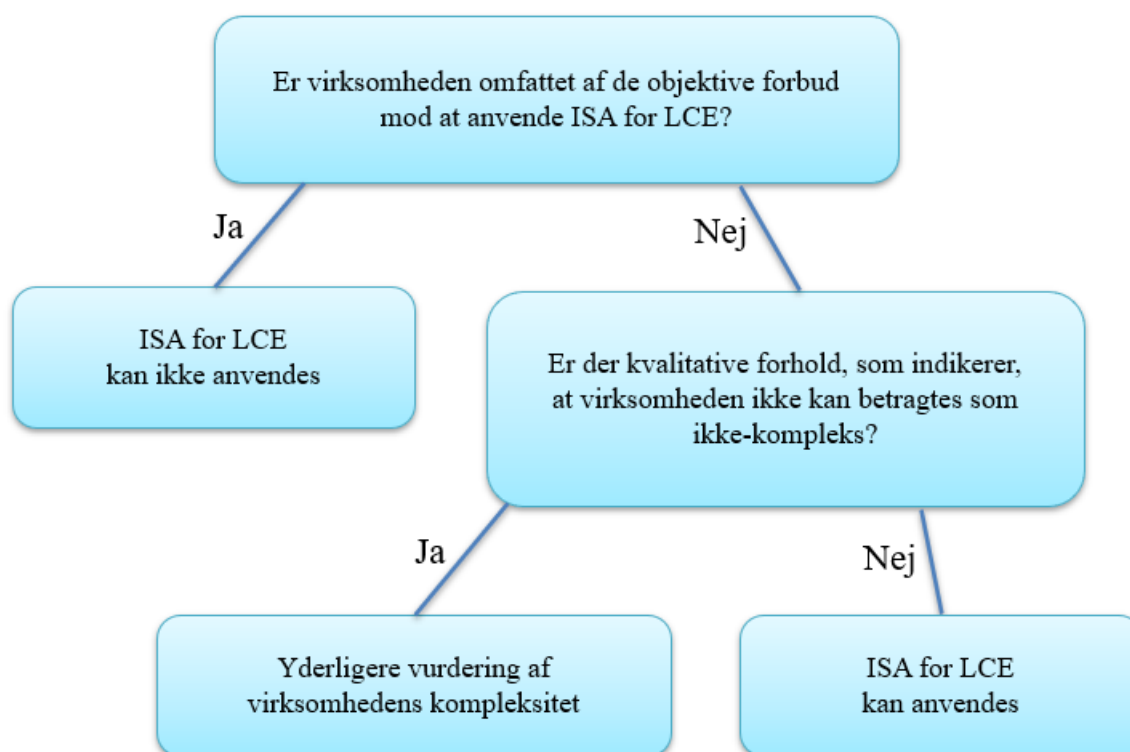
Der vil på sigt blive udarbejdet et kvalitetsskema fra Erhvervsstyrelsen, som med sikkerhed vil indeholde spørgsmålet om, om det overhovedet er tilladt at benytte ISA for LCE på den pågældende virksomhed. Hertil mangler revisorerne en indledende tjekliste til om standarden kan bruges. Det er endnu ikke udarbejdet og offentliggjort, hvilke kriterier som Erhvervsstyrelsen

planlægger at ISA for LCE skal opfylde, hvorfor det stadig er meget usikkert at benytte standarden i forhold til, om det vil opfylde kriterierne i kvalitetsskemaet, hvis standarden allerede tages i brug nu. Dette er en af de grundlæggende årsager til, at det ikke anbefales at benytte erklæringsafgivelsen ISA for LCE i forhold til en efterfølgende kvalitetskontrol jf. Lars Leopold Larsen og Michael Marseen fra RGD (Marseen & Larsen , 2025).

Ved ISA for LCE er der lagt mere op til revisors faglige vurderinger, hvorved en kvalitetskontrollant skal argumentere for modstridende holdninger. I de traditionelle ISA er det lettere for kontrollanten eller Erhvervsstyrelsen at påpege overtrædelser, da vejledningsmaterialet er så detaljeret (Aalbæk, Online ISA LCE – Ny total revisionsstandard fra IAASB, 2025).

5.11.3 Eksempler på revisors vurdering for anvendelse

REVV (Revisionsteknisk Udvalg) har d. 22. oktober 2025 sendt en vejledning ud, som kan bidrage til revisors forståelse af ISA for LCE og kan give praktisk vejledning, blandt andet til brug for revisors vurdering af, om virksomheden opfylder kravene for at være mindre kompleks. Denne vejledning er under proces og der vil løbende komme opdateringer og ajourføringer. Heri er udarbejdet eksempler på vurdering af kompleksitet ud fra illustrative beskrivelser af virksomheder og hvordan revisor kan dokumentere sin vurdering (Martens H. R., 2025). Først tages der stilling til, om virksomheden er omfattet af de objektive forbud mod at anvende ISA for LCE. Herefter vurderes det, om der er kvalitative forhold, som indikerer at virksomheden ikke kan betragtes som ikke-kompleks. Her kan med fordel bruges nedenstående beslutningstræ:

Figur 5, kilde: Egen tilvirkning

Eksempel for en familieejet entreprenørvirksomhed, som aflægger årsregnskab efter regnskabsklasse C-mellem. Virksomheden opererer på det danske marked, og har ansat en mindre bogholderiorganisation, som anvender et godkendt bogføringssystem med marginale tilpasninger. Desuden er der en række regnskabsmæssige skøn med begrænset omfang og tvister:

Er virksomheden omfattet af de objektive forbud mod at anvende ISA for LCE?	Nej
Er der nogle kvalitative forhold, som kan indikere, at virksomheden ikke er at betragte som ikke-kompleks?	Ja
Vurdering af helheden af, om virksomheden er kompleks	Regnskabsklasse: Regnskabsklasse C-mellem, som i sig selv ikke er en barriere for anvendelse, da ISA for LCE kan anvendes på både små og mellemstore virksomheder, så længe de er mindre komplekse. Forretning: National virksomhed uden international struktur eller afrapportering.

	Organisation: Lille økonomifunktion, som trækker i retning af at være mindre kompleks. IT-systemer: Standard cloudbaseret bogføringssystem med marginale tilpasninger og sagsstyringsmodul. Virksomhedskonstellation: Familieejet, som indikerer at der ikke er kompliceret ejerskab eller særlig offentlig interesse. Regnskabsmæssige skøn: Igangværende arbejder, anlægsaktivers levetid og nedskrivning på tilgodehavender anses som almindelige skøn for entreprenørbranchen, og igangværende arbejder kan indebære et vist niveau af kompleksitet. I betragtning af at der er tale om simple entreprisekontrakter med begrænset omfang og de øvrige skøn betragtes som almindeligt forekommende, vurderes det at de regnskabsmæssige skøn ikke er komplekse.
Konklusion	Virksomheden er ikke kompleks, og det er vurderet, at ISA for LCE kan anvendes.

Kilde: REVU's vejledning om ISA for LCE

Eksempel for en kapitalfondsejet produktionsvirksomhed med koncernforhold, som aflægger årsregnskab efter regnskabsklasse C-mellem. Virksomheden opererer nationalt og inden for EU, og har ansat en mellemstor bogholderiorganisation, som anvender et tilpasset økonomisystem. Desuden er der en række regnskabsmæssige skøn vedrørende indirekte produktionsomkostninger, kredittab på tilgodehavender og nettorealiseringsværdien af lagerbeholdning:

Er virksomheden omfattet af de objektive forbud mod at anvende ISA for LCE?	Nej
Er der nogle kvalitative forhold, som kan indikere, at virksomheden ikke er at betragte som ikke-kompleks?	Ja
Vurdering af helheden af, om virksomheden er kompleks	Regnskabsklasse: Regnskabsklasse C-mellem, som i sig selv ikke er en barriere for anvendelse, da ISA for LCE kan anvendes på både små og mellemstore virksomheder, så længe de er mindre komplekse.

	Forretning: Produktion af specialudstyr er ikke nødvendigvis komplekst, men produktionen medfører typisk flere beregninger af omkostninger, lager og produktionsflow. Organisation: Mellemstor økonomifunktion med CFO, regnskabschef og bogholder. Dette er en mere kompleks organisation, hvor der ligeledes er flere rapporteringskrav til kapitalfonden. IT-systemer: Tilpasset ERP-system, hvor integrationer typisk gør miljøet mere komplekst end i en standard cloudløsning. Virksomhedskonstellation: Kapitalfondsejet, som stiller høje krav til rapportering, controlling og konsolidering. Ejerskabet, it-systemet og organisationen udgør tilsammen en kompleksitet, som er afgørende for at virksomheden ikke er at betragte som en mindre kompleks virksomhed. Regnskabsmæssige skøn: De regnskabsmæssige skøn er almindelige for produktionsvirksomheder og betragtes ikke som komplekse i sig selv, så længe de ikke samlet er af et omfang, som gør at virksomheden og dens regnskab er komplekse. Ligeledes at det ikke kræver komplekse modeller eller særlige værdiansættelsesteknikker.
Konklusion	Virksomheden er vurderet kompleks, og det er vurderet, at ISA for LCE <u>ikke</u> kan anvendes. Derfor skal revisionen udføres efter ISA, hvorved der ikke er et objektivi krav om, at revisor dokumenterer sin vurdering og konklusion.

Kilde: REVU's vejledning om ISA for LCE

6. Komparativ analyse mellem de traditionelle ISA standarder, ISA for LCE og udvidet gennemgang

Nedenstående afsnit vil give en overordnet gennemgang af centrale forskelle mellem ISA for LCE, de traditionelle ISA standarder og udvidet gennemgang.

ISA for LCE og de traditionelle ISA standarder giver begge høj grad af sikker, altså en revisionspåtegning. I praksis betyder dette, at revisors erklæring i begge tilfælde vil være formuleret som en revisionspåtegning på årsrapporten, men med henvisning til enten ISA for LCE eller de traditionelle ISA-standarder.

Udvidet gennemgang er modsætningsvis disse en gennemgangs erklæring (Review erklæring med supplerende handlinger). Formuleringen af revisors konklusion er også anderledes, da graden af sikkerhed er lavere.

Omfanget af lovmateriale er meget forskelligt for de tre standarder, da både målgruppe og konklusionstype er forskellig.

Udvidet gennemgang henvender sig til den mindste type virksomheder af disse og graden af sikkerhed er mindre end de andre. Erklæringen har derfor også mindre omfang af materiale. Overordnet set reguleres udvidet gennemgang af nedenstående:

- Årsregnskabsloven som giver mulighed for brugen af erklæringen
- Revisorloven som sætter rammerne
- ISRE 2400 som beskriver hvordan

ISA for LCE er udformet som en selvstændig standard, hvilket betyder, at alle relevante krav fremgår direkte af standarden. Dette bidrager til et mere overskueligt regelsæt sammenlignet med de traditionelle ISA standarder, som består af i alt 37 enkeltstående standarder samt omfattende vejledningsmateriale.

ISA for LCE giver vejledning i form af EEM (Explanatory and Educational material), som er tilpasset LCE-standarden. De traditionelle ISA standarder giver en omfattende vejledning som er placeret i en separat sektion af hver ISA standard – adskilt fra kravene. Både omfanget af lovmateriale og vejledningsmateriale giver muligheder og udfordringer.

Det omfattende vejledningsmateriale i de traditionelle ISA standarder indebærer, at tvivlsspørgsmål i mange tilfælde kan afklares direkte på baggrund af vejledningen. Omvendt medfører vejledningsmaterialets omfang også en række indirekte krav, som bidrager til at gøre revisionsarbejdet mere komplekst og ressourcekrævende.

Ved tvivlsspørgsmål i ISA for LCE er supplerende materialets omfang mindre, hvorfor flere tvivlsspørgsmål kan opstå. Selvom et krav kan minde om et i de traditionelle ISA standarder, ville man ikke kunne tolke på kravet på baggrund af vejledning til de traditionelle ISA standarder, da det er en anden lov.

ISA for LCE kan bruges på mindre komplekse enheder, hvorfor standarden gælder for et mindre segment. De traditionelle ISA standarder indeholder krav, som dækker en bred vifte af virksomheder med forskellige forhold og størrelser. Kravene i de traditionelle ISA standarder gælder derfor praktisk talt alle revisionssituationer. (IAASB, 2025, s. 11)

ISA for LCE har taget afsæt i de traditionelle ISA standarder, hvorfor mange krav ligner eller er identiske med de traditionelle ISA standarder.

Dimension	ISA for LCE	Traditionelle ISA standarder	Udvidet gennemgang
Formål	Revision	Revision	Review erklæring med supplerende handlinger
Målgruppe	Mindre komplekse enheder (SMV'er)	Store/komplekse virksomheder, ofte med internationale aktiviteter	B-virksomheder
Anvendelsesområder	Internationalt	Internationalt	Dansk standard
Grad af sikker	Høj grad af sikkerhed	Høj grad af sikkerhed	Moderat sikkerhed
Formulering	Vi har revideret årsregnskabet	Vi har revideret årsregnskabet	Vi har udført udvidet gennemgang af årsregnskabet
Konklusionens formulering	Positiv konklusion	Positiv konklusion	Negativ formulering
Lov	Standalone ISA LCE	37 isa standarder	Årsregnskabsloven
Omfang af lov materiale	123 sider 585 krav ^[1]	1.375 sider 1.255 krav*	Sider 71* Reviewhandling + 4 supplerende ^[2]

Figur 6, kilde: Egen tilvirkning, bilag 6

6.1. Komparativ analyse mellem ISA for LCE og de traditionelle ISA-standarder

I udarbejdelse af ISA for LCE tog IAASB afsæt i kravene fra de traditionelle ISA standarder, men de har tilpasset kravene, så de er mere proportionale i forhold til de typiske forhold i SMV. Selvom ISA for LCE er baseret på kravene i de traditionelle ISA'er, så indeholder loven ikke krav vedrørende:

- Handlinger eller forhold, som relaterer sig til børsnoteret virksomheder, herunder rapportering af segment oplysninger jf. ISA 501 eller særligt betydningsfulde revisionsforhold jf. ISA 701.
- Situationer, hvor revisor vil anvende arbejde udført af intern revisor jf. ISA 610, da dette ofte ikke er relevant for virksomheder, som aflægger efter LCE.
- Situationer, hvor revisor vil anvende arbejde udført af serviceorganisationsrevisor. (IAASB, 2023, s. 37)

Ud over forskelle afledt af ovenstående tre punkter, kan forskellene i standarderne grupperes i følgende kategorier:

1. Krav i ISA for LCE, hvor tilsvarende krav ikke findes i de traditionelle ISA standarder.
2. Krav i de traditionelle ISA standarder, hvor tilsvarende krav ikke findes i ISA for LCE.
3. Tilsvarende krav, men med anden ordlyd.
4. Flere krav fra de traditionelle ISA standarder er samlet til ét krav i ISA for LCE.
5. Krav der er præsenteret flere steder i ISA for LCE (IAASB, 2025, s. 37)

Forskelle efter kategori 3 opstår hovedsageligt, da kravene skal tilpasses de typiske karakterer i virksomheder som aflægger efter ISA for LCE. Disse ændringer forventes ikke at ændre handlinger eller konklusioner af revisioners arbejde.

Et eksempel på dette kunne være afsnit 8.4.2., som tager afsæt i ISA 560 afsnit 7D

“ISA560 7(d) Reading the entity’s latest subsequent interim financial statements, if any.” (IAASB, 2009, s. 478)

“ISA LCE 8.4.2 (D) Reading the entity’s monthly or quarterly financial information, if available.” (IAASB, 2023, s. 91)

Kravet er i ISA for LCE ændret, da det vurderes usandsynligt at en LCE udarbejder delårsregnskaber. Ændringen af ordlyden vil i praksis ikke have indflydelse på revisionshandlinger eller revisors konklusion på det udførte arbejde.

Forskelle efter kategori 4 er primært opstået, da man har ønsket forbedret læsbarhed og forståeligheden i ISA for LCE ved at samle tilsvarende krav. Ændringerne vil ikke ændre arbejdet eller konklusionen, forudsat der er samme omstændigheder.

Et eksempel på dette kunne være ISA for LCE § 1.6.2, som er baseret på ISA 240 Afsnit 44 og ISA 250, afsnit 29. (IAASB, 2023, s. 38)

Forskelle efter kategori 5 er tilsvarende vis ændret for at forbedre læsbarhed og forståelighed ved at understøtte strukturen i standarden.

ISA 260 afsnit 15 er behandlet i ISA for LCE-afsnit 5.4.1 og 6.6.1 for at tilpasse indholdet i standarden, så det passer til standardens struktur.

ISA 220(revised) afsnit 14 er medtaget i ISA for LCE-afsnit 3.2.1 og afsnit 3.2.3. (IAASB, 2023, s. 38)

Forskelle efter kategori 1 og 2 vil gennemgås løbende i nedenstående afsnit.

ISA for LCE indeholder i afsnit 1.8.4 krav, som ikke direkte kan henføres til de traditionelle ISA standarder. Afsnittet kræver, at revisor anvender sin professionelle dømmekraft ved fastlæggelsen af den passende form, timing og generelle kommunikation til ledelsen. Kravet bidrager til at præcisere og tydeliggøre revisors kommunikationsansvar og forsøge at reducere fortolkningsusikkerhed. Der er tale om en kategori 1 ændring af standarden. (IAASB, 2025, s. 39)

Modsætningsvis er paragraf 12 og 19 i ISA 260(revised) ikke medtaget i ISA LCE. Dette skyldes at der er tale om krav rettet mod komplekse organisationer. Udeladelsen af disse afspejler den proportionale tilgang i standarden. (IAASB, 2025, s. 39)

Under de traditionelle ISA standarder anvendes primært ISA 300 til planlægningen af revisionen. Standarden udgør en grundsten for planlægningen af revisionen, men strækker sig over øvrige standarder såsom ISA 315, ISA 320 og ISA 330. (IAASB, 2025)

ISA for LCE er som tidligere beskrevet en standardlov, hvori et afsnit beskriver planlægningsfasen. Som beskrevet i redegørelsen om de traditionelle ISA'er, er revisor ikke forpligtet til at

udføre revisionshandlinger efter offentliggørelsen af regnskabet. Dog er revisor stadig forpligtet til at drøfte forhold med ledelsen, hvis de bliver bekendt med forhold der ville have påvirket konklusionen.

ISA 230 paragraf 13 er undladt grundet ovenstående, samt der alene findes anvendelse i ekstraordinære tilfælde. Denne afgrænsning understøtter fokus på de revisionshandlinger, der typisk er relevante i revisionen af mindre komplekse virksomheder.

Afsnit 3 vedrørende Engagement Quality management i ISA for LCE er i hovedtræk ens med tilsvarende afsnit i de traditionelle ISA standarder. De typiske ændringer i afsnittet er for at gøre standarden mere proportionalt sammenholdt med de traditionelle ISA standarder. Ændringerne fortaget i disse afsnit falder under kategori 3 og 4 ændringer, hvorfor arbejde og konklusion vil være tilsvarende de traditionelle ISA standarder. Afsnit 3 fremstår anderledes end ISA 220, men indhold og kvalitet ved arbejdet er ens. (IAASB, 2025, s. 40)

Punkt 7 i ISA 300 beskriver at revisor skal udarbejde en overordnet revisionsstrategi, som skal fastlægge omfanget og den tidsmæssige placering. Strategien beskrives i punkt 8 som:

“8. Ved etableringen af den overordnede revisionsstrategi skal revisor:

(a) identificere de karakteristika ved opgaven, der definerer dens omfang

(b) fastlægge opgavens rapporteringsmål for at kunne planlægge den tidsmæssige placering af revisionen og arten af den nødvendige kommunikation

(c) overveje de forhold, der efter revisors faglige vurdering er betydelig for instruktionen af opgaveteamets indsats

(d) overveje resultaterne af indledende opgaveaktiviteter og, hvor det er aktuelt, overveje, om viden opnået fra andre opgaver, som den opgaveansvarlige partner har udført for virksomheden, er relevant, og

(e) fastlægge arten, den tidsmæssige placering og omfanget af de ressourcer, der er nødvendige til at udføre opgaven (jf. afsnit A8-A11).” (IAASB/FSR, 2016)

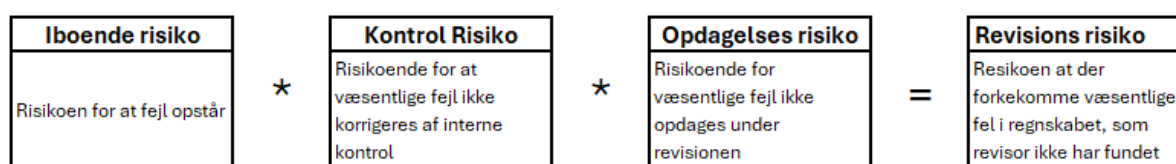
Der kræves derfor, at revisor fortager en grundig og detaljeret planlægning af hele revisionsprocessen. Planlægningsprocessen er en løbende proces, hvorfor igennem hele revisionen skal revurderes på opdateret risici vil påvirke den tidligere planlægning.

Hvis man sammenholder ovenstående med afsnittet beskrevet vedrørende planlægning i ISA for LCE, er der ikke nævneværdige forskelle.

Fastlæggelse af væsentlighedsniveau

ISA 320 fastlægger væsentlighed som værende en central del af planlægningen og udførslen af revisionen. Revisor skal fastlægge væsentligheden for årsregnskabet som helhed baseret på en professionel faglig vurdering af de oplysninger, som regnskabsbrugeren har behov for. Vurderingen er afhængig af benchmarkes såsom aktivmasse, egenkapital, resultat før skat eller omsætningen, hvortil der anvendes en procentdel af disse. Fastlæggelsen af væsentlighedsniveau styrer herefter arten, timingen og omfanget af revisionshandling.

ISA 320 lægger stor vægt på revisionsrisikoen, som fastslår at revisionsrisikoen er en kombination af fejlinformation i regnskabet og risikoen for at revisor ikke opdager fejlinformation.

Figur 7: Egen tilvirkning

Revisor skal løbende revurdere væsentligheden gennem revisionen, hvis der opstår nye oplysninger, der ændrer væsentlighedsvurderingen.

Tilsvarende de traditionelle ISA standarder, fastlægges væsentlighed efter ISA for LCE ved brug af professionel faglig vurdering og benchmarkes. Den fastlagte væsentlighed er dog påvirket af at regnskabsbrugerne i mindre virksomheder ofte har andre informationsbehov end større komplekse enheder.

Dette påvirker revisors valg af benchmark samt revisionens fokusområder. Regnskabsbrugeren kan i mindre virksomheder være interesseret i særlige poster som aktiver eller gæld, hvortil større virksomheder snarere er interesseret i virksomhedens indtjening. (IAASB, 2025, s. 21)

En af de centrale forskelle mellem de traditionelle ISA standarder og ISA for LCE er risikovurderingsprocedurerne. Identificering og vurdering af risici for væsentlige fejlinformation beskrives i ISA 315 for de traditionelle ISA standarder.

ISA 315 stiller krav til at revisor fortager en omfattende analyse af virksomhedens kontrolmiljø og interne processer for identifikation af potentielle risici. Dette indebærer kontroltest af it-systemer og regnskabsmæssige kontroller samt en dybdegående gennemgang af eksterne fak-

torer såsom branchemæssige risici. (IAASB, 2019) Ajourføringen af ISA 315 vil have en direkte effekt på revisionen af alle virksomheder, uanset virksomhedens størrelse eller kompleksitet.

Derimod er risikovurderingsprocedurerne i ISA for LCE designet til at være mere enkle, dog er kravene næsten identiske med ISA 315. Dette kan underbygges med høringssvar fra 2022 fra PWC og kommentaren fra statsautoriseret revisor fra big four.

PWC ytrer i høringssvar fra 2022 ved:

“The decision to replicate the ISA requirements but amend them... has also introduced ambiguity” (PWC, 2022, s. 3)

I denne kommentar beskriver PWC skriftligt udfordringen ved at “kopiere” kravene fra de traditionelle ISA standarder ved udarbejdelse af den nye standard. Statsautoriseret revisor fra big four nævner følgende:

”Det er jo det samme, de har taget med ISA 315, som var et monster at få ind. Alle kravene har de taget med. Medmindre der er et eller andet, hvor det er åbentbart, at det ikke er oplagt. Men hvor der så også ovre i ISA stod nede i vejledningen,”

ISA 315 Ajourført har igennem årene været kendt for at være omfattende og komplekse. LCE-standardens gentager kravene fra ISA 315, hvorfor den ikke nødvendigvis gør processen mere enkel. Statsautoriseret revisor belyser, at der er åbenlyse krav, som er undladt, men ofte krav, som kunne anses som skaleringskrav. Krav, der kan fravælges efter de traditionelle ISA standarder, hvis virksomheden anses som mindre kompleks.

Kommentarerne indikerer, at arbejdsindsatsen ikke nødvendigvis bliver hurtigere og at dokumentationskravene ikke nødvendigvis reduceres substantielt.

Nedenstående tabel belyser de væsentligste forskelle mellem ISA 315 og ISA for LCE, dog er der stadig primært tale om kategori 3-4 ændringer, som ikke i væsentligt omfang påvirker revisors arbejde.

Overskrift	Forklaring
ISA 315 23§ er udeladt	Kravet vedrørende at revisor skal håndtere risici som ledelsen ikke selv har identificeret er fjernet
ISA 315 36§ er udeladt	Kravet ikke er vurderet for væsentlig af revisor skal revisor genvurdere om dette er rigtig.

Metode forenkling	ISA 315 §§28-31 er sammenlagt til §6.4.1, men indholdet heraf er den samme.
Verbum er ændret	ISA 315 “evaluate and Test”, hvorimod ISA LCE kun anvender “Inquire”, hvilket gør kravene proportionelle mindre.
Ny i LCE §6.5.1 og § 6.7.2	Krav om revurdering om ISA LCE er passende.

Kilde: (IAASB, 2025, s. 42)

Kristian Kjær Jensen stiller også spørgsmålstejn ved, hvad de væsentligste forskelle er på standarderne. Særligt hæfter Kristian sig vil muligheden for at fortage skalering af kravene i ISA standarderne til mindre komplekse virksomheder:

“ISA’erne, de har jo rigtig mange steder nogle forhold der siger, hvis det er en mindre kompleks virksomhed, så kan du undlade at gøre a, b og c eller du skal gøre mindre af det her, du skal skalere det i forhold til kompleksitet og størrelse og offentligheds bevågenhed og så videre.

Men det er jo sådan set bare det som ISA’erne allerede har taget højde for, så den passer kontra dem der hvor man kunne skære ned. Så hvis man springer et led over, hvor man ikke behøver at argumentere for, at man ikke behøver at gøre så meget, fordi jeg har at gøre med en relativt ukompliceret virksomhed, men når dagen er omme, så er det jo det samme arbejde, du udfører.”

ISA 315 har allerede mulighed for at skalering af en række områder blandt andet på it-miljø, forretningsmodellen, måling af finansiel præstation og identifikation af forretningsrisici. (Bünger, 2022)

Arten og omfanget af risikovurderingshandlinger vil efter de traditionelle ISA standarder afhænge af virksomhedens art og omstændighederne for virksomhed.

Den mest centrale forskel på standarderne er behovet for at dokumentere, at selskabet kan gøre brug af reglerne i ISA for LCE. Forholdet kan give udfordringer, da det bygger på subjektive vurderinger. Kravene til vurdering af de subjektive vurderinger er beskrevet i afsnit 6.11.2. Der er tale om ændring efter kategori et.

PWC udtrykte allerede i 2022 behovet for kvantitative tærskler i kombination med de subjektive vurderinger, som allerede indgår i standarden.

“Introducing quantitative thresholds that, in combination with the consideration of the qualitative characteristics, safeguard audit quality by providing clear and

important public interest boundaries around the size of entity for which use of the standard is deemed appropriate - described below.” (PWC, 2022, s. 3)

PWC erkender at implementeringen af kvantitative tærskler kan give udfordringer på grund af forskellige jurisdiktionsmæssige variationer. Særligt påpeger PWC, at de manglende størrelsesgrænser kan gøre, at reglerne anvendes på for store enheder.

“The potential to apply the standard on larger private entities may result in risks to audit quality” (PWC, 2022, s. 8)

Kaspar Kristoffersen understreger, at revisorers holdning til ISA for LCE påvirker deres vilighed til at klassificere virksomheder som mindre komplekse. De revisorer, der er positive over for standarden, vil typisk finde det lettere at identificere sådanne virksomheder, mens skeptikere vil være mere tilbageholdende.

I fraværet af etablerede retningslinjer, afhænger vurderingen derfor af revisors erfaring og professionelle dømmekraft. Dette kan skabe variation i praksis og potentielt påvirke både kvalitet og ensartethed i anvendelsen af standarden. Kaspar fremhæver desuden, at erfarne revisorer generelt føler sig mere komfortable med at vurdere kompleksitet ud fra deres tidligere arbejde. Dermed kan implementeringen af ISA for LCE føre til forskellige tilgange blandt revisorer. Kaspar Kristoffersen nævner i forlængelse heraf:

“Jeg vil nok have nemmere ved at synes noget er en ikke-kompleks virksomhed end en der synes at det er en dårlig ting. De vil nok have sværere ved at se, om noget er en mindre kompleks virksomhed, men der er jo ikke nogen regel for det endnu. Der er ikke nogen praksis på området. Der er ikke noget, vi kan tage fat i, så det er jo bare vores sunde fornuft og vores erfaring og så videre, der skal gøre, om vi kan gennemskue, om det er en mindre kompleks virksomhed eller ej.”

På baggrund af ovenstående data fremstår det tydeligt, at der eksisterer en betydelig gråzone af regnskaber, hvor det ikke med sikkerhed kan afgøres, om ISA for LCE kan anvendes. Gråzonen omfang varierer markant fra revisor til revisor, hvilket indebærer en risiko for, at visse regnskaber potentielt kan blive aflagt efter en forkert standard. En statsautoriseret revisor fra en Big Four-virksomhed udtrykker desuden usikkerhed omkring, hvilke virksomheder der reelt falder inden for standardens anvendelsesområde:

“Hvis de tænker på en virksomhed med 2 milliarder i omsætning, kan jeg godt se, at alle kravene er replicerede over. Tænker de på en revision for en mindre virksomhed med f.eks. 10 ansatte”

IAASB har i den forbindelse understreget princippet: “if in doubt, use the ISAs”. Det betyder, at virksomheder, som befinder sig i denne uafklarede gråzone, indtil der foreligger en klarere afgrænsning, bør aflægge regnskab efter de traditionelle ISA standarder. Omvendt kan mange mindre enheder uden tvivl og uden behov for yderligere afklaring, aflægge regnskab efter ISA for LCE. (PWC, 2022, s. 7)

Efter traditionel ISA revision skal revisor jf. ISA 505 – eksterne bekræftelse indhente tredjepartsbekræftelser for væsentlige balanceposter, såsom tilgodehavender, bankindeståender og gældsforpligtelser jf. ISA 505 pkt. 6-10.

ISA for LCE omtaler ekstern dokumentation som en mulighed for at indhente bevis, hvor risiciene vurderes lave eller at transitionerne er enkle. Her kan revisor i stedet anvende alternative revisionsbeviser på baggrund af revisorens professionelle vurdering. Det vurderer derfor mere på subjektive skøn fremfor ufravigelige krav.

ISA 505 § 15 om ekstern bekræftelse giver egnet revisionsbevis og om der skal indhentes andre beviser, er helt udeladt i ICA for LCE-standard.

Da man ikke må anvende loven på komplekse koncerner, er alle forhold beskrevet i ISA 600 som vedrører komponent og komplekse koncerner undladt. Dette vil i praksis ikke have nogen indflydelse, da disse forhold ikke er relevant for virksomheder, som anvender standarden.

Efter ISA 265 skal revisor altid rapportere om betydelige mangler i interne kontroller.

”Revisor skal rettidigt og skriftligt kommunikere til den øverste ledelse om betydelige mangler i intern kontrol, der er konstateret under revisionen (jf. afsnit A12-A18, A27).”

Efter ISA for LCE skal revisor fortage faglig vurdering, om den manglende interne kontrol har betydning for den øverste ledelse.

”Betydelig mangel i intern kontrol – En mangel eller en kombination af mangler i intern kontrol, der efter revisors faglige vurdering er af tilstrækkelig betydning til at fortjene opmærksomhed fra den øverste ledelse.”

Ved erklæring efter ISA for LCE skal der udarbejdes et revisionsprotokollat, ligesom proceduren ved de traditionelle ISA standarder. Revisionsprotokollatet er udarbejdet til bestyrelsen og/eller direktionen med det formål at rapportere om relevante og væsentlige forhold i relation til revisionen af årsregnskabet for virksomheden. Revisionsprotokollatet er ikke en del af selve ISA for LCE-erklæringen, men er et særligt dansk krav som følger årsregnskabsloven § 135 og revisorloven § 27. ISA for LCE vil dermed regulere erklæringen, men dette ændrer ikke de nationale krav om et revisionsprotokollat, da dette er et nationalt supplement til den internationale standard (ISA for LCE: A Standard for Audits of Less Complex Entities, u.d.).

6.2. Fremtidige forskelle mellem ISA for LCE og de traditionelle ISA standarder

IAASB har hidtil assisteret med materiale til at hjælpe interessenter med at forstå standarden og hvordan denne skal implementeres og benyttes til revision af mindre komplekse virksomheder. Gennem webinar og videoserier belyser IAASB målene og fordelene ved ISA for LCE sammenlignet med de traditionelle ISA'er og betingelserne for, hvordan standarden anvendes i forhold til lovgivning og myndigheder. Derudover har IAASB udarbejdet supplerende materiale i form af en guide til første implementering.

IAASB's formål med at implementere en ny erklæringsstandard, var at levere en global løsning til at hjælpe revisorer med at udføre ensartede og effektive revisioner af høj kvalitet. På den måde reducerer ISA for LCE, risikoen for jurisdiktionen divergens, hvilket vil sige at risikoen for store forskelle mellem landes krav og praksis reduceres, ved at skabe en global ensartet standard målrettet små- og mellemstore virksomheder (IAASB Launches New Video Series and Global Webinar to Understand the ISA for LCE, 2024).

Som tidligere beskrevet er standarden ISA for LCE en stand alone standard, hvorfor opdateringer til øvrige standarder ikke vil påvirke denne standard. I indfasningsperioden er der lovet at standarden ikke opdateres før tidligst i 2028, hvorfor etableringen standarden er fredet for kommende opdateringer frem hertil. Den indledende periode med stabilitet vil give interessenter tid til at adoptere og implementere standarden, før der introduceres eventuelle revisioner (Van Den Hout, 2024).

IAASB's har revideret standarderne ISA 240 (besvigelser), ISA 570 (going concern) samt professionel skepsis som gælder for revisioner af regnskaber for perioder, der begynder d. 15.12.2026 eller senere. Dette er foretaget på baggrund af at styrke offentlighedens tillid, som

har været svækket i forbindelse med svindelsager og virksomhedskrak, og IAASB har derfor set sig nødsaget til at reagere på strengere revisionsstandarder på opfordring fra investorer, tilsynsmyndigheder og andre interessenter. Revisors ansvar vil dermed blive styrket i forbindelse med svindel og going concern og skal understøtte højere revisionskvalitet og indeholde mere nyttig information til regnskabsbruger (Fraud & Going Concern: Revised Standards to Enhance Public Trust, u.d.). Disse følgeændringer til de internationale standarder eller andre reviderede standarder vil dermed ikke blive ajourført i ISA for LCE.

Yderligere opdateringer som forventes vedtaget fra 2025 - 2029 er blandt andre ISA 330 (revisors reaktion på vurderede risici), ISA 500 serien, herunder bl.a. ISA 520 (analytiske procedurer) og ISA 550 (revisionsbeviser) samt ISA 620 (anvendelse af en revisorudpeget eksperts arbejde). Målet med disse er at modernisere kravene, set i lyset af ny teknologi og dataanvendelse (IAASB Work Plan, 2025). Disse vil ligeledes ikke blive ajourført i ISA for LCE, før tidligst d. 15. december 2028. Kristian Kjær Jensen fra Beierholm har reageret på samme og har svært ved at se formålet med standarden:

“Der er en fredningsperiode på 3 år, men vi har jo også bemærket, at man allerede har igangsat et projekt med ajourføring heraf, og at det så først kommer i 2028, fred være med det. De næste større ændringer til ISA’erne, de kommer jo også først i 2027, så det er et år før. Det gør jo bare, at man bliver endnu mere i tvivl om, hvad det egentlig er, de gerne vil med det her, når det er at de allerede har igangsat ajourføringer, så mon ikke der kommer nogle øgede krav til besvigelser og til going concern. Altså det er jo de to standarder, der er lige på trapperne, så ja. Det, jeg har svært ved at tro, at man ikke følger udviklingen på... Hvad er det så, argumentet er for at bruge den frem for udvidet gennemgang, for der er godt nok ikke mange ændringer til det, siden den blev lanceret. “

IAASB har ligeledes udarbejdet en FAQ for at fremhæve, illustrere eller forklare aspekter af ISA for LCE og dermed hjælpe med anvendelsen af standarden. Her stilles der bl.a. spørgsmål til, i betragtning af de unikke udfordringer, som mindre komplekse virksomheder står overfor, hvordan det kan sikres, at ISA for LCE udvikler sig til ikke blot at bevare sin relevans, men også proaktivt imødekomme det skiftende miljø – især i lyset af nye teknologier og ændrede forretningsmodeller. Hertil svarer IAASB blot, at IAASB er forpligtet til at vedligeholde ISA for LCE i forhold til ændringer i revisionsmiljøet (Staff of the International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), 2025).

Implementeringen af ISA for LCE er stadig i en tidlig fase, og udbredelsen af anvendelsen er ligeledes derefter. Efterspørgslen efter en forenkling af revision, som gør det lettere at udføre revisioner uden at gå på kompromis med kvaliteten og som er globalt ensartet, har længe været efterspurgt. Men debatten om, hvilke virksomheder, som kan anvende standarden og om ISA for LCE er tilstrækkelig detaljeret til at sikre ensartet anvendelse i praksis på konkrete revisionsopgaver, har været medvirkende til at den i Danmark ikke er just anvendt endnu. Det vurderes dog, at ISA for LCE kan blive normen for revision af SMV'er og vil opleve en stigende anvendelse. I takt med at IAASB indsamler feedback og justerer vejledninger til efter gjorte erfaringer, kan standarden være med til at skabe en international harmonisering. På lang sigt kan standarden endda blive den primære standard for SMV-revisioner, da hele formålet var at reducere kompleksitet, omkostninger og styrke tilliden til regnskaber globalt.

7. Analyse af ISA for LCE sammenholdt med de traditionelle ISA-standarder

7.1 Analyse på virksomhedsniveau

7.1.1. Komplexiteten i de traditionelle ISA standarder kontra ISA for LCE

En gennemgående observation i datamaterialet er, at ISA for LCE opleves som væsentligt mindre kompleks end de traditionelle ISA standarder. Hvor de traditionelle ISA'er består af et omfattende og indbyrdes forbundet regelsæt, kræver deres anvendelse både betydelig faglig erfaring og kendskab til strukturen på tværs af standarderne. Den samlede mængde af dokumentation, vejledning og indbyrdes henvisninger indebærer, at selv mindre revisionsopgaver kræver gennemgang af et regelsæt, der ofte overstiger behovet for mindre og ikke-komplekse virksomheder.

Denne problematik illustreres tydeligt af en repræsentant fra et Big Four-firma, som fremhæver, at særligt mindre revisionshuse kan opleve de traditionelle ISA'ere som en byrde:

"Hvis man er i et lillebitte revisionsfirma og skal starte fra bunden. Så kunne det selvfølgelig være meget rart at have den lille standard at begynde fra [...] i stedet for at have tusind sider, især standarder med vejledning [...]."

Citatet understøtter analysen af, at kompleksiteten i de traditionelle ISA'ere ikke alene knytter sig til de faglige krav, men også til standardernes volumen, som kan virke uforholdsmæssig i forhold til opgavernes risikoprofil. ISA for LCE imødekommer netop dette ved at samle centrale revisionsprincipper i én standard med reduceret dokumentationsbyrde og mindre detaljerede vejledninger. Kaspar Kristoffersen, revisor med fokus på A- og B-virksomheder, formulerer dette klart:

"ISA for LCE har taget alle de [...] vigtigste ting [...] og forkortet og fjernet de ting, som man synes ikke er nødvendigt for små og ikke-komplekse virksomheder."

Begge udsagn peger på samme analytiske konklusion: ISA for LCE øger proportionaliteten mellem standardkrav og revisionsopgavens karakter ved at reducere administrativ kompleksitet og mængden af krav, der ikke er relevante i små virksomheders kontrolmiljøer.

7.1.2. Mismatch mellem de traditionelle ISA'ers krav og små virksomheders strukturer

En central årsag til denne oplevede kompleksitet er, at mange af de krav, som de traditionelle ISA'er opretholder, bygger på antagelser om interne kontroller, risikostyringssystemer og organisatorisk opdeling af funktioner – forhold som sjældent eksisterer i mindre virksomheder. Dette skaber i praksis et misforhold mellem standardernes krav og revisionsopgavens faktiske indhold. Kaspar uddyber dette mismatch:

"Det er små virksomheder, som ikke har de her meget store organisationer [...] der gør, at utrolig mange af de handlinger, der er i de almindelige [ISA'er], udfordrer os [...]. Vi skal bruge en masse tid på at identificere rigtig mange problemstillinger, der ikke findes."

Dette citat fungerer som empirisk belæg for, at de traditionelle ISA-standarder i visse tilfælde fører til såkaldt over-auditing: Revisors tid anvendes på kontroller og risikovurderinger, der ikke har substantiel relevans for revisionen af den pågældende virksomhed. Det understøttes ligeledes af en Big Four-kilde, som fremhæver, at de traditionelle ISA'ers krav til interne kontroller og COSO-rammeverket ikke er proportionale for små virksomheder:

"Tænk de på en revision for en mindre virksomhed med f.eks. 10 ansatte, så er der nok noget som er overgjort i ISA'erne [...] Der udarbejdes ikke en risk-assessment [...] for så små virksomheder – det er jo dig, revisor, som hjælper med det."

Analytisk viser dette, at kompleksiteten i de traditionelle ISA-standarder ikke alene er et spørgsmål om omfang, men også om strukturel irrelevans: Kravene er udviklet med udgangspunkt i mellemstore og store virksomheders governance- og kontrolmiljøer, hvilket skaber en metodisk ubalance ved revision af mindre virksomheder.

7.1.3. Incitament til at vælge ISA for LCE

Samlet set peger datamaterialet på, at ISA for LCE kan fungere som en mere proportional og formålsrettet standard for den del af revisionsbranchen, der primært reviderer små og ikke-komplekse virksomheder. Standardens forenklede struktur reducerer revisors behov for at anvende omfattende dele af de traditionelle ISA'er, som ikke har praktisk relevans, og skaber derved et incitament for især mindre revisionsfirmaer til at vælge ISA for LCE.

Det ændrer dog ikke på, at anvendelsen af ISA for LCE fortsat forudsætter væsentlig faglig kompetence fra revisor, herunder evnen til at foretage professionelle vurderinger og identificere relevante risici – særligt i fraværet af nogle af de detaljerede krav, som de traditionelle ISA-standarder indeholder. Standardens forenkling eliminerer således ikke behovet for fagligt skøn, men ændrer karakteren af det.

Anvendelsen af ISA for LCE bliver dog begrænset af usikkerheder pga. af manglende klarheder i betingelserne for anvendelsen af standarderne, herunder manglende præcisering af mindre komplekse virksomheder i standarden, som gør specielt de store og mellem store revisionshuse tilbøjelige til at vælge revision efter de traditionelle ISA-standarder. Der henvises til kapitel 4, for mere specifikation heraf.

7.1.4. Målgruppen for ISA for LCE og vurderingen af virksomhedskompleksitet

ISA for LCE er udviklet til brug i revisionen af virksomheder med lav kompleksitet, hvilket fremgår tydeligt af standardens formål og de internationale fortolkninger. Det centrale vurderingskriterium er ikke virksomhedens størrelse, men graden af kompleksitet i dens forhold. Derfor spiller revisors faglige vurdering af virksomhedens kendetegn en afgørende rolle, når det skal vurderes, om standarden er passende i den konkrete situation. Netop fordi ”kompleksitet” ikke er entydigt defineret, kræver vurderingen et betydeligt professionelt skøn.

Interviewmaterialet viser tydeligt, at netop denne vurdering i praksis opleves som usikker. En repræsentant fra et Big Four-hus formulerer det som et åbent spørgsmål:

“Hvad er egentlig et komplekst skøn? [...] I Danmark har vi jo mange virksomheder, der har en investeringsejendom optaget til dagsværdi. Vil vi kalde det et komplekst skøn? Nej, det vil vi nok ikke [...] Men hvis det er et eller andet spektakulært, der ligger ude midt på heden, så er det måske vanskeligere.”

Citatet viser, at selv forhold, som formelt kunne anses som komplekse, i praksis ofte vurderes som håndterbare i en dansk SMV-kontekst. Det understreger den udfordring, som flere revisorer oplever: afstanden mellem standardens generelle formuleringer og de konkrete forhold i hverdagen.

Usikkerheden forstærkes af, at også små virksomheder kan have forhold, der kræver væsentlige faglige overvejelser. Samme respondent fra Big-Four fremhæver dette:

“Problemstillingerne kan være lige så komplekse i den lille virksomhed som i den store. Bare fordi tallene er mindre [...] er vi stadig i disputs om ekstraregninger og hvad ved jeg.”

Dermed bliver virksomhedens størrelse ikke et pålideligt mål for, om ISA for LCE kan anvendes. Det er snarere de faktiske forhold og typer af vurderinger, der afgør, om standarden er passende.

7.1.5. Økonomiske og praktiske incitament

Analysen viser, at ISA for LCE ikke nødvendigvis fører til en mærkbar reduktion i revisors arbejdsbyrde. Flere revisorer fortæller, at de konkrete revisionshandlinger i praksis er de samme uanset, om revisionen udføres efter de traditionelle ISA eller ISA for LCE. Dette beskrives blandt andet af Kaspar Kristoffersen:

“Det er den samme afstemning, den samme kontrol jeg laver [...] det er altså alt andet lige det samme arbejde, man laver. Der er ikke forskel i det arbejde, man laver på de ting, man kommer ned til.”

På den måde bliver forskellen primært en ændring i struktur og dokumentation, mens selve arbejdet i høj grad er uændret. Det betyder, at standarden ikke opleves som et værktøj, der sparer tid eller reducerer omkostninger i væsentligt omfang.

En respondent fra et Big Four-hus uddyber den økonomiske udfordring set fra kundens perspektiv:

“Hvor meget kan du slå af prisen? Hvis jeg skal have den der ISA for LCE [...] kan ingenting slås af prisen. Okay, så tager jeg den store, siger kunden.”

Hvis arbejdet tager lige lang tid og koster det samme, er der begrænset motivation for kunderne til at foretrække ISA for LCE. Flere revisorer fortæller også, at kunderne generelt ikke interesserer sig for selve standardens navn eller karakteristika. Som Kaspar Kristoffersen bemærker:

“Så er de fuldstændig ligeglade. [...] Det hedder en revision, ik?”

Dette bidrager til en af årsagerne til, hvorfor standarden endnu kun anvendes i begrænset omfang i praksis.

7.1.6. Forskelle mellem større og mindre revisionshuse

Interviewmaterialet peger på markante forskelle mellem store og små revisionshuse. De større huse er generelt mere tilbageholdende med at bruge ISA for LCE. De lægger vægt på sikkerhed, kvalitetssikring og på at følge en ensartet tilgang, der er genkendelig både nationalt og internationalt. Mange af dem peger på, at der mangler klare nationale retningslinjer og fortolkningshjælp. Som Kaspar Kristoffersen udtrykker det:

“Vi vil helst have tingene serveret på et sølvfad. Og det er jo ikke kommet.”

Fraværet af tydelige kriterier gør det sværere for revisor at træffe sikre valg, især hvis der senere opstår forhold, der viser sig at være mere komplekse end først antaget. Dette kan kræve et skifte midt i revisionen, hvilket særligt i større huse opleves som både risikabelt og omkostningstungt. Kristian Kjær Jensen fra Beierholm beskriver problemstillingen således:

“Hvis der lige pludselig opstår et betydeligt skøn [...] skal du indhente nyt aftalegrundlag [...] Jeg tror kunderne dybest set aldrig vil kunne forstå hvorfor.”

I mindre revisionsvirksomheder er holdningen generelt en anden. Her fortæller flere revisorer, at de føler sig trygge ved at træffe beslutningen selv, og at de arbejder tættere på kundernes forhold i hverdagen. Kaspar beskriver det:

“Jeg har en ret god fornemmelse for, om noget er komplekst [...] Det er ikke noget, jeg er nervøs for.”

Dette kan være en medvirkende forklaring på, hvorfor standarden oftere ses anvendt i mindre revisionshuse, hvor struktur, kunder og processer i forvejen er tilpasset en mere direkte og fleksibel tilgang.

Kort perspektivering

ISA for LCE's fremtidige udbredelse i Danmark afhænger i høj grad af, om der kommer klarere nationale retningslinjer for, hvordan kompleksitet skal defineres, vurderes og dokumenteres i praksis. Særligt større revisionsvirksomheder efterspørger mere vejledning, før de vil se standarden som et sikkert grundlag for revision. Samtidig kan øget digitalisering og standardisering i SMV'ernes økonomisystemer gøre ISA for LCE mere relevant i de kommende år, fordi flere virksomheder får enklere og mere ensartede transaktionsflows. Standardens potentiale er derfor betydeligt, men realisering af dette kræver både afklaring, erfaring og yderligere modning i revisionsbranchen.

7.2. Analyse på samfundsniveau

7.2.1. Hvorfor blev ISA for LCE udviklet?

ISA for LCE blev udviklet af IAASB som en international standard til revision af mindre komplekse virksomheder (IAASB, International Standard on Auditing for Audits of Financial Statements of Less Complex Entities (ISA for LCE), 2022, s. 8). Baggrunden for standarden er et ønske om proportional regulering, hvor kravene til revision afspejler virksomhedens kompleksitet. Traditionelle ISA-standarder er omfattende og designet til store virksomheder med komplekse strukturer, hvilket har skabt et misforhold mellem krav og realitet for SMV'er. Dette har medført, at mindre revisionsfirmaer og revisorer ofte har haft svært ved at leve op til kravene, hvilket øger risikoen for at "dumpe" kvalitetskontrollen.

Revisor for faglig afdeling i Big Four bekræfter denne problemstilling:

"De små revisioner blev tit knaldet i kvalitetskontrollen, fordi der var krav, som ikke var relevante".

Respondenten fremhæver, at ISA for LCE blev til som en stand-alone standard, der er lettere at læse og forstå, men bemærker samtidig, at den i praksis er baseret på en nedskalering af ISA:

"De har skrevet den ved at tage den store ISA og slettet det, som ikke var relevant".

Dette rejser spørgsmålet, om standarden reelt er en ny løsning eller blot en light-version af ISA. Kristian Kjær tilføjer en strategisk dimension:

"Hvis vi implementerer den, skal vi til at have endnu et produkt på hylden, vi skal have en manual om, hvordan det skal forstås, og vi skal have et bibliotek med handlinger til lige netop dette her".

Dette viser, at store revisionshuse ser implementeringen som en investering uden tydelig gevinst for indtjeningen og værdien af anvendelsen af den nye standard i SMV-segmentet.

Kritisk analyse

ISA for LCE fremstår som et kompromis mellem regulatoriske ambitioner og praktisk anvendelighed. På den ene side adresserer den et reelt behov for proportionalitet. På den anden side er der risiko for, at standarden ikke skaber mærkbar forskel i praksis, fordi mange krav fra de

traditionelle ISA stadig er bevaret. Hvis forskellen primært er kosmetisk, kan legitimiteten af reguleringen svækkes.

7.2.2. Revisionsstandardens betydning for kreditvurdering

Revisionens primære samfundsmæssige funktion er at skabe tillid til regnskaber og dermed understøtte økonomiske beslutninger hos banker, leverandører og skattemyndigheder jf. Revisorloven §16, stk. 1. Tillid til regnskaber har karakter af et fælles samfundsgode i økonomien. Hvis denne tillid svækkes, kan det få betydelige konsekvenser for kreditgivning, investeringer og skatteopkrævning.

Kasper Søndberg fra Spar Nord fremhæver, at erklæringstypen indgår i bankernes ratingmodeller:

“Det er ikke ligegyldigt, hvilken erklæring der ligger bag årsrapporten”

Banken vurderer sandsynligheden for tabsgivende engagementer, og en revisionspåtegning – uanset om den er baseret på de traditionelle ISA eller ISA for LCE – giver højere sikkerhed end en udvidet gennemgang. Dog understreges det, at banker primært fokuserer på graden af sikkerhed, ikke på standardens navn:

“Vi er ligeglade med, om det er ISA for LCE eller en standard ISA-revision – det er mere graden af sikkerhed”

Hvilket antyder, at der lægges mere vægt i kreditvurderingsøjemed med, om det er revisionserklæring eller en erklæring om udvidet gennemgang, af den årsag at sikkerheden på erklæringen vægter højere end den anvendte standards navn.

Den empiriske evidens indikerer, at kreditvurderingen af en virksomhed primært afhænger af den grad af sikkerhed, som erklæringen fra revisor signalerer, frem for hvilken specifik revisionsstandard, der anvendes. Kasper Søndberg understreger, at der ikke er forskel i bankens vurdering, om årsrapporten er forsynet med en traditionel ISA-revisionserklæring eller en erklæring udarbejdet efter ISA for LCE, idet begge erklæringstyper leverer samme grad af sikkerhed og bekræfter:

“Det er min opfattelse”.

Søndberg tilføjer, at det er afgørende, at denne lighed i sikkerhedsniveau kommunikerer klart til den tredje regnskabsbruger, således at der skabes forståelse for, at ISA for LCE ikke er en “nedgradering”, men en fuldgyldig revisionsstandard:

“Det vigtigt at forklaret til den tredje regnskabsbruger, at ISA for LCE har samme grad af sikkerhed som en revisions erklæring med de traditionelle ISA-standarder”

Denne pointe understøttes af interviewets dialog, hvor det fremhæves, at ISA for LCE kan være relevant for kunder, der allerede har revision, men hvor kompleksiteten er lavere:

“Nu har vi drøfter kort om hvad ISA for LCE er for en størrelse, og den kan være relevant på de kunder, hvor man kan sige hvis de er på en på en revision nu, som kan vælge erklæringen ISA for LCE, også man ‘går ned’ på den der mindre kompleks erklæring fra revisors synspunkt, og stadig have en høj grad af sikkerhed”.

Søndberg bekræfter, at ISA for LCE i sådanne tilfælde er tilstrækkelig for kreditvurderingen:

“Det er min opfattelse, ja”

Derimod kan kreditvurderingen ændres markant, hvis virksomheden vælger en erklæring om udvidet gennemgang i stedet for en revisionspåtegning. Søndberg fremhæver:

“Ja, det er altid sådan en man falder rigtig meget på. Det er der eksempler på. Hvor vi så har været nødt til at sige, så er der kun en mulighed. Det revisions erklæring – altså den højeste grad af sikkerhed”

Dette viser, at bankens vurdering ikke er knyttet til traditionel ISA vs. ISA for LCE, men til forskellen mellem revision og udvidet gennemgang, hvor sidstnævnte indebærer en lavere grad af sikkerhed og dermed øger den opfattede kreditrisiko.

Analytisk perspektiv

Disse observationer understøtter, at ISA for LCE kan opretholde den tillid, som revisionen skal skabe i samfundet, forudsat at regnskabsbrugere informeres tilstrækkeligt om standardens sikkerhedsniveau. Manglende kommunikation kan give anledning til en forventningskløft, hvor ISA for LCE fejlagtigt opfattes som en mindre betryggende eller “light-version” af revision, hvilket kan påvirke kreditbeslutninger negativt. Dette understreger, at oplysning og formidling til banker og andre regnskabsbrugere er en central forudsætning for standardens succes.

Eksempel

Kasper Søndberg beskriver en sag, hvor banken krævede revision-erklæring for at acceptere lageret som sikkerhed:

“Hvis vi skal tage sikkerhed i lageret, skal vi have en erklæring med høj grad af sikkerhed”.

Dette viser, at ISA for LCE kan være tilstrækkelig, hvis den kommunikeres korrekt som en fuldgældig revisionsstandard, eftersom standarden ISA for LCE giver samme grad af sikkerhed som en ”standard” revision ved brug af de traditionelle standard ISA’er.

Kritisk analyse

Hvis ISA for LCE opfattes som “mindre robust”, kan det skabe en gråzone i kreditvurdering. Banker kan blive konservative og kræve fuld ISA, hvilket underminerer standardens formål. Omvendt kan ISA for LCE styrke tilliden, hvis den kommunikeres korrekt.

7.2.3. Belastning for SMV’er – et samfundsøkonomisk argument

Små og mellemstore virksomheder (SMV’er) udgør rygraden i dansk erhvervsliv og står for en betydelig del af beskæftigelsen og innovationen. Hvis revisionskravene er for tunge og dyre, kan det hæmme vækst og konkurrenceevne. ISA for LCE er udviklet for at skabe proportionalitet og reducere byrden for disse virksomheder.

7.2.3.1 Eksempler på anvendelse af ISA for LCE på brancheniveau

Foreninger, selvejende institutioner og tilskudsregnskaber

Kasper Søndberg peger på, at kommunale tilskud ofte er betinget af ekstern revision, selv om de modtagende organisationer typisk er relativt ukomplicerede i deres struktur og transaktioner. I sådanne tilfælde kan ISA for LCE være særlig relevant, da standarden fortsat leverer en erklæring med høj grad af sikkerhed, men i en mere tilpasset og enkel form end de traditionelle ISA’er. Dette underbygges af erfaringer fra Kristoffersen, der fortæller, at de allerede har implementeret ISA for LCE i forbindelse med tilskudsregnskaber:

“Vi har også en del tilskudsregnskaber, og det er faktisk dem, som vi lige er startet med at bruge LCE på”.

Anvendelsesområdet for ISA for LCE er derfor oplagt inden for foreninger, selvejende institutioner og øvrige tilskudsfinansierede enheder. Disse organisationer bliver pålagt betydelige dokumentations- og revisionskrav, selv om kompleksiteten i deres økonomi er begrænset, idet der ofte enten vedtægtsmæssigt stilles krav om revision, eller fordi modtagelse af tilskud – særligt offentlige, men også private – forudsætter, at der afgives en revisionserklæring, enten på tilskudsregnskabet eller på årsrapporten.

Her kan ISA for LCE give en bedre balance mellem omkostning, metode og sikkerhedsniveau, idet revisor kan fokusere på de væsentligste risici uden at skulle gennemføre alle elementer i de traditionelle ISA-standarder.

At standarden er tiltænkt en bred anvendelse i mindre komplekse organisationer, understøttes også af IAASB, som den 3. april 2024 afholdt et globalt webinar, der gennemgik standardens formål, struktur og praktiske fordele (IFAC IFAC, Webinar, 3. april 2024). Her blev det lagt vægt på, at ISA for LCE netop giver mulighed for at udføre revisionsopgaver i eksempelvis nonprofitorganisationer og andre tilskudsmodtagere med høj sikkerhed, men med en mere proportioneret indsats i forhold til enhedens størrelse og risikoprofil.

Implementeringen af ISA for LCE kan derfor have flere potentielle gevinster. For revisor kan standarden skabe en mere effektiv revisionsproces, mens organisationerne kan opleve en reduktion i omkostninger og administrativ byrde. Samtidig kan rapporteringen stadig styrke tilskudsgivernes tillid, hvilket er særligt vigtigt i offentligt finansierede enheder. En bredere adoption i non-profit-sektoren kan dermed også bidrage til en mere hensigtsmæssig og ensartet reguleringspraksis.

Kritisk perspektiv

Det er dog væsentligt at anerkende, at standardens fordele ikke nødvendigvis realiseres på tværs af hele branchen. ISA for LCE skaber størst effekt i mindre enheder og i revisionsfirmaer, der arbejder målrettet med dette segment. I store revisionshuse, hvor klientgrundlaget typisk består af mere komplekse virksomheder, vurderes effektiviseringspotentialet at være begrænset. Som Kristian Kjær fra Beierholm udtrykker det:

“Vi sparer ikke noget ved at vælge den ene standard frem for den anden”

Dette understreger, at ISA for LCE i sin nuværende form primært fungerer som et specialiseret supplement frem for en generel erstatning for de traditionelle ISA-standarder, idet tilpasning af revisionshusenes systemer og interne arbejds papirer til ISA for LCE kræver betydelig tid og omkostninger, som ikke nødvendigvis afspejler den reelle merværdi ved at vælge ISA for LCE frem for revision efter de traditionelle ISA-standarder.

7.2.4. Revisors faglige rolle i samfundet

ISA for LCE ændrer ikke fundamentalt på de revisionshandlinger, der skal udføres, men den ændrer balancen mellem standardiserede krav og revisors professionelle skøn (revisorer,

Vejledning om ISA for LCE, 2023). Hvor de traditionelle ISA-standarder er meget detaljerede og giver klare retningslinjer, lægger ISA for LCE større vægt på revisors vurdering af, hvad der er relevant i den konkrete opgave. Dette kan ses som en styrkelse af revisors faglighed, men også som en kilde til usikkerhed.

Statsautoriseret revisor fra faglig afdeling i Big Four rejser et centralt spørgsmål:

“Hvad er egentlig et komplekst skøn?”

Denne uklarhed betyder, at revisorer selv skal definere grænserne for, hvornår en virksomhed falder inden for standardens anvendelsesområde. Kristian Kjær understreger ligeledes risikoen:

“Hvis Erhvervsstyrelsen fortolker det anderledes, kan jeg stå for skud”

Dette viser, at manglende præcisering kan føre til uenighed mellem revisor og tilsynsmyndigheder, hvilket kan resultere i sanktioner.

Kritisk analyse

ISA for LCE kan styrke revisors faglige rolle ved at give større frihed til at tilpasse revisionen til virksomhedens forhold. Men denne frihed øger også ansvaret og risikoen for fejl. Hvis to revisorer vurderer kompleksitet forskelligt, kan det skabe variation i kvaliteten og underminere ensartethed i branchen. For små revisionshuse kan dette være en fordel, fordi de kan bruge deres kendskab til kunden som grundlag for skøn. For store huse, der arbejder med standardiserede processer, kan det være en udfordring, fordi variation i skøn kolliderer med behovet for dokumenterbarhed og konsistens.

Perspektiv

ISA for LCE stiller højere krav til revisors dømmekraft og etiske ansvar. Det kan styrke professionens image som en faglig autoritet, men kun hvis der udvikles klare vejledninger og træning i anvendelsen af skøn. Ellers risikerer standarden at skabe usikkerhed og øge antallet af tvister med tilsynsmyndigheder.

7.2.5. Perspektiv på eksternt tilsyn og kontrolregimet

Et centralt spørgsmål er, hvordan kvalitetskontrol og tilsyn skal tilpasses ISA for LCE. Standardens formål er at reducere byrden for revisorer, men hvis kontrolregimet fortsat måler kvalitet ud fra de traditionelle ISA'ers detaljerede krav, opnås ingen reel lettelse. Kristian Kjær er klar i sin vurdering:

“Arbejdet er ikke udført, hvis ikke det er dokumenteret”

Dermed er der ingen tegn på, at dokumentationskravene bliver lempeligere. Revisor fra faglig afdeling i Big Four tilføjer:

“Det virker jo helt godnat, at du som revisor ikke må kigge over i den anden standard”

Hvilket illustrerer den praktiske udfordring ved at navigere mellem to regelsæt.

Kritisk analyse

Hvis tilsynet fortsætter med at anvende de traditionelle ISA'er som målestok, risikerer ISA for LCE at blive en “papirløs” reform uden reel effekt, og ikke ændrer den faktiske revisionspraksis. Omvendt kan en tilpasning af kontrolkriterier til LCE skabe en mere risikobaseret tilgang, hvor fokus er på substans frem for formalia. Dette kræver dog, at Erhvervsstyrelsen udvikler nye retningslinjer og uddanner kvalitetskontrollanter i at vurdere revisioner udført efter LCE.

Perspektiv

ISA for LCE kan kun opnå sin fulde effekt, hvis kontrolregimet understøtter proportionalitet. Ellers vil revisorer fortsat dokumentere “for en sikkerheds skyld”, hvilket eliminerer den tidsbesparelse, standarden lover. Der er derfor behov for en klar strategi fra myndighederne om, hvordan kvalitetskontrol skal tilpasses.

7.2.6. Internationalt perspektiv – harmonisering eller fragmentering?

ISA for LCE er udviklet som en global standard med det formål at skabe større ensartethed i revisionspraksis på tværs af landegrænser (IAASB, ISA for LCE frequently asked questions, 2022). Imidlertid peger interviews på, at implementeringen i praksis kan blive langt mindre harmoniseret. Statsautoriseret revisor fra faglig afdeling i et Big Four-firma udtrykker eksempelvis skepsis over for idéen om international ensretning og udtaler:

“Jeg tror ikke, man skal forvente harmonisering”

En central udfordring består i, at definitionen af “mindre kompleksitet” fortolkes forskelligt i forskellige jurisdiktioner. Det kan skabe en todelt revisionsverden, hvor store virksomheder fortsat revideres efter de traditionelle ISA'er, mens mindre virksomheder møder meget forskellige nationale versioner af LCE-retningslinjer afhængigt af land og reguleringspraksis.

Der findes dog også eksempler på mere proaktiv implementering af ISA for LCE i Norden. Kaspar Kristoffersen fremhæver, at både Sverige og Norge allerede har taget standarden i brug, og at deres faglige organisationer har udarbejdet nationale vejledninger til praktisk anvendelse. Dette indikerer, at dele af Norden er længere fremme end Danmark, hvilket kan give danske revisorer værdifulde erfaringer at trække på, men samtidig kan skabe forventninger eller pres for en hurtigere dansk harmonisering. En sådan sammenligning bør dog foretages med forbehold, idet de regulatoriske rammer adskiller sig mellem landene, hvilket kan påvirke både implementeringstempo og anvendelsesområde.

I en dansk kontekst rejser ISA for LCE endvidere spørgsmålet om standardens praktiske gennemslagskraft, idet Danmark allerede har et etableret alternativ til revision i form af erklæring om udvidet gennemgang. Denne erklæring tilbyder en mere begrænset, men omkostningseffektiv form for sikkerhed og er både velkendt og accepteret i SMV-segmentet. Hvis virksomheder og revisorer vurderer, at udvidet gennemgang i tilstrækkelig grad opfylder behovet for en enklere erklæring, kan ISA for LCE få vanskeligt ved at opnå udbredelse – ikke som følge af standardens kvalitet, men fordi markedet allerede råder over en velfungerende løsning.

Kritisk analyse

Manglende harmonisering på tværs af lande underminerer ISA for LCE's grundlæggende ambition om global ensartethed. For internationale revisionsnetværk kan dette medføre øgede administrative omkostninger, risiko for fejl og behov for parallelle kompetenceopbygninger i hvert land. Omvendt kan en fælles europæisk eller nordisk tilgang styrke standardens legitimitet og mindske regulatorisk fragmentering. I Danmark gælder en særlig udfordring: hvis ISA for LCE ikke klart kan tilbyde en fordel i forhold til udvidet gennemgang, risikerer standarden at blive et supplement uden reelt markedsgennembrud. Dermed kan den på kort sigt skabe større kompleksitet frem for den forenkling, den oprindeligt har til formål at understøtte.

Perspektiv

ISA for LCE har potentiale til at skabe en mere retfærdig regulering for SMV'er globalt, men kun hvis der etableres fælles fortolkninger og vejledninger. Ellers risikerer standarden at blive en kilde til forvirring og øgede compliance-omkostninger.

7.3 Delkonklusion - ISA for LCE sammenholdt med de traditionelle ISA-standarder

ISA for LCE adskiller sig fra de traditionelle ISA-standarder ved at være mere koncentreret, anvendelsesorienteret og proportionel i sin opbygning, uden at revisionsopgavens grundlæggende formål om at levere høj grad af sikkerhed ændres. Hvor de traditionelle ISA'er består af 37 selvstændige standarder med et samlet omfang på ca. 1.375 sider, er ISA for LCE udformet som én samlet standard på ca. 123 sider, der dækker hele revisionsprocessen fra planlægning til rapportering. Denne struktur har til formål at reducere kompleksitet og øge overskueligheden for revision af mindre komplekse virksomheder.

Analysen og den indsamlede empiri indikerer dog, at den praktiske implementering af ISA for LCE i vidt omfang svarer til arbejdet efter de traditionelle ISA-standarder. Flere centrale og komplekse standarder, herunder ISA 315 om risikovurdering, er i væsentlig grad overført til ISA for LCE, hvilket medfører, at revisors arbejdsprocesser i praksis i høj grad forbliver uændrede. Dette understøttes af udtalelser fra både faglig afdeling i et Big Four-revisionshus og Kristian Kjær Jensen fra Beierholm, som peger på, at revisionsarbejdet metodisk ligner arbejdet efter traditionel ISA. Samtidig fremhæver Kasper Kristoffersen, at ISA for LCE ikke nødvendigvis reducerer arbejdets indhold, men i højere grad bidrager til en mere effektiv struktur, hvor revisor hurtigere kan nå frem til konklusionen.

På trods af denne strukturelle forenkling er anvendelsen af ISA for LCE fortsat begrænset sammenholdt med de traditionelle ISA-standarder. Analysen peger på, at de kvantitative tærskelværdier for anvendelse af ISA for LCE kan give anledning til usikkerhed i forhold til, hvilke virksomheder der er omfattet af standarden. Dette kan i yderste konsekvens indebære en risiko for, at revisor afgiver en erklæring efter ISA for LCE på en virksomhed, der ikke opfylder betingelserne, hvilket kan føre til afgivelse af en forkert revisionserklæring. Dermed bidrager disse afgrænsningsmæssige udfordringer til at begrænse standardens praktiske anvendelighed.

ISA for LCE er fredet for ændringer frem til 2028, selv om der er opdateringer på vej til de traditionelle ISA-standarder. De væsentligste ændringer forventes først at træde i kraft i 2027, og dette vurderes derfor ikke at have væsentlig betydning

Analysen viser, at ISA for LCE rummer et teoretisk potentiale for en mere proportionel revision af mindre komplekse virksomheder gennem en mere overskuelig struktur og et mere anvendelsesorienteret regelsæt. I praksis anvendes standarden dog primært af mindre revisionsvirksomheder, hvor nærheden til kunderne og en mindre formaliseret revisionsproces gør det lettere at integrere standarden. I større revisionshuse begrænses anvendelsen af usikkerhed om fortolkningen af kompleksitetsbegrebet, risikoen for standardskift samt manglende integrationsfordele i eksisterende revisionsprocesser.

Empirien viser endvidere, at revisionsarbejdet i praksis opleves som næsten identisk, uanset om revisionen udføres efter ISA for LCE eller de traditionelle ISA-standarder. På den baggrund fremstår der ingen væsentlige tidsmæssige eller økonomiske incitamenter for hverken revisor eller virksomhed til at vælge ISA for LCE frem for fuld ISA-revision. Samtidig tillægger eksterne regnskabsbrugere, herunder pengeinstitutter, primært betydning til erklæringens sikkerhedsniveau og ikke til den anvendte standard.

I en dansk kontekst svækkes standardens relevans yderligere af, at udvidet gennemgang allerede fungerer som et veletableret og mere omkostningseffektivt alternativ til revision for SMV'er. Samlet set kan ISA for LCE derfor betragtes som en proportionalt tænkt standard med begrænset praktisk gennemslagskraft, hvor manglen på klare økonomiske fordele og et tydeligt anvendelsesbehov medvirker til den lave udbredelse i Danmark.

Samlet set besvarer delkonklusionen underspørgsmålene om, hvordan ISA for LCE er opbygget, hvordan standarden adskiller sig fra de traditionelle ISA-standarder i forhold til kompleksitet og praktisk anvendelse, samt hvilke faktorer der kan forklare den begrænsede anvendelse af ISA for LCE i en dansk kontekst.

8. Komparativ analyse mellem ISA for LCE og udvidet gennemgang

Udvidet gennemgang og ISA for LCE er to vidt forskellige erklæringstyper, hvorpå der afgives forskellige revisorerklæringer, som skal afspejle troværdigheden af regnskabs regnskabsinformation. Ved udvidet gennemgang skal der udtrykkes en konklusion om årsregnskabet, som kræver planlægning og handlinger med henblik på at opnå begrænset sikkerhed. Hertil er der yderligere specifikke, supplerende handlinger med henblik på at opnå yderligere sikkerhed. På trods af at der kun opnås begrænset sikkerhed, er udvidet gennemgang fortsat en positiv erklæring. Udvidet gennemgang er en lempet erklæringsstandard, som giver regnskabslæser troværdighed om regnskabet, uden at foretage de massive krav som er forbundet med en ISA for LCE-revision. Ved ISA for LCE er målet at opnå en høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet er uden væsentlig fejlinformation og afgive revisionspåtegning med en konklusion. Dette svarer til det samme niveau, som opnås i en revision efter de traditionelle ISA standarder.

Nedenstående figur opstiller de væsentligste forskelle mellem ISA for LCE og udvidet gennemgang:

	ISA LCE	Udvidet gennemgang
Sikkerhed	Høj grad af sikkerhed.	Begrænset sikkerhed + yderligere 4 handlinger.
Primært bevis	Eksterne bekræftelser.	Forespørgsel og analyse.
Lagerkontrol	Ja.	Nej.
Faktisk kontrol af debitorer	Ja.	Nej.
Besvigelser	Skal antage at kunden snyder.	Skal være opmærksomme igennem arbejdet.
Efterfølgende begivenheder	Skal undersøge og have bevis.	Skal spørge.
Krav om rapportering til ledelsen	Ja.	Nej.
Er kendt internationalt	Ja	Nej

Figur 8, Kilde: (Aalbæk, Online ISA LCE – Ny total revisionsstandard fra IAASB, 2025)

Handlingerne, som foretages ved en udvidet gennemgang, består primært af forespørgsler til ledelsen og de regnskabsansvarlige, analytiske handlinger samt de fire specifikke supplerende handlinger og vurderingen af det opnåede bevis. Omfanget af handlinger vil være mindre end ved en ISA for LCE, hvorfor der heller ikke udtrykkes nogen revisionskonklusion om årsregnskabet. Ved ISA for LCE skal der indhentes eksterne bekræftelser for opnåelse af tilstrækkeligt

og egnet revisionsbevis og der skal under hele revisionsprocessen foretages faglige vurderinger og opretholdes professionel skepsis.

Udvidet gennemgang er begrænset til regnskabsklasse B-virksomheder og virksomheder som størrelsesmæssigt ikke overstiger størrelsesgrænserne, som er aktuelt for anvendelsen heraf. Derudover kan udvidet gennemgang kun anvendes på danske virksomheder, da udvidet gennemgang ikke er en internationalt kendt standard. ISA for LCE kan derfor alt andet lige anvendes i et større omfang på virksomheder end udvidet gennemgang, da denne også kan anvendes på udenlandske virksomheder samt regnskabsklasse C-mellem. Dette skal ses i lyset af, af virksomhederne selvfølgelig skal være af mindre komplekse karakter, og at disse ikke er underlagt børsnotering eller offentlige interesser.

Ved anvendelse af udvidet gennemgang skal der være begrænsede interessentkrav, således fx en bank ikke stiller krav om, at regnskabet skal afgives med en revisionspåtegning. Det vil særligt være en fordel at anvende udvidet gennemgang, set ud fra et økonomisk synspunkt, da omkostningerne til revisor vil være mindre end en revision, da arbejdet vil være af mindre omfang. Det skyldes især, at revisor ved udvidet gennemgang reducerer kontrolindsatsen og ikke skal opnå en dybdegående forståelse for virksomheden samt dens forretningsgange og interne kontroller (Udvidet gennemgang – et muligt alternativ til revision?, 2023). Udvidet gennemgang er især et attraktivt alternativ for små virksomheder i regnskabsklasse B, som har fokus på at blive mest omkostningseffektiv og ikke har behov for en revisionserklæring.

En revision som foretages efter ISA for LCE, skal udføres i overensstemmelse med internationale standarder og de yderligere krav, som er gældende i Danmark. Da ISA for LCE er globalt anerkendt, kan denne derfor med fordel også bruges i internationale sammenhænge. Standarden kan ligeledes anvendes på regnskabsklasse C-virksomheder eller virksomheder som modtager offentlige tilskud, hvor der er krav om revision, og udvidet gennemgang ikke vil være tilstrækkelig. Erhvervsdrivende fonde vil derfor ikke være muligt at aflægge efter udvidet gennemgang, men er nødsaget til at lade sig revidere. Ligeledes kan eksterne interessenter stille krav om regnskab afgivet med revisionspåtegning, hvor ISA for LCE kan være aktuel, såfremt virksomheden er mindre kompleks i form af fx enkel ejerstruktur, begrænset IT-system, ingen regnskabsmæssige skøn eller avancerede finansielle instrumenter.

I forbindelse med interview af statsautoriseret revisor fra faglig afdeling i Big Four, udtaler respondenteren ligeledes, at udvidet gennemgang og ISA for LCE ikke er til at sammenligne, da der er tale om to forskellige erklæringer:

”Udvidet gennemgang og ISA for LCE har intet som helst med hinanden at gøre. Der er intet sammenfald. Man kan sige om det er, at hvor Norge, Sverige, Finland for eksempel kunne være meget interesserede i at få en standard, der var rettet mod de små virksomheder. B virksomheder eller hvad det er, vi taler om? Det ved vi jo egentlig heller ikke. Men det har I nok et spørgsmål om. Men, der har vi i Danmark bare sagt. Jamen, vi har jo. Vi har jo udvidet gennemgang, så vi vil jo sådan set hellere sætte virksomhederne på udvidet gennemgang end at skulle lære en ny standard, der stort set kan det samme eller laver det samme som den gamle. Eller som hver især gør. Hvorfor skulle vi bruge tid på det? Benefits er ikke store nok.”

Overordnet set har ISA for LCE fået strid modvind i sin implementering i Danmark, som ikke er tiltænkt at være et alternativ til udvidet gennemgang, da ISA for LCE giver et højere sikkerhedsniveau. Det vil derfor være utænkeligt, at en virksomhed ønsker at skifte erklæring fra udvidet gennemgang til ISA for LCE, da dette vil være lig med større honorar. Dog kan en påtegning med høj grad af sikkerhed give bedre muligheder for finansiering eller medvirke til beslutningstagen for fremtidige strategiske, taktiske og operationelle opgaver. Statsautoriseret revisor Kristian Kjær Jensen fra faglig afdeling i Beierholm udtaler:

”Jeg kan sagtens se den har en berettigelse. Fordi at i Beierholms kundeportefølje, der vil der hvor vi udfører revision, der vil det kunne laves på mange af de kunder, vi har, måske gå så vidt som at sige hovedparten. men det er jo qua en kvalitativ vurdering der skal foretages, og det vil sige, jeg har ikke noget sted, jeg lige kan slå op og så sige ”nå, men det er hovedparten”. Man kan så vende den om og sige, at hovedparten af dem, der ønskede noget andet, de har jo valgt udvidet gennemgang allerede. Det er jo også dem, der kunne have valgt den her standard.”

Med erklæringen udvidet gennemgang i Danmark, har ISA for LCE hårdere odds for succes og gennembrud. Mange mindre virksomheder har valgt at skifte fra fuld revision til udvidet gennemgang, netop fordi de internationale revisionsstandards (ISA’erne) løbende er blevet mere omfattende og detaljerede, hvilket kan opleves som en tung byrde for små og mellemstore virksomheder (Jensen, u.d.). Kristian Kjær Jensen tilføjer ligeledes:

”Jeg tror ikke at det taler for, at så bruger man ISA for LCE. Jeg tror, det taler for, at så bruger man udvidet gennemgang i stedet for. [...] hvis ikke det kan blive

en succes i udlandet, så har det endnu sværere vilkår i Danmark, når vi har udvidet gennemgang.”

ISA for LCE har dermed mødt stor kritik af danske revisionshuse, da standarden i sin nuværende form ikke vil være en mere effektiv eller en mere tidsbesparende erklæring sammenholdt med de traditionelle ISA standarder. Derimod har udvidet gennemgang sine klare fordele, hos både revisor og virksomheden, såfremt denne erklæring vælges frem for de traditionelle ISA standarder. Statsautoriserede revisorer Lars Leopold Larsen og Michael Marseen fra RGD (Revisorgruppen Danmark) drøfter i RGDDialog, som er en faglig podcast, følgende:

”Hvis vi skærer c og d væk og har b tilbage og som alternativ til ISA for LCE har en standard om udvidet gennemgang, så kan det måske være svært at se relevansen eller anvendelsesområdet. Det helt almindelige selskab, hvor man bruger udvidet gennemgang standarden, der er der ikke meget ide i at anvende en ISA for LCE, som skal give lige så høj grad af sikkerhed som ISA’erne og i bund og grund rummer de samme krav, bortset fra når man skal udforme sin erklæring.”

På kort sigt er udvidet gennemgang fortsat relevant for danske SMV’er i regnskabsklasse B, men ISA for LCE kan blive en stærk bro mellem behovet for internationalt anerkendt sikkerhed og proportionalt arbejde i mindre komplekse miljøer. I takt med udbredelse og praksiserfaring kan ISA for LCE styrke harmonisering og reducere forskelle mellem nationale alternativer og internationale forventninger (Martens H. R., LCE – en ny revisionsstandard til mindre komplekse virksomheder, 2025).

8.1. ISA for LCE og udvidet gennemgang på samfundsniveau

Valget mellem ISA for Less Complex Entities (ISA for LCE) og udvidet gennemgang udgør et centralt omdrejningspunkt i den danske revisions- og regnskabsregulering. Begge erklæringstyper er målrettet mindre og mellemstore virksomheder, men de repræsenterer samtidigt to fundamentalt forskellige tilgange til, hvordan revisor skaber sikkerhed omkring årsregnskab. Denne indledning sætter scenen for analysen ved at præsentere de centrale tematikker, der undersøges i dette kapitel, herunder reguleringens udvikling, interessenteres forventninger samt de økonomiske konsekvenser af valg mellem erklæringsformerne.

Dette kapitel analyserer forskellene mellem ISA for LCE og udvidet gennemgang ud fra tre perspektiver:

1. Samfundet som helhed: regulering, tillid, kapitalomkostninger, og effekter på SMV-segmentets funktion.
2. Bank- og tredjepartsperspektivet: kreditvurdering, risikovurdering og signalforståelse.
3. Revisors perspektiv: kvalitet, risiko, proportionalitet og praktisk anvendelighed.

Analysen bygger på interviewdata fra flere revisionshuse i forskellige størrelser, interview med bankrådgiver Kasper Søndberg samt artiklen om '*Bankernes kreditvurdering*', (Horne, 2025). Dette datagrundlag gør det muligt at identificere både overordnede mønstre og dybere faglige nuancer, der bidrager til en mere præcis forståelse af standardernes praktiske og samfundsmæssige rolle.

Problematikken omkring valg af erklæringstype kan ikke forstås uden en teoretisk ramme, der beskriver de mekanismer, der påvirker regnskabsbrugernes beslutninger. Informationsasymmetri udgør her et naturligt startpunkt, idet virksomhedens ledelse besidder mere information om økonomiske forhold end eksterne interessenter. Revision og erklæringer fungerer som redskaber til at reducere denne asymmetri ved at tilføre uafhængig validering af regnskabsdata. Samtidig bidrager signaling-teorien (Galdin, 2025) til forståelsen af, hvordan erklæringstypen sender stærke eller svage signaler om virksomhedens finansielle pålidelighed. Dette har direkte indflydelse på bankernes kreditvurderinger, særligt i de tilfælde hvor risikoen er høj.

8.1.1. Samfundsperspektivet

Dette afsnit undersøger de samfundsmæssige konsekvenser ved valget af erklæringstype og særligt, hvordan udvidet gennemgang og ISA for LCE påvirker tilliden til virksomhedernes finansielle rapportering. Indførelsen af udvidet gennemgang i 2013 blev i Danmark fremhævet som et proportionalitetstiltag, der skulle reducere byrderne for mindre virksomheder. Flere interviewede revisorer peger dog på, at de internationale ISA-standarder siden da er blevet markant mere omfattende, særligt efter ændringerne i ISA 315 og de øgede dokumentationskrav, hvilket har forstærket behovet for mindre komplekse alternativer for SMV-segmentet.

Udvidet gennemgang tilbyder netop en enklere og mindre omkostningstung erklæringsform, der baserer sig på forespørgsler og analytiske handlinger. Men netop denne begrænsede metodiske dybde indebærer, at standarden ikke adresserer de regnskabsområder, som banker typisk vurderer som mest risikofyldte. Dette fører til en usikkerhed blandt regnskabsbrugere, særligt i kreditgivningssituationer, hvor bevismæssig styrke er afgørende. Som en erhvervsrådgiver

udtaler: *“Nogle banker kræver revision, hvis der er varelager, debitorer samt igangværende arbejder i virksomheden”*, (Horne, 2025, s. 34).

Denne praksis illustrerer, at udvidet gennemgang ikke nødvendigvis leverer den grad af sikkerhed, som banker har behov for i forbindelse med poster, der ofte er forbundet med betydelig værdiusikkerhed. Det samme perspektiv fremgår i baggrundsanalysen, hvor det fremhæves, at *“bankerne mangler sikkerhed for værdien af virksomhedens debitorer samt varelager.”*, (Horne, 2025, s. 33).

Dette understøtter, at udfordringen ikke skyldes variation i revisorernes udførelse, men snarere standardens iboende begrænsninger i forhold til at generere tilstrækkeligt revisionsbevis på centrale risikoposter. For regnskabsbrugerne medfører dette, at to udvidede gennemgange på overfladen kan fremstå ens, men i realiteten dækker vidt forskellige risikoprofiler – og derfor ikke giver samme grad af kreditmæssig tryghed. Den praktiske konsekvens ses tydeligt i kreditdialogen, hvor enkelte banker udtrykkeligt opgraderer kravene: *“Hvis vi skal udvide din kredit, så skal vi have revision.”*, (Horne, 2025, s. 33-34).

I forlængelse heraf er den samfundsmæssige udfordring, at en erklæringstype, der ikke leverer stabil og forudsigelig signalværdi, kan skabe asymmetri i markedet og dermed højere finansieringsomkostninger for virksomhederne. Modsat repræsenterer ISA for LCE en mere ensartet og standardiseret tilgang, der er baseret på revisionsmetodikken, men tilpasset mindre virksomheders forhold. Ved at fastholde revisors pligter inden for et revisionsmæssigt rammeværk bidrager ISA for LCE til et højere og mere konsistent sikkerhedsniveau, hvilket potentielt styrker tilliden til erhvervslivets rapportering. Tillid fungerer som en central drivkraft i moderne økonomier, og forbedret regnskabskvalitet kan føre til lavere misligholdelsesrater, bedre investeringsmuligheder og øget finansiell stabilitet.

Erklæringstypevalget har samtidig direkte betydning for virksomhedernes kapitalomkostninger. *Bankernes kreditvurdering*, (Horne, 2025) dokumenterer, at virksomheder, der aflægger årsrapport med udvidet gennemgang, i gennemsnit kan mødes af højere rentesatser, særligt når deres risikoprofil vurderes som moderat til høj. Dette skyldes, at banker opfatter udvidet gennemgang som et svagere signal sammenlignet med revision. Samme pointe fremhæves af Kasper Søndberg, der udtaler:

“Har vi usikkerhed omkring tallene, så får det konsekvenser for renten.”

Dette understreger, at valg af erklæringstype ikke alene påvirker omkostningerne til revisors arbejde, men også de finansieringsvilkår, virksomheden tilbydes – og dermed dens muligheder for vækst.

Samlet set viser analysen, at udvidet gennemgangs begrænsninger, særligt i forhold til bankernes behov for sikkerhed på risikofyldte poster, udgør den primære årsag til usikkerhed blandt regnskabsbrugere. ISA for LCE fremstår derfor som en mere samfundsøkonomisk robust løsning, der både adresserer proportionalitet og samtidig styrker markedets tillid til regnskabsinformationer.

8.1.2. Bankperspektivet

Bankerne er blandt de mest betydningsfulde regnskabsbrugere i SMV-segmentet. Deres opfattelse af erklæringstyper kan derfor være afgørende for, hvordan virksomheder vælger mellem ISA for LCE og udvidet gennemgang. Artiklen om ‘Bankernes kreditvurdering’ (Horne, 2025) understøtter, at banker i praksis anvender erklæringstypen som et centralt risikosignal. Artiklen konkluderer, at virksomheder, der benytter udvidet gennemgang i engagementer med forhøjet risiko, i flere tilfælde oplever højere rentespænd end virksomheder med revision. Dette sker, fordi begrænset sikkerhed giver et svagere bevismæssigt fundament for kreditgiverne, hvilket øger usikkerheden og dermed risikoen.

Interviewet med Kasper Søndberg fra Spar Nord Hobro giver en tydelig indsigt i bankens perspektiv. Han beskriver, at:

“vi er ligeglade med, om det er ISA for LCE eller en standard ISA-revision – det er graden af sikkerhed, der betyder noget.”

Dette understreger, at banker orienterer sig mod assurance-niveauet snarere end standardens tekniske karakteristika. Derfor kan ISA for LCE sidestilles med revision i bankernes vurdering, mens udvidet gennemgang – trods sin udbredelse – fortsat opfattes som et svagere signal.

Artiklen om ‘Bankernes kreditvurdering’ (Horne, 2025) viser, at banker har særlige udfordringer i forhold til tre regnskabsposter: varelager, debitorer og igangværende arbejder. Disse poster anses som risikofyldte, fordi de ofte kræver betydelige skøn, kan være vanskelige at dokumentere og indebærer potentiel værdirisiko. Søndberg rejser i den forbindelse tvivlen:

“Jeg kan godt stille spørgsmålstejn ved, om udvidet gennemgang med tilvalg er nok ved stort lager.”

Denne bekymring genfindes også i artiklen, hvor det fremhæves, at bankerne mangler sikkerhed for værdien af virksomhedens debitorer samt varelager (Horne, 2025, s. 33). Samlet illustrerer disse udsagn, at udvidet gennemgang ofte ikke kan imødekomme bankernes informationsbehov, særligt i virksomheder hvor risikofyldte aktiver udgør en væsentlig del af balancen.

Bankernes risikoprissætning følger en forudsigelig logik, hvor lavere sikkerhed fører til højere risiko og dermed højere rente. Dette påvirker virksomhedens kapitalomkostninger direkte og understreger, at valg af erklæringstype ikke blot er et teknisk eller økonomisk spørgsmål for virksomheden, men et strategisk valg med samfundsmæssige konsekvenser. ISA for LCE kan dermed styrke virksomhedens finansielle grundlag gennem en mere troværdig og risikoreducerende erklæring, som banker i højere grad kan basere deres kreditvurderinger på.

8.1.3. Revisors perspektiv

Revisorernes perspektiv på valget mellem ISA for LCE og udvidet gennemgang varierer på baggrund af den indsamlede empiri markant afhængigt af revisionshusets størrelse, kundesammensætning og interne kvalitetsstyringssystemer. Store revisionshuse, der arbejder under strenge interne kvalitetskontrolkrav og har mere komplekse kunder i porteføljen, udviser generelt en større forsigtighed over for implementeringen af ISA for LCE. En statsautoriseret revisor fra et Big Four-hus udtrykker eksempelvis:

“Jeg er i tvivl om, hvorvidt ISA LCE kommer til at fungere i praksis; den kræver en indkøringsfase.”

Denne skepsis er ikke nødvendigvis udtryk for en modstand mod standarden som sådan, men udspringer af en bekymring for, at implementeringsprocessen kan skabe risiko for kvalitetsafvigelser, før standarden er fuldt ud integreret i organisationens arbejdsgange.

Samtidig fremhæver Big Four-revisoren et væsentligt økonomisk perspektiv, idet ISA for LCE ifølge ham ikke forventes at medføre en reduktion i revisors honorar sammenholdt med en fuld revision efter de traditionelle ISA-standarder. Herved bortfalder et centralt økonomisk incitament for virksomhederne til at vælge ISA for LCE. I denne sammenhæng kan erklæring om udvidet gennemgang allerede anses som et etableret og økonomisk attraktivt alternativ til fuld revision, hvilket yderligere indikerer, at kundens økonomiske incitament til at vælge ISA for LCE reduceres markant. Dette understøtter analysen af, at ISA for LCE risikerer at få en begrænset praktisk betydning i det danske marked, hvor udvidet gennemgang allerede udfylder rollen som mellemform mellem regnskab uden sikkerhed og fuld revision.

Et mellemstort revisionshus som Beierholm indtager en mere pragmatisk position. Kristian Kjær Jensen udtaler i den forbindelse:

“Jeg kan sagtens se, at den har en berettigelse [...] den vil kunne laves på mange af de kunder, vi har – måske hovedparten.”

Han understøtter samtidig denne vurdering ved at tilføje:

“Man kan så vende den om og sige, at hovedparten af dem, der ønskede noget andet, de har jo valgt udvidet gennemgang allerede. Det er jo også dem, der kunne have valgt den her standard.”

Udtalelserne giver samlet set udtryk for, at de virksomheder i Danmark, hvor ISA for LCE er relevant, ofte allerede kan opfylde betingelserne for at anvende erklæring om udvidet gennemgang frem for fuld revision, forudsat at der ikke foreligger tredjepartsregnskabsbrugere såsom banker, der stiller krav om egentlig revision eller øvrige forhold som påvirker revisors erklæring på regnskabet, såsom offentlige myndigheder eller vedtægtsbestemmelser. På den baggrund kan erklæring om udvidet gennemgang således allerede anses som et veletableret alternativ til fuld revision efter de traditionelle ISA-standarder, hvilket potentielt kan begrænse behovet for ISA for LCE i praksis.

Mindre revisionshuse udviser derimod størst entusiasme. For dem kan ISA for LCE være et værktøj, der letter arbejdsgangene betydeligt uden at gå på kompromis med kvaliteten af erklæringen. Kaspar Kristoffersen fra Din Revisor P/S udtaler:

“Kunderne er ligeglade – de er glade for, at arbejdet bliver lettere.”

Han tilføjer, at ISA for LCE vil være attraktiv:

“hvis majoriteten af vores kunder kan være omfattet.”

Dette vidner om, at ISA for LCE er særligt velegnet til det segment, hvor prisfølsomhed, enkelhed og pragmatiske løsninger ofte er afgørende for kundens valg af erklæringstype.

8.1.4. Sammenfattende analyse

Den samlede analyse af ISA for LCE og udvidet gennemgang viser, at valget mellem de to erklæringstyper ikke alene er et teknisk revisionsfagligt spørgsmål, men i høj grad påvirkes af

samspillet mellem bankernes sikkerhedskrav og revisorernes praktiske og økonomiske vurderinger. På tværs af perspektiver fremstår der en grundlæggende spænding mellem ønsket om proportionalitet og behovet for høj og ensartet sikkerhed.

Set fra bankernes og øvrige tredjepartsregnskabsbrugeres perspektiv vægtes graden af sikkerhed højere end den formelle standard. Bankerne anvender erklæringstypen som et centralt risikosignal og differentierer deres kreditvilkår i overensstemmelse hermed. Udvidet gennemgang opfattes generelt som et svagere signal, særligt i virksomheder med betydelige risikoposter som varelager, debitorer og igangværende arbejder. Den lavere grad af sikkerhed medfører øget usikkerhed i kreditvurderingen, hvilket direkte omsættes til højere kapitalomkostninger for virksomhederne. ISA for LCE sidestilles derimod i højere grad med revision, idet den bygger på revisionsmetodikken og dermed leverer et stærkere bevismæssigt grundlag for bankernes risikovurdering. Bankperspektivet peger således entydigt på, at ISA for LCE kan bidrage til lavere finansieringsomkostninger og større kreditmæssig forudsigelighed.

Revisors perspektiv nuancerer imidlertid dette billede væsentligt. Store revisionshuse udviser betydelig forsigtighed over for ISA for LCE, både af hensyn til implementeringsrisici og interne kvalitetsstyringskrav. Samtidig fremhæves et centralt økonomisk forhold, nemlig at ISA for LCE ikke forventes at medføre en reduktion i revisors honorar sammenlignet med fuld revision efter de traditionelle ISA-standarder. Dermed bortfalder et afgørende økonomisk incitament for virksomhederne til at vælge ISA for LCE. I denne kontekst fremstår udvidet gennemgang allerede som et veletableret og økonomisk attraktivt alternativ til revision, hvilket reducerer den praktiske efterspørgsel efter endnu en mellemform.

Denne problematik understøttes yderligere af udtalelserne fra Beierholm, hvor det fremhæves, at hovedparten af de virksomheder, der ønskede et alternativ til fuld revision, allerede har valgt udvidet gennemgang. Det indikerer, at ISA for LCE i praksis risikerer at blive placeret i et snævert anvendelsesfelt mellem fuld revision og udvidet gennemgang – et felt, der allerede i vid udstrækning er udfyldt. Samtidig betyder bankernes krav om egentlig revision i engagementer med forhøjet risiko, at ISA for LCE heller ikke nødvendigvis vil kunne erstatte revision i netop de situationer, hvor behovet for høj sikkerhed er størst.

Mindre revisionshuse udviser derimod større entusiasme og ser ISA for LCE som et operationelt effektivt værktøj, der kan lette arbejdsgangene uden at gå på kompromis med erklæringens kvalitet. Dette afspejler, at standardens praktiske relevans i høj grad afhænger af kundesegmentets karakteristika, herunder prisfølsomhed og kompleksitet.

Samlet set viser analysen, at ISA for LCE befinder sig i et krydspres mellem bankernes krav om høj og entydig sikkerhed og revisorerens vurdering af økonomi, implementeringsrisiko og eksisterende alternativer. Hvor ISA for LCE teoretisk understøtter samfundets behov for tillid, gennemsigtighed og stabile kreditvilkår, begrænses dens praktiske gennemslagskraft af, at udvidet gennemgang allerede fungerer som et udbredt og omkostningseffektivt alternativ, samtidigt med at bankerne i risikofyldte engagementer fortsat vil kræve egentlig revision. Dette peger på, at ISA for LCE i Danmark kan få en mere begrænset og nichepræget rolle, medmindre der enten opstår et tydeligere økonomisk incitament for virksomhederne eller et stærkere regulatorisk pres for øget sikkerhed.

8.2 Delkonklusion ISA for LCE sammenholdt med udvidet gennemgang

Analysen af ISA for LCE sammenholdt med udvidet gennemgang viser, at de to erklæringstyper adskiller sig fundamentalt i forhold til sikkerhedsniveau og formål. Udvidet gennemgang giver begrænset sikkerhed og er i Danmark veletableret som et proportionalt alternativ til revision for regnskabsklasse B-virksomheder. ISA for LCE kan derfor ikke betragtes som en direkte pendant til udvidet gennemgang, idet standarden fortsat er baseret på revision med høj grad af sikkerhed.

Empirien viser endvidere, at pengeinstitutter i kreditvurderingssammenhænge primært fokuserer på sikkerhedsniveauet i erklæringen frem for dens betegnelse. Udvidet gennemgang accepteres allerede i mange situationer, hvilket reducerer den umiddelbare merværdi af ISA for LCE set fra et bankperspektiv. Analysen peger på, at udvidet gennemgang med tilvalg af supplerende handlinger på risikofyldte områder ud fra pengeinstituttets perspektiv anses som værende sidestillende med en revisionserklæring i relation til kreditvurderingen af virksomheden og dermed kan opnå samme økonomiske besparelse på en eventuel rente. Dette medfører, at der for virksomhederne kan være et økonomisk incitament til at anvende denne løsning, hvilket kan bidrage til at begrænse anvendelsen af ISA for LCE blandt danske SMV-virksomheder. Dermed opnår ISA for LCE ikke en tydelig signalværdi over for eksterne interessenter, som kunne motivere virksomheder til at fravælge udvidet gennemgang.

Fra et revisorsynspunkt fremstår ISA for LCE som mere ressourcekrævende end udvidet gennemgang, uden at dette nødvendigvis medfører en tilsvarende forretningsmæssig gevinst for hverken virksomheden eller dens interessenter. Som beskrevet i afsnittet om analysen mellem

ISA for LCE og de traditionelle ISA-standarder indikerer empirien endvidere, at revisors arbejds omfang ikke reduceres, ligesom der ikke kan identificeres en økonomisk gevinst ved valget mellem de to revisionserklæringer. På denne baggrund kan der i stedet være et incitament for revisor til at anbefale udvidet gennemgang kombineret med supplerende handlinger for at imødekomme pengeinstitutternes krav, såfremt dette efterspørges eller påkræves.

Samlet set viser analysen, at ISA for LCE i den danske kontekst har vanskeligt ved at positionere sig som et reelt alternativ til udvidet gennemgang. Standardens placering mellem revision og udvidet gennemgang udfylder ikke et klart identificeret behov, hvilket bidrager til at forklare den begrænsede anvendelse blandt danske SMV'er.

Delkonklusionen besvarer underspørgsmålene om, i hvilket omfang ISA for LCE kan betragtes som et relevant alternativ til udvidet gennemgang, samt hvordan pengeinstitutters fortolkning af revisionspåtegningen påvirker standardens anvendelighed og udbredelse blandt danske SMV-virksomheder.

9. Diskussions afsnit på baggrund af analyser

9.1. Proportionalitet i teori og praksis

Reguleringsmæssigt er ISA for LCE udviklet som et konkret svar på proportionalitetsproblemet: at de traditionelle ISA-standards i stigende grad opleves som uforholdsmæssigt tunge i forhold til mindre virksomheders kompleksitet. ISA for LCE beskrives af IAASB som en *stand-alone* global revisionsstandard målrettet mindre komplekse virksomheder, der fortsat leverer høj grad af sikkerhed, men med en mere forenklet struktur (IAASB 2023). På virksomhedsplan fremstår ISA for LCE derfor som et logisk alternativ, der reducerer den dokumentationsmæssige og metodiske overbygning og bedre afspejler risikoprofilen i LCE-segmentet.

Set i forhold til informationsasymmetri kan ISA for LCE ses som et forsøg på at tilpasse revisionskravene, så de stadig mindsker informationsforskellen mellem virksomheden og regnskabsbrugerne, men uden at gøre revisionen unødigt tung eller omkostningsfuld. Empirien peger dog på en vigtig pointe: Selvom standarden er enklere opbygget, er de centrale revisionshandlinger i vid udstrækning de samme som ved en traditionel ISA-revision. Forskellen ligger derfor især i mængden og kompleksiteten af dokumentationen – snarere end i selve revisionsdybden.

Det skaber en spænding mellem intentionen bag reguleringen og den måde, den fungerer på. Hvis arbejdsbyrde og honorar i praksis næsten er uændret, bliver proportionalitetsgevinsten for virksomheden begrænset – særligt når udvidet gennemgang allerede eksisterer som et billigere alternativ. Reguleringen tilbyder altså en mere målrettet standard, men uden at markedet tydeligt belønner brugen af den.

9.2. Signaling og betydningen af erklæringstype

Fra et signaling-perspektiv er det afgørende, hvordan forskellige erklæringstyper – udvidet gennemgang, revision efter de traditionelle ISA og revision efter ISA for LCE – opfattes af regnskabsbrugerne, især banker. ISA for LCE er netop udviklet med henblik på at give samme grad af sikkerhed som traditionel revision, hvilket i teorien medfører et stærkt tillidsskabende signal (ICAEW, 2024).

Samtidig er der i Danmark etableret praksis med udvidet gennemgang for mindre virksomheder, baseret på ISRE 2400 med nationale tilpasninger (Erhvervsstyrelsen, Vejledning om

godkendte revisorers erklæringer - Afsnit om udvidet gennemgang). Udvidet gennemgang anses generelt som et omkostningseffektivt alternativ til revision og anvendes bredt i SMV-segmentet (Erhvervsstyrelsen, Vejledning om godkendte revisorers erklæringer - Afsnit om udvidet gennemgang).

Problemet er imidlertid, at det i Danmark findes et alternativ i udvidet gennemgang som en form for mellemvej for virksomhederne i SMV-segmentet. For virksomheder, der primært styrer efter omkostninger, vil udvidet gennemgang ofte være mere attraktiv, så længe banker og andre væsentlige regnskabsbrugere accepterer denne erklæringstype. Først når risikoniveauet – eksempelvis ved væsentlige poster som varelager og debitorer – udløser et eksplicit krav om revision, bliver ISA for LCE relevant som alternativ.

9.3. Revisors professionelle skøn – styrkelse eller risiko?

ISA for LCE lægger større vægt på revisors professionelle skøn i vurderingen af, om en virksomhed er mindre komplekse og dermed omfattet af standardens anvendelsesområde (Erhvervsstyrelsen, Vejledning om godkendte revisorers erklæringer - Afsnit om udvidet gennemgang). Denne fleksibilitet rummer et potentiale for at styrke revisors faglige rolle og tilpasse revisionen til den konkrete virksomhed. Samtidig rejser den dog spørgsmål om ansvar og risikofordeling, idet anvendelsen af skøn forudsætter klare rammer og fælles forståelse. På baggrund af opgavens betragtninger kan det derfor diskuteres, om revisor i praksis vil være tilbøjelig til at påtage sig det øgede ansvar, når den nuværende vejledning og de eksisterende retningslinjer endnu ikke giver tilstrækkelig klarhed og sikkerhed.

Her opstår en klassisk spænding mellem principbaseret og regelbaseret regulering. ISA for LCE bevæger sig i retning af det mere principbaserede, mens kvalitetskontrol i Danmark fortsat i høj grad lægger vægt på dokumentation og sammenlignelighed. Når arbejdet ikke anses for udført, hvis det ikke er dokumenteret, reduceres gevinsten ved en mere fleksibel standard, fordi revisor fortsat vil dokumentere ekstra, af hensyn til tilsynsrisiko.

9.4. Reguleringens kompleksitet – forenkling eller fragmentering?

For det andet peger det internationale perspektiv på risikoen for fragmentering. Implementeringen af ISA for LCE sker forskelligt på tværs af lande, hvilket kan undergrave ambitionen om international harmonisering (ICAEW, 2024). Dette kan skabe øget kompleksitet for revisionsnetværk, der opererer på tværs af landegrænser.

9.5. Samfundsøkonomiske implikationer og kapitalomkostninger

Hvis banker og andre regnskabsbrugere kommunikerer klart, at revision efter ISA for LCE kan sidestilles med traditionel revision, kan standarden potentielt få betydning for virksomhedernes adgang til kapital og deres finansieringsomkostninger. Set i lyset af teorien om informationsasymmetri reducerer revision – uanset om den udføres efter traditionel ISA eller ISA for LCE – den informationsmæssige afstand mellem virksomhedsledelsen og eksterne regnskabsbrugere, hvilket i teorien bør føre til lavere opfattet risiko. Samtidig fungerer erklæringstypen som et signal i overensstemmelse med signaling-teorien (Galdin, 2025), hvor høj grad af sikkerhed sender et stærkt og entydigt signal om regnskabet's troværdighed. I den sammenhæng kan ISA for LCE – som leverer høj grad af sikkerhed – forventes at blive opfattet mere på linje med revision end med udvidet gennemgang i kreditgivers risikovurdering.

Samtidig viser empirien fra både Beierholm og et Big Four-hus, at der i praksis ikke er nogen væsentlig forskel i hverken revisors arbejdsbyrde eller honorar, afhængigt af om revisionen udføres efter de traditionelle ISA-standarder eller efter ISA for LCE. Dermed realiseres der ikke nogen direkte omkostningsmæssig gevinst for virksomhederne ved at vælge ISA for LCE. Det kan derfor diskuteres, om det manglende økonomiske incitament på revisionsomkostningerne er en medvirkende forklaring på den begrænsede udbredelse af ISA for LCE i Danmark sammenlignet med de traditionelle ISA-revisioner.

Denne problemstilling forstærkes yderligere af bankperspektivet. Ifølge udtalelser fra Kasper Søndberg tillægger pengeinstitutterne ikke den konkrete tekniske betegnelse af erklæringen afgørende betydning, men fokuserer primært på sikkerhedsniveauet. Da ISA for LCE sidestilles med traditionel revision i forhold til graden af sikkerhed, opnår virksomhederne ikke yderligere rentebesparelser ved at vælge ISA for LCE frem for en traditionel ISA-revision. I et signaling-perspektiv betyder dette, at signalværdien over for banken i praksis er den samme, uanset om der anvendes traditionel ISA eller ISA for LCE. Det kan derfor diskuteres, om ISA for LCE – set isoleret gennem bankernes optik – har vanskeligt ved at opnå en selvstændig økonomisk betydning.

Omvendt synes der at være et væsentligt stærkere økonomisk incitament knyttet til valget mellem revision og udvidet gennemgang. Udvidet gennemgang reducerer i højere grad de direkte revisionsomkostninger, men leverer samtidig et svagere signal i relation til sikkerhed, hvilket i visse tilfælde kan føre til højere finansieringsomkostninger. I et informationsasymmetrisk

perspektiv øges usikkerheden hos kreditgiverne, fordi den eksterne validering er mindre omfattende. Dette rejser et centralt diskussionspunkt om, hvorvidt virksomheder i praksis foretager – eller bør foretage – en samlet vurdering af den reelle økonomiske effekt, hvor både besparelsen på revisorhonoraret og en eventuel meromkostning i form af højere rente indregnes.

Derudover kan det diskuteres, at revision ikke alene fungerer som et signal til pengeinstitutter, men også til øvrige regnskabsbrugere som leverandører, investorer, offentlige myndigheder og samarbejdspartnere. I et udvidet signaling-perspektiv kan revision dermed bidrage til en højere grad af legitimitet og tillid i markedet, end udvidet gennemgang gør, selv i situationer hvor bankens risikovurdering primært baserer sig på sikkerhedsniveauet. Dette åbner for en diskussion af, om virksomheder i visse situationer bør anlægge en bredere signaling-betragtning i deres valg af erklæringstype, hvor ikke alene kreditvilkår, men også virksomhedens omdømme og relationer til øvrige interessenter indgår.

Samlet set peger disse forhold på, at valget mellem udvidet gennemgang, traditionel ISA og ISA for LCE i praksis kan forstås som en afvejning mellem besparelser på revisionsomkostninger, signalstyrke og potentielle finansieringsomkostninger. På den baggrund kan det diskuteres, om der i højere grad bør foretages en egentlig break-even-betragtning, hvor besparelsen ved udvidet gennemgang holdes op imod en eventuel rentestigning og den stærkere signalværdi, som revision kan give. I denne sammenhæng kan det samtidig diskuteres, om ISA for LCE i kraft af sin placering mellem udvidet gennemgang og traditionel revision har vanskeligt ved at opnå en tydelig og selvstændig position i den danske erklæringspraksis.

10. Konklusion

På baggrund af rapportens redegørelse, analyser og empiriske undersøgelser kan det konkluderes, at ISA for LCE i et teoretisk og revisionsfagligt perspektiv kan fungere som et proportionalt alternativ til de traditionelle ISA-standarder for visse mindre komplekse virksomheder, men at standarden kun i begrænset omfang udgør et praktisk anvendeligt alternativ til udvidet gennemgang og den traditionelle revision i Danmark.

Analysen viser, at ISA for LCE adresserer centrale proportionalitetsudfordringer i de fulde ISA-standarder ved at reducere kompleksitet og omfang, uden at der gås på kompromis med revisionens grundlæggende karakter eller sikkerhedsniveau. Set isoleret ud fra et fagligt og standardteoretisk perspektiv fremstår ISA for LCE derfor som et konsistent og velbegrundet forsøg på at tilpasse revisionsydelsen til mindre komplekse enheder.

I praksis adskiller ISA for LCE sig ikke væsentligt fra de traditionelle ISA'er, idet de primære forskelle består i en sammenlægning og forenkling af eksisterende krav samt en undladelse af skaleringsmekanismer fra de traditionelle ISA'er. Samtidig introducerer ISA for LCE nye udfordringer, herunder krav til revisors vurdering af kvalitative forhold, hvilket kan placere revisor i en fortolkningsmæssig gråzone som følge af manglende vejledning fra Erhvervsstyrelsen. Derudover medfører standarden et øget behov for udvikling og implementering af tilpassede revisionsværktøjer.

Det fremgår imidlertid, at denne mulighed for anvendelsen af ISA for LCE ikke umiddelbart omsættes til praktisk relevans i Danmark, hvor ISA for LCE's målgruppes behov afdækkes igennem den danske standard udvidet gennemgang. Udvidet gennemgang er allerede veletableret, regulatorisk forankret og bredt accepteret af både virksomheder og finansielle tredjepartsbrugere, i de tilfælde, hvor pengeinstitutter ofte ikke stiller krav om en revisionserklæring. I praksis opfylder erklæringen ofte interessenternes behov for signalværdi og sikkerhed til et væsentligt lavere omkostningsniveau end revision, hvilket reducerer efterspørgslen efter en yderligere erklæringsform med høj grad af sikkerhed.

Selvom ISA for LCE således kan anses som et muligt alternativ til de traditionelle ISA'er, viser analysen, at standardens faktiske anvendelse i Danmark i høj grad begrænses af forhold, der ligger uden for standardens tekniske udformning. Det er ikke ISA for LCE's revisionsfaglige indhold i sig selv, men snarere interessenternes præferencer, regulatorisk klarhed og økonomiske incitamenter, der er afgørende for standardens relevans og anvendelsesgrad.

De empiriske fund viser, at revisorerne organisatoriske rammer har væsentlig betydning for vurderingen af standardens anvendelighed. Revisorer i store og mellemstore revisionshuse vurderer generelt, at anvendelsen af ISA for LCE begrænses af manglende entydig vejledning og stillingtagen fra offentlige instanser samt af uklarhed omkring standardens rolle i det danske erklæringshierarki. Hertil kommer, at ISA for LCE ikke opleves at medføre et tilstrækkeligt økonomisk incitament i form af væsentlige omkostningsbesparelser sammenlignet med revision efter de traditionelle ISA-standarder. Da disse revisionshuse allerede har veletablerede interne systemer, metodikker og faglige processer baseret på de fulde ISA'er, vurderes den eksisterende praksis som både tilstrækkelig og effektiv, hvilket reducerer motivationen for at implementere en ny revisionsstandard.

Omvendt viser analysen, at mindre revisionshuse i højere grad identificerer et potentielt anvendelsesområde for ISA for LCE. Her fremhæves standardens mere overskuelige struktur, begrænsede omfang og mere tilgængelige sprog som væsentlige fordele. For disse revisionshuse kan ISA for LCE fungere som et realistisk alternativ til revision efter de traditionelle ISA-standarder, idet fraværet af omfattende interne systemer og centrale faglige afdelinger gør det lettere for den enkelte revisor selvstændigt at gennemgå standarden og tilpasse den til den konkrete revisionsopgave.

Samlet set kan det konkluderes, at ISA for LCE i Danmark primært udgør et revisionsfagligt relevant supplement og en teoretisk mulighed, men ikke et entydigt eller nødvendigt alternativ til udvidet gennemgang og de traditionelle standarder. Standardens fremtidige relevans og udbredelse afhænger i høj grad af øget regulatorisk klarhed, tydelig offentlig vejledning og en klarere positionering i forhold til eksisterende erklæringstyper.

Det vurderes, at ISA for LCE vil få en begrænset praktisk anvendelse og primært vil kunne fungere som en branchespecifik standard inden for udvalgte kundesegmenter, hvor lovgivning, regulering eller vedtægter stiller krav om revision, og hvor virksomhedens kompleksitet og anvendelsen af væsentlige regnskabsmæssige skøn ikke udgør en central del af revisionsopgaven.

På baggrund af den indsamlede empiri vurderes ISA for LCE ikke at udgøre et fagligt og praktisk anvendeligt alternativ for en væsentlig del af SMV-segmentet i forhold til den traditionelle ISA revision og udvidet gennemgang.

11 Litteraturliste

- Bünger, D. M. (2022). *ISA 315 (ajourført) – Hvordan kravene kan skaleres*. FSR.
- Dahlbæk, J. (2020). *Kort & godt om opgaveskrivning*.
- Danske revisorer FSR. (26. Februar 2025). *fsr.dk*. Hentet fra FSR:
https://www.fsr.dk/lce-en-ny-revisionsstandard-for-less-complex-entities?utm_source=chatgpt.com
- Egedal Gymnasium & HF. (2024). *Årsrapport 1. januar – 31. december 2024*. Stenløse: Martinsen Rådgivning & Revision.
- Erhvervsstyrelsen. (2018). *Bekendtgørelse om god revisorskik*. København, Danmark.
- Erhvervsstyrelsen. (u.d.). *Vejledning om godkendte revisorers erklæringer - Afsnit om udvidet gennemgang*.
- Fraud & Going Concern: Revised Standards to Enhance Public Trust*. (u.d.). Hentet fra IAASB: <https://www.iaasb.org/focus-areas/fraud-going-concern-revised-standards-enhance-public-trust>
- FSR. (2013). *Standard om udvidet gennemgang af årsregnskaber, der udarbejdes efter årsregnskabsloven*. Revisionsteknisk Udvalg.
- Galdin, A. &. (2025). *Making talk cheap: Generative AI and labor market signaling*. Hentet fra <https://arxiv.org/abs/2511.08785>
- Horne, A. C. (2025). Bankernes kreditvurdering: Valget mellem udvidet gennemgang eller egentlig revision. *Finans/Invest*, s. 45-53.
- ICAEW. (2024). *IAASB's Standard for Auditing Less Complex Entities – Overview, 2024*.
- IFAC, I. F. (2023). *IFAC supports new IAASB audit standard for less complex entities and encourages jurisdictions to consider adoption*. International Federation of Accountants.
- IFAC, I. F. (Instruktør). (3.. April 3. april 2024). *IAASB launches new video series and global webinar to understand the ISA for LCE* [Film].
- ISA for LCE - foreløbige iagttagelser om den nye standard. (2025). RGD.
- ISA for LCE: A Standard for Audits of Less Complex Entities*. (u.d.). Hentet fra IAASB: <https://www.iaasb.org/focus-areas/isa-lce-standard-audits-less-complex-entities>
- ISAASB. (2023). *INTRODUCTION TO THE ISA FOR LCE*. ISAASB.
- IAASB. (2009). *INTERNATIONAL STANDARD ON AUDITING 560*. IAASB.

- IAASB. (2019). *ISA 315 (Revised 2019)*. IAASB.
- IAASB. (2022). *International Standard on Auditing for Audits of Financial Statements of Less Complex Entities (ISA for LCE)*. International Federation of Accountants (IFAC).
- IAASB. (2022). *ISA for LCE frequently asked questions*. Hentet fra <https://www.iaasb.org/publications/isa-lce-frequently-asked-questions-faq>
- IAASB. (2023). *The ISA for LCE*. IAASB.
- IAASB. (2025). *First-Time Implementation Guide*. IAASB.
- IAASB Launches New Video Series and Global Webinar to Understand the ISA for LCE*. (2024). Hentet fra IAASB: <https://www.iaasb.org/news-events/2024-03/iaasb-launches-new-video-series-and-global-webinar-understand-isa-lce>
- IAASB Work Plan*. (2025). Hentet fra IAASB: https://www.iaasb.org/consultations-projects/work-plan?utm_source=chatgpt.com
- IAASB, I. A. (2021). *Exposure draft: Proposed International Standard on Auditing for audits of financial statements of less complex entities*.
- IAASB, I. A. (2021). *Exposure draft: Proposed International Standard on Auditing for audits of financial statements of less complex entities*. International Auditing and Assurance Standards Board.
- IAASB, I. A. (2023). *New Standard for Audits of Less Complex Entities*.
- IAASB, I. A. (2023a). *New Standard for Audits of Less Complex Entities Issued by IAASB*. International Auditing and Assurance Standards Board.
- IAASB, I. A. (2023b). *International Standard on Auditing for Audits of Financial Statements of Less Complex Entities (ISA for LCE)*. International Auditing and Assurance Standards Board.
- IAASB, I. A. (2024). *ISA for LCE adoption guide*. International Auditing and Assurance Standards Board.
- IAASB, I. A. (2025). *ISA for LCE first-time implementation guide*. International Auditing and Assurance Standards Board.
- IAASB/FSR. (2016). *ISA 300 Planlægning af revision af*. IAASB/FSR.
- Jensen, P. H. (u.d.). *Revision eller udvidet gennemgang?* Hentet fra PWC: <https://www.pwc.dk/da/services/revision/udvidet-gennemgang.html>
- Marseen, M., & Larsen, L. L. (2025). RGDiallog.

- Martens, H. R. (2025). *LCE – en ny revisionsstandard til mindre komplekse virksomheder*. Hentet fra FSR: <https://www.fsr.dk/lce-en-ny-revisionsstandard-for-less-complex-entities>
- Martens, H. R. (2025). *REVVU's vejledning om ISA for LCE*. Hentet fra FSR: <https://www.fsr.dk/isa-for-lce>
- Martens, H. R. (u.d.). *Oversigt over standarder*. Hentet fra FSR: <https://www.fsr.dk/oversigt-over-standarder>
- PWC. (28. 1 2022). IAASB Exposure Draft: Proposed International Standard on Auditing for Audits.
- PWC. (2022). IAASB Exposure Draft: Proposed International Standard on Auditing for Audits of .
- revisorer, F. –d. (2013). *Standard om udvidet gennemgang – review og supplerende handlinger*. København, Danmark.
- revisorer, F. –d. (2023). *Vejledning om ISA for LCE*. FSR - Danske revisorer.
- Rienecker, L. &. (2022). *Den gode opgave* (6. udgave udg.). Samfundslitteratur.
- Staff of the International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). (2025). *ISA for LCE Frequently Asked Questions FAQ 2025*. IAASB. Hentet fra <https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2025-06/IAASB-ISA-for-LCE-Frequently-Asked-Questions-FAQ-2025.pdf>
- Udvidet gennemgang – et muligt alternativ til revision?* (2023). Hentet fra Revisorgruppen: <https://www.revisorgruppen.dk/udvidet-gennemgang-et-muligt-alternativ-til-revision>
- Van Den Hout, J. (Instruktør). (2024). *Navigating the ISA for LCE Video Series: Exploring the Benefits* [Film]. Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=Ui5oYZYe6G0>
- Vejledning om bekendtgørelsen om godkendte revisorers erklæringer*. (2022). Hentet fra Erhvervsstyrelsen: <https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-vejledning-om-bekendtgørelsen-om-godkendte-revisorers-erklæringer>
- Aalbæk, B. (12. 12 2025). *Fagligafdeling.dk*. Hentet fra Fagligafdeling.
- Aalbæk, B. (2025). *Online ISA LCE – Ny total revisionsstandard fra IAASB. Fakta Kurser*. Hentet fra [file:///C:/Users/263MEN/Downloads/400926053_WG0RCVOFB7.4%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/263MEN/Downloads/400926053_WG0RCVOFB7.4%20(2).pdf)

12. Bilag

12.1 Bilag 1 - ISA-standarder

ISA Nummer	Titel	Beskrivelse
200	Overordnede mål og principper	Fastlægger revisors overordnede ansvar og mål med revisionen.
210	Aftale om vilkår	Omhandler aftalegrundlaget for revisionsopgaven mellem revisor og klient.
220	Kvalitetskontrol	Krav til kvalitetskontrol på revisionsopgaver.
230	Dokumentation	Krav til dokumentation af revisionsarbejdet.
240	Svindel	Revisors ansvar vedrørende svig i regnskabet.
250	Love og regler	Overvejelser om love og regler, der påvirker regnskabet.
260	Kommunikation med ledelsen	Krav til kommunikation med dem, der har ansvar for virksomhedens ledelse.
265	Manglende intern kontrol	Kommunikation af mangler i intern kontrol.
300	Planlægning	Planlægning af revisionen.
315	Risikovurdering	Identifikation og vurdering af risici for væsentlige fejl.
320	Væsentlighed	Væsentlighed i planlægning og udførelse af revision.
330	Revisors reaktion	Revisors reaktion på vurderede risici.
402	Serviceorganisationer	Revision af enheder, der bruger serviceorganisationer.
450	Fejl	Evaluerings af identificerede fejl.

500	Revisionsbevis	Krav til revisionsbevis og dets tilstrækkelighed.
501	Specifikke emner	Overvejelser vedrørende specifikke revisionsområder.
505	Eksterne bekræftelser	Brug af eksterne bekræftelser som revisionsbevis.
510	Åbningsbalancer	Revision af åbningsbalancer ved førstegangsrevision.
520	Analytiske procedurer	Brug af analyser i revisionen.
530	Stikprøver	Brug af stikprøver i revision.
540	Regnskabsmæssige skøn	Revision af regnskabsmæssige skøn og dagsværdi.
550	Nærtstående parter	Revision af transaktioner med nærtstående parter.
560	Efterfølgende begivenheder	Begivenheder efter balancedagen.
570	Going concern	Virksomhedens evne til fortsat drift.
580	Skriftlige erklæringer	Skriftlige erklæringer fra ledelsen.
600	Brug af anden revisor	Brug af arbejde udført af anden revisor.
610	Intern revision	Brug af intern revision i den eksterne revision.
620	Eksperty	Brug af eksperter i revisionen.
700	Revisionsberetning	Udfærdigelse af revisors beretning.
701	Særlige forhold	Kommunikation af særligt vigtige forhold i beretningen.
705	Modifikationer	Modifikationer i revisors konklusion.
706	Supplerende oplysninger	Supplerende oplysninger i beretningen.

710	Sammenligningstal	Revision af sammenligningstal.
720	Andre oplysninger	Revisors ansvar for andre oplysninger i årsrapporten.
800	Særlige formål	Revision af regnskaber udarbejdet til særlige formål.
805	Specifikke poster	Revision af specifikke regnskabsposter.
810	Resuméregnskaber	Rapportering om resuméregnskaber.

12.2 Bilag 2 – Transskribering af interview med faglig afdeling fra Big Four

Interviewer: Tak fordi du ville deltage. Det er vi glade for. Du gad at tage os tid til det. Ja, vi har lavet en række spørgsmål. Men vi tænker, at vi bare prøver at løbe sådan lidt flydende igennem. Det giver nok lidt bedre.

Respondent: Bare fyr dem af.

Interviewer: Ja. Jeg ved ikke om. Om hvad? Om du lige kan lave bare lige. 30 sekunders introduktion til hvad kundeportefølje du har og sådan.

Respondent: Det behøver jeg ikke at have 30 sekunder til. Jeg har ikke nogen kunder.

Respondent: Men jeg kan. Jeg kan lave indflyvningen alligevel. Jeg er partner. Jeg er statsautoriseret revisor. Jeg har været i revisionsbranchen i snart 40 år. Jeg har siddet i revisions teknisk udvalg i en årrække og senest som formand. Hvorfra jeg forlod på grund af rotations regler for 2-3 år siden. Jeg har siddet der, hvor vi har i hele den periode, der har været fra den nordiske NASA-standard over. Det med at sige at det skulle være i RSB var lavet noget og til at der nu ligger en standard og til at den nu skal implementeres. Jeg er noget der hedder Nordic Implementation Partner, der gør at jeg har noget med de nordiske lande at gøre og skal implementere ting og sager. Og i den sammenhæng er jeg blevet bedt om at review firmaets metode til dette her. Jeg vil gerne være anonym i jeres opgave, fordi så siger jeg nogle sjove ting, end hvis jeg ikke er anonym. Så I må gerne hemmeligholde den del?

Statsautoriseret revisor ved big four med 40 års erfaring. Respondenten har været med til implementeringen af standarden ISA for LCE i norden.

Interviewer: Det noterer vi. Det er så fint.

Respondent: Jeg slukker lige kameraet et øjeblik. Det er fordi jeg tager en bid af en sandwich jeg har liggende, der kigger på mig, og den ser simpelthen så indbydende ud.

Interviewer: Det er i orden.

Respondent: Kom med et langt spørgsmål.

Interviewer: Ja. Det prøver vi. Vi kommer nok til at starte med kendskabet til ISA for LCE, og der er det første spørgsmål nok hvad kendskab I har. Du har været lidt inde på det og hvordan? Formålet; hvordan du opfatter formålet med standarden, altså om den i det hele taget giver mening som sådan.

Respondent: Jeg er en af dem, der ved mest om standarden i Danmark, fordi jeg har læst den flere gange, og jeg sidder og arbejder intensivt med standarden. Det er ikke fordi jeg sidder og reviewer vores metode til standarden. Der læser jeg alle kravene. Så på den måde, så har jeg en god indsigt i det.

Interviewer: Og det er fedt. Så er det den rigtige, vi har fat i.

Respondent: Formålet med standarden; jamen, det er jo helt oprindeligt var det måske sådan et eller andet med, at de små virksomheder, de blev tit eller små revisioner, blev tit knaldet i kvalitetskontrollen, fordi der var noget de ikke kunne de ikke kunne finde ud af. Der var nogle krav i standarden, som i øvrigt ikke var relevante, så de følte, at der var et issue hermed, at det blev hårdt behandlet i kvalitetskontrollen. Og til det kunne man jo, at man kunne jo bare lave en checkliste til kvalitetskontrollanterne, der fokuserede på de særlige lempelse-muligheder der er for små virksomheder, scalability paragraffen i ISA standarderne og så behøver de ikke at lave en helt ny standard. Det blev nu alligevel til, fordi der var et enormt pres, herunder fra de nordiske lande, men også fra andre lande for at lave en standard, som kunne bruges på de på de små revisioner. En stand-alone standard, som var lettere at læse og forstå. Og alt muligt. Og derfor lavede man sådan en.

Interviewer: Er der nogen udfordringer ved den? Fordi vi sammenholder den jo i hvert fald meget, i vores opgave med udvidet gennemgang, som vi har her i Danmark. Mange gange bliver brugt som alternativet. Ved godt at det ikke er hver gang, men om. Om de overlapper hinanden på en måde. I Danmark i hvert fald.

Respondent: Udvidet gennemgang og ISA for LCE har intet som helst med hinanden at gøre. Der er intet sammenfald. Man kan sige om det er, at hvor. Norge, Sverige, Finland for eksempel kunne være meget interesserede i at få en standard, der var rettet mod de små virksomheder. B virksomheder eller hvad det er, vi taler om? Det ved vi jo egentlig heller ikke. Men det har I nok et spørgsmål om. Men, der har vi i Danmark bare sagt. Jamen, vi har jo. Vi har jo udvidet gennemgang, så vi vil jo sådan set hellere sætte virksomhederne på. Udvidet gennemgang end at skulle lære en ny standard, der stort set kan det samme eller laver det samme som den gamle. Eller som hver især gør. Hvorfor skulle vi bruge tid på det? Benefits er ikke store nok.

Interviewer: Nej okay. Nu bliver det jo anonymiseret. Jeg håber det er okay, at vi stadig lige bruger firmaets navn, når vi lige snakker sammen nu. Det kommer ikke til at stå i transskriptionen. Men er det relevant for jeres virksomhed at bruge, altså ISA for LCE? Her tænkes det er, at der er fokus på de mindre kunder som vi har snakket om. Jeg ved godt det er et bredt spørgsmål, men som regel er det jo nogle større kunder end dem, vi sidder med, når vi arbejder ved Beierholm.

Respondent: Vi har masser af små kunder også. Og det kunne man jo godt diskutere, om det ikke var relevant også at have det. Issuet er bare, at det er jo ikke så tit. Især han er jo ikke skrevet til, at du som revisor skal sidde med fingeren nede i ISA og lave et eller andet. Især når er skrevet til, at dem der sidder i backoffice og laver værktøjer til revisorerne, at de forstår dem og gør et eller andet. Og der kan du sige, at det er jo et spørgsmål om at opnå scalability. Du kan sagtens lave det vi kalder et revisions biblioteket her i vores revisionshus, som er det man bruger til at putte ind i vores værktøj til at generere de krav, der er til revisionen. Og der kan man jo sagtens forestille sig, at man kan være noget, der hedder, at man kan lave den scalability. Man kan med det samme sige; jamen du kan ikke bruge det, hvis du har intern revision. Du kan ikke bruge det, hvis du har komplekse regnskabsmæssige skøn, fordi så lader vi bare være med at putte noget ind i. Der er det så, at man kunne mere eller mindre

opnå det samme ved bare at lave sit værktøj, således at det var tilpasset.

Interviewer: Okay.

Respondent: Der er nogle ting i standarden, som selvfølgelig er superlækre og som man godt kunne tænke over, og det er sådan noget som at de er lidt bedre formuleret, lidt kortere sætninger og sådan noget. Nogle gange sidder man især i gamle dage, hvor vi oversatte i sagerne. Der sad vi og kiggede på nogle sætninger, som stort set ikke var til at oversætte. Altså sådan nogle ting. Der er noget, man har lært af den proces, som sikkert var udmærket, og som jo godt kunne komme ISA til glæde. Men det er jo ikke fordel nok til, at vi skulle implementere standarden.

Interviewer: Nej, okay, så. Men det er jo også svært. Man har jo ikke som sådan nogen kunder, der efterspørger det. Det er nok de færreste, der kender lige til erklæringen eller hvad den egentlig indebærer, kontra hvad det er de får ved en almindelig revision erklæring. Vi har bare en tanke om, om der er nogle ting vi på nogle tredjeparts interesser, som måske synes at det var relevant. Hvis nu man havde nogle kunder, der var på udvidet gennemgang.

Respondent: Sagen er den, at hvis du reviderer en virksomhed efter ISA for LCE-standard, så den eneste forskel er, at der står ISA for LCE i erklæringen. Der er ikke andre forskelle.

Respondent: Så revisionen ville ikke være anderledes. Det er de samme handlinger, du skal lave og sådan noget. Så for kunden er der ikke nogen forskel. Og du kan sige værsgo. Værsgo. Hvad skulle man komme ud og sige? Nå, se, vi har fået en god standard, der passer til. Hvad vil du helst have? Jamen hvad er det? Hvor meget kan du slå af prisen? Hvis jeg skal have den der ISA for LCE, kan ingen ting slås af prisen. Okay, så tager jeg den store siger kunden. Der er jo ikke noget salgsargument i det og sådan noget. ISA kravene er de samme, bortset fra der hvor de ikke er relevante, og så nogle ganske få andre, som også er udtryk for, at de ikke er relevante.

Interviewer: Så det er derfor, at man i hvert fald vi har, hvad vi lige har kunne researche os frem til, at de større revisionshuse har sagt, at den ikke mener, at den er relevant at implementere. Men det er jo så på baggrund af det, du siger, at der er jo ikke rigtig den store ændring hverken prismæssigt eller på selve revisionshandlingerne.

Respondent: En revisionserklæring indeholder nøjagtig det samme, bortset fra at skrive ISA for LCE i erklæringen. Det kan du opnå via de værktøjer.

Respondent: Og tilmed kan du sikre dig, at det er nemmere at reparere på, hvis du opdager, at du ikke opfylder kriterierne for at være anmeldt. Og hvis der lige pludselig opstår noget, der gør, at der er nogle komplekse skøn eller et eller andet, der gør, at du falder ud af rammen, så vil du nemt kunne tillægge de ting ISA for LCE, hvis du er startet inde i ISA.

Interviewer: Ja, men i selve ISA for LCE, når vi nu skriver, at virksomheder, der ikke har komplekse skøn, er skønnene så specificeret sådan ud. Vi ved ikke om det bare er vores forståelse af standarden, men vi har lidt svært ved at se, hvad komplekse skøn var beskrevet i den? Altså hvor virksomheder kunne falde udenfor rammen. Har du samme opfattelse?

Respondent: Det er også et af mine gode spørgsmål til vores globale team. Hvad er egentlig et kompleks skøn? Fordi man kan sige, at i Danmark har vi jo mange virksomheder, der har en. En investeringsejendom, som er optaget til dagsværdi, vil vi kaldet det et kompleks skøn? Nej, det vil vi nok ikke, men fordi vi snakker med to hoveder og en model, er der en model og nogle forudsætninger, som kan, som kan nogenlunde verificeres. Og det er klart, at hvis det er et eller andet spektakulært, der ligger ude midt på heden, så er det. Så er det måske vanskeligere. Men hvis det er sådan en udlejningsejendom i Aalborg eller København eller Aarhus eller et eller andet, så kan man jo sagtens finde dagsværdi på det.

Interviewer: Ja, og det er også sådan lidt en indikation ved i hvert fald, at det er sådan lidt svært lige at sætte to streger under, hvad det er. Så den falder lidt på.

Respondent: Hvad med igangværende arbejder? F.eks. Ville det være diskvalificerende? Igangværende arbejder for fremmed regning?

Respondent: Kunne godt forestille sig nogle situationer, hvor det er. Men hvis det var en entreprenør, Men på den anden side ja, problemstillingerne kan være lige så komplekse i den lille virksomhed som i den store. Bare fordi tallene er mindre. Altså det er jo stadigvæk være vi i disputs med om vi nu kan skrive nogle ekstraregninger og hvad ved jeg.

Interviewer: Ja, jeg kan forstå rundt omkring, når vi læser, at den praktiske anvendelse Der er ikke ret meget forskel. De væsentligste aspekter. Det er nemmest at komme frem til, er vedrørende ISA 600, og det giver mening, at loven ikke indeholder ret meget om ISA 600, fordi vi ikke må bruge på koncerner. Der er det virkelig bare. Altså er det udelukkende i forhold til når kontrollanterne kommer, at de har et mindre tjek skema. Er det det, man opnår ved den her lov?

Respondent: Det var det, der var starten for at lave det. Nu er det en standard, og der må man så antage, at der bliver lavet til skemaer der passer til den. Der ISA 600 er en særskilt fortælling, hvor man kan sige jamen i to de to er sat nogle grænser for hvad man kunne bruge, hvornår man kunne bruge standarden, hvis man havde udenlandske datterselskaber og sådan noget. Det år, hvor man brugte komponenter revisorer, det kunne man ikke, men resten af standarden har de egentlig taget. Det betyder, at det er ikke sådan noget med, at de har nedskaleret det. Det er jo det samme, de har taget med ISA 315, som var et monster at få ind. Alle kravene har de taget med. Medmindre der er et eller andet, hvor det er åbenbart, at det ikke er oplagt. Men hvor der så også ovre i Isa stod nede i vejledningen, at de mindre virksomheder er det? Er det noget andet?

Interviewer: Er der nogen som helst årsag til, at man lige præcis vælger at putte denne erklæring på ISA for LCE? Fordi nu kiggede vi på nogle årsrapporter, hvor den underskrivende

partner har aflagt med erklæringen ISA for LCE? Det virker bare ikke rigtig til, at der er noget, der giver nogen mening at bruge den fremfor den revisions erklæring, de nu har. Kan der være noget som helst incitament?

Respondent: Hvis man er i et lillebitte revisionsfirma, og skal starte fra bunden. Så kunne det selvfølgelig være meget rart at have den lille standard at begynde fra og sige; Vi laver kun opgaver, der ligger inden for det her. Vi laver udvidet gennemgang, vi laver assistance. Så ville det jo være rart, at man i stedet for at have tusind sider, især standarder med vejledning som kun havde. Kan ikke huske det er under 200 sider ikke? Ja det kunne da være rart og især at der ikke var så meget vejledning.

Interviewer: Men er det så fordi det kan godt være lidt mere økonomisk incitament for de små. Altså man kan sige, det er jo ikke sikkert de har den samme faglige afdeling, der lige kan tage stilling til og læse alle de det da.

Respondent: Besparelsen vil ikke ligge i selve værktøjet besparelsen ville ligge i. Back office for at lave værktøjet eller et eller andet. Der vil måske være noget, hvor de ikke behøvede at læse så meget. Ja, I sidder jo heller ikke med fingeren i især når I skal lave en revision. Det er højest når det kommer ned til tænker der væsentligt usikker der faktisk betydelig tvivl. Så skal I lige finde ud af hvad er det lige helt præcis der forstås ved de ting? Så kan det godt være, at I putter fingeren ned i standarden.

Interviewer: Ja, helt enig. Nu sætter jeg det også lidt på spidsen. Men nu er det også anonymt, så det ved jeg ikke om det er okay. Men kan det være et incitament? Det er derfor, han taler så godt for det. Carsten, altså

Respondent: Jamen, det kan da godt være. Det kan da godt være.

Interviewer: Fordi han er jo meget aktiv omkring det i hvert fald. Ja.

Respondent: Og du kan sige, at der findes. En ting er, at der findes små virksomheder, men der findes også små revisionsfirmaer, og små revisionsfirmaer har nogle særlige problemstillinger. Det tror jeg nok. Martinsen er større end et lille revisionsfirma. Men det kan da godt være. Men han skal jo bare vide, at den dag de så tager en der har lidt komplekse forhold, så skal de jo sikre sig at de har ISA og ikke ISA fra LCE, eller den dag de vil have en stor virksomhed eller et eller andet. Afhængig af hvor grænserne går i det her, ja så skal de. Så skal de også ISA og det. Og du kan sige det der. Det der er omkostningen, det er, at du skal køre i to systemer eller to. Det er svært, og det er svært at integrere de to. Fordi du må underskrive på ISA for LCE, må du kigge i ISA, hvis du er i tvivl. Hvilket er en lidt sjov ting, men det er selvfølgelig fordi kvalitetskontrollanterne må ikke kigge i ISA, det er det man har villet forhindre. Men det virker jo helt godnat at du som revisor, hvis du er i tvivl om et eller andet der ligger i gråzonen, så ikke kan kigge over i den anden og sige sådan kunne man løse det?

Interviewer: Ja, det virker lidt.

Respondent: Det er helt sikkert det der med at vi ikke skal have at kvalitets kontrollanter der sidder med fingeren nede i standarderne og siger jamen der står herovre at i vejledningen til den paragraf, og det er jo næsten samme krav, så du burde have gjort et eller andet?

Interviewer: Ja, men alligevel. Når de, når de ikke kan præcisere de der komplekse skøn, altså bare for at tage det eksempel, så kan der vel godt være to forskellige holdninger i, hvad et kompleks skøn er. Hvis i forhold til kontrollanten og i forhold til de er revisorer på opgaven, hvor der opstår uenigheder.

Respondent: Og derfor er det du vil gøre er. Enten at dække dig af med at skrive en hel masse om, hvorfor det ikke er et kompleks skøn. Eller også vil du sige; den debat gider jeg ikke at tage. Der er jo ikke forskel på kravene. Så tager jeg bare den store pakke. Jeg skal bare lige huske, at jeg ikke skal skrive ISA for LCE i min erklæring.

Interviewer: Så Så det er det lidt din opfattelse, at vi ikke kommer til at bruge ISA for LCE så meget i Danmark, altså sådan som det ser ud lige nu.

Respondent: Ja, det er jeg lidt bange for, at den egentlig ikke kommer til. Så Det store springende spørgsmål er, hvad man kan bruge den til? Fordi man kunne sige. Hvis nu den dækkede. Lad os nu bare antage, at drømme, at den kunne dække helt op til 12 nye virksomheder. Ikke PIE virksomheder, men op til børsnoterede og sådan noget. Så stort set kunne også dækkes. Så det kunne også være Lego eller Danfoss eller Grundfos eller et eller andet. Store virksomheder, hvis den nu kunne det. Det kan den ikke, fordi de er udenlandske datterselskaber, men så kunne det jo blive sådan en, som vi må lægge grænsen lidt lavere. De må eksempelvis ikke få udenlandske datterselskaber. Men så kunne det jo blive det, der var den almindelige standard i princippet. Eller den mest brugte. Og så var der bare noget ekstra for dem, der var store nok.

Respondent: Altså, den fortæller ikke helt, hvor den ligger sammen. Og det er op til de enkelte lande at finde ud af. Hvor skal den lægge sig?

Interviewer: Så man kan også godt risikere, at nu sidder du i Norden, at det ikke er samme tolkning, man har i Norge og Sverige, som man har i Danmark eksempelvis hvad et kompleks skøn er?

Interviewer: Ja, både hvad der er regnskabsmæssige skøn, men også hvad der er kriterierne for at må bruge den.

Interviewer: Ja, præcis.

Respondent: Der er nogle der har nogle kvalitative kriterier. Der er blandt andet det med dem med skønnet, der hvor komplekst det er. Og så er der nogle, der hedder det, og så er der. Så er der lagt sådan en kant på, hvor man siger, at det må dog ikke være et selskab, der er større end det her, fordi så er der en forhånds formodning om, at det er noget andet. Men hvor skal denne grænse ligge? Er det virksomheder?

Respondent: De nævner jo selv i vejledningen, at de siger, at for eksempel i EU har man noget, der hedder små virksomheder. Og så nævner de grænsen for dem, 50 ansatte og hvad det ellers er.

Interviewer: Vores vejleder på projektet, er partner i Deloitte, og han snakkede om, at han er ikke så godt et kendskab til ISA for LCE. Han har også en faglig afdeling, så han har ikke sat sig så meget ind i selve erklæringen endnu. Men det der er interessant er, at hvis man har en koncern, hvor der er nogle norske dattervirksomheder, og hvor revisionen af disse er frasolgt til et norsk revisionsfirma, så de laver revisionen deroppe, og hertil kommer spørgsmålet, om der godt kan være et forretningsmæssige incitament for at gå ind og anvende ISA for LCE, såfremt kriterierne for anvendelse af den, er det samme for landende og virksomhederne i Norden. Så man kunne udføre revisionen i Danmark, kunne man sige. Fordi ja, det skal selvfølgelig også give mening. Men om det overhovedet er et perspektiv, hvis man kunne få den der i ens retning.

Respondent: Ja, og du må sige, det ville jo være noget der bygger på interne firmarejse eller hvad? Hvad med netværk eller hvad man må, og hvad man ikke må? Og om det er okay at man nøjes med at købe sådan en her og ikke købe en fuld LCE eller en fuld ISA.

Respondent: Det ved jeg ikke, men jeg tror ikke man skal ikke forvente harmonisering.

Interviewer: Nej okay.

Respondent: Dog kunne der dog kunne da være man kunne sige der kunne være en. Hvis den bliver implementeret i Europa, så kunne man måske forvente at regulatorer hvis det er dem som f.eks. Erhvervsstyrelsen der skulle sige noget, at de så ville sige at standarden nævner jo selv i Europa og nævner begge virksomheder. Det er sgu nok en meget passende grænse. Så sætter vi også det.

Interviewer: Ja, okay. Fedt!

Interviewer: Tror du det forvirrer regnskabsbrugeren mere? Det har i hvert fald en af partnerne også udtrykt, at hun mener, at så har vi udvidet gennemgang og vi har normale ISA revision og vi har ISA for LCE, og hun mener bare det skaber mere tvivl om, hvad det er de læser for os.

Respondent: Jeg tror altså punkt 1; der er ikke nogen regnskabs læsere der læser lige præcis det der er der ikke. Og da erklæringen ved første øjekast ser ens ud. Der er bare lige to ord ekstra, hvor det ene er, for så kan man sige så er det jo ikke, så er det jo ikke. Så burde det jo ikke have nogen betydning. Så er det jo selvfølgelig et spørgsmål, hvordan man italesætter det. Og der kan man sige, at hvis man hvis man gør som Carsten Nielsen og siger, at den er helt fantastisk, og at den er meget mindre, og den fylder ikke noget. Og der er ikke noget i den. Og whatever, Så får man jo måske solgt den som en andenrangs revision. Og det er vi sådan set ikke. Det er der ikke tale om. Så derfor. Derfor tænker jeg, at så må det være godt nok. Eller så må den være god nok. Og så tror jeg bare, man som revisor skal lade være med at fokusere på, at det er en LCE-revision. Du er en LCE-virksomhed. Du har fået LCE erklæringen. Ja, så nu slipper du. Nu slipper du eller får du i hvert fald en udskydelse et år med at

høre alt det brok jeg plejer at komme med om, at nu er der igen kommet en ny standard, fordi der er en crazy periode, som gør, at det tager lidt tid før, det bliver opgraderet. Og så siger man; Du skal ikke forvente, at det er det ene eller andet, der gør, at jeg ikke kommer med noget nyt, fordi der er en forhånds modning om opdateringer til ISA gerne vil komme med et års forsinkelse i den her standard, så der bliver en masse omkring going concern og der bliver en masse omkring snak når ISA 570 henholdsvis ISA 240 bliver godkendt eller bliver træder i kraft. Så det er kun en udskydelse.

Interviewer: Men når I nu sidder i lige nu, sidder man jo så - nu har du har været inde på det - men man har vel også altid selv om man sidder i faglig afdeling og vurderer på selve det faglige. Hvad kan man sige forretningsmæssige perspektiv i det? Også om det giver mening at implementere, men det har man ikke. Det skal I ikke også vurdere ud fra det?

Respondent: Jo, Selvfølgelig er der også det, og der kan du sige, jamen hvis man ser snævert fagligt på det, så vil folk i faglig afdelingen vil have en tendens til at sige; okay, hvis vi implementerer den, så skal vi til at have endnu et produkt på hylden, vi skal have endnu. Vi skal have en manual om, hvordan det skal forstås, og vi skal have et bibliotek med handlinger til lige netop dette her. Og det er bare formuleret lidt anderledes. Så vi skal træne folk i det, og vi skal holde dem opdateret, og folk bliver forvirrede. Hvornår var det nu det der med ISA 570? Jeg troede da først det var for 28 og var der for 27. Altså hvis revisorer generelt er lidt forvirrede over alle de krav og ting og sager der kommer, så bliver det jo ikke nemmere. Det her er jo bare flere krav.

Interviewer: Ja, enig.

Respondent: Hvis du er en revisor, der har andet end B virksomheder og b virksomheder med assistance, udvidet gennemgang og revision?

Interviewer: Ja, jeg tror egentlig, som jeg lige læser spørgsmålene igennem, så tror jeg vi er kommet rimelig godt igennem det hele. Vi havde et spørgsmål i hvert fald. Er det korrekt forstået nu?

Respondent: I mangler at spørge ind til det der med hvad grænsen skal være. Det er jo super-vigtigt, at I igennem har arbejdet med det her i 100 år, og igennem hele seancen har der været en diskussion af. Er det størrelsen eller er det kompleksiteten? Og den hedder Les complexes entities. Så det går på kompleksiteten. Man har bare ville lægge et eller andet ind over, som gjorde at der ligesom blev hvad kan man sige lagt låg på, så man ikke brugte den på en kæmpestor virksomhed, som godt nok var indenlands og ikke havde nogle datterselskaber, men var spækket med komplekse skøn og alt muligt. En stor dansk entreprenørvirksomhed med en omsætning på 2 mia. kr. Og sådan noget. Men der er ikke nogen komplekse skøn. Selvom der ikke nødvendigvis er nogen komplekse skøn, så kan det godt være alligevel.

Interviewer: Ja, vi har da selv haft sådan en i huset i hvert fald også. Lige præcis sådan en du nævner. Ja.

Respondent: Det var det gode spørgsmål; Altså hvem vil fastsætte reglerne i Danmark? Er der nogle, der vil fastsætte dem? Hvordan hænger det sammen med, hvis man laver revision

på det offentlige område og med forvaltningsrevision og sådan noget? Så der er sådan nogle ting, der er lidt uløselige. Og jeg vil sige det som det, som jeg tror, at den enkelte revisor vil være bange for i denne her sammenhæng, det er. Det er nok at komme til at. Jeg kom til at starte på en LCE, og lige pludselig så viser det sig at det er sgu ikke LCE format. Men hvad gør man så? Så er der en hel masse ekstra arbejde og det ene og det andet. Og hvis der var udsigt til at man kunne have sparet 4 timer på den samlede revision, så ender det med at man har brugt 25 mere.

Respondent: Jeg tror det er vigtigt at fokuserer på det der med størrelsen. Hvad er det for nogle? Fordi hvis størrelsen gik rigtigt langt op, så man kunne sige; jamen så er det bare Big Four som bruger ISA og ISA for LCE gælder for resten – så var det jo en interessant standard.

Interviewer: Som vi har forstået det, så da man startede med at udarbejde standarden, så de tal som de har fremvist ift. Hvilke virksomheder det drejer sig om, svarede det jo til, at man ramte ca. 95% af alle virksomheder i Europa. Men samtidig når vi sidder og læser den, kan vi sagtens følge den tilgang du siger, at mange virksomheder falder fra bl.a. på baggrund af de væsentlige skøn.

Respondent: Altså en af de diskussioner jeg har indgået i, det var, at vi ikke rigtig snakket om hvor store virksomheder den kan bruges på, da vi sad og lavede høringssvar. Derfor er jeg superinteresseret i at vide, hvad de som startede med at lave standarden, havde i tankerne og sad og tænkte på? Hvis de tænker på en virksomhed med 2 milliarder i omsætning, kan jeg godt se, at alle kravene er replicerede over. Tænker de på en revision for en mindre virksomhed med f.eks. 10 ansatte, så er der nok noget som er overgjort i ISA'erne ift. Interne kontroller og de fem vinkler ind i det ind i COSO. Der udarbejdet ikke en risk-assessment over hvad der kan gå galt, for så små virksomheder – det er jo dig revisor som hjælper med det. Det er sådan nogle ting man skulle fokusere på, hvis man ønsker at lave standarden mindre uden at det bliver en udvidet gennemgang.

Interviewer: Så du mener i bund og grund, at ISA for LCE er for omfattende for den målgruppe, som den egentlig er rettet imod?

Respondent: Det kommer an på hvor det er. Det er maksimalt en B-virksomhed, men det er måske en som er mindre – og er der så nogle krav man aldrig vil have skrevet, hvis man skulle have taget et fra begyndelsen. Issuet er jo, de har jo skrevet den ved at tage den store ISA og slettet det som ikke var relevant i den; intern revision, brug af eksperter ISA 302 og sådan nogle ting, og hvad det ellers er med udenlandske komponent revisorer, også har de skrevet lidt om i det og lavet lidt om i rækkefølgen.

Hvis de havde startet nedefra med en B-virksomhed med 30 ansatte og 40-50 millioner i omsætning, ejer-ledet – var de så ikke kommet frem til noget andet? Ville de overhovedet nævne kontrol aktiviteter osv. Jeg tror man vil være kommet frem til noget andet.

Interviewer: Det giver super god mening.

Respondent: Forudsætter vi, at det er en substansbaseret revision, således der ikke står noget om test af kontroller. Det ville man jo nok have gjort hvis det var sådan en størrelse.

Respondent: Summa summarum, er jeg ikke uddelt begejstret for standarden. Jeg er meget i tvivl om den giver det den skal. Man kan sagtens lave en reklamefilm om det det fungerer skidegodt, hvor mange folk som ikke har læst den eller har læst ISA, tænker; nej det er fantastisk, den må vi have. Når de så finder ud af hvad det er, og hvis de også har nogle større revisioner, hvad det er så er af komplikationer, så tror jeg at de tænker; den behøver vi ikke, brug tiden på noget andet.

Interviewer: Tusinde tak svarende og at du gad at tage tiden til det, det var meget brugbart for os.

Respondent: Det var så lidt.

12.3 Bilag 3 - Transskribering af Interview med Kasper Søndberg fra Spar Nord i Hobro (Nykredit)

Kasper Søndberg: Jeg hedder Kasper Søndberg og er kundefører i Spar Nord i Hobro og arbejder med vores kunder. Jeg arbejder jo med sådan en bred portefølje af erhvervskunder, hvor jeg ser alt muligt forskelligt. Jeg har en stor en stor vognmandsforretning, der omsætter for 120 millioner og har en balancesum 100 millioner. Og så har jeg jo den lille tømrermester, der er sig selv, som har en udlejningsejendom. Og så har jeg alt det, der ligger ind imellem. Så jeg møder mange forskellige brancher, mange forskellige typer og er også bekendt med de forskellige former for revision eller erklæringer. Vi ligger grundlæggende i det der segment, som små og mellemstore virksomheder er der, hvor en hvor erklæringen passer til den erklæring, der er mindre omfattende end et. Man kan i hvert fald sige, at det nok er de der mindre komplekse virksomheder. Sådan i grove træk.

Interviewer: Årsagen til at vi har spurgt dig til at blive interviewet er, at du/I som arbejder i pengeinstitut oftest, er den primære regnskabsbruger set ift. Tredjeparts regnskabsbruger, og i nogle tilfælde på de mindre virksomheder, bruger i det oftest mere end kapitalejeren – primært i henseende ift. Kreditvurderinger af de forskellige virksomheder. Så det jeg egentlig tænker på, hvis vi tager den sådan helt fra toppen af, så er det. I forhold til kreditvurderinger, påvirkes kreditvurderingen i forhold til, om det er en revisions erklæring på regnskabet, eller om det er en erklæring om udvidet gennemgang på trods af, at I har høj grad af sikkerhed begge to?

Kasper Søndberg: Jeg vil sige, at det gør vi, og så gør vi nok ikke så meget alligevel, når det kommer til stykket. Og når det så er sagt, så er laves der jo en rating på vores kunder, og det gør jo dels på baggrund af regnskabs historik og deri indgår jo hvad det er for en type af erklæring som fremgår på årsrapporten, altså om der er lavet revision eller hvilken erklæring ligger der bag. Og så indgår der selvfølgelig også en adfærd. Men en adfærd er jo er jo noget andet. Hvad er det vi ser på; konti? Og det er mere sådan med hvor ofte er der låneforespørgsler og alt sådan nogle ting. Og så ved jeg jo grundlæggende heller ikke ret meget mere om, hvad er det der ligger til grund for den rating model vi har, for det må jeg ikke vide, for jeg må ikke kunne spekulere i, om jeg gør noget, så ratingen påvirkes i en retning, fordi ratingen også styrer hvad mandat jeg sidder med.

Kasper Søndberg: Jo bedre raidet kunden er, jo højere mandat har vi lokalt til at gennemfører de efterspurgte ting fra kunden. Vores rating er en oversættelse af sandsynligheden for default i en sag, hvornår sandsynligheden for at min sag bliver tabsgivende. Jo bedre rating jo mindre sandsynlighed. Vurderer man at der er for at den bliver tabsgivende, og derfor må jeg så sidde med større mandat, så ja, egentlig på jysk; der er gode og dårlige kunder. Hvis man så lige skal oversætte meget dynamisk, kan en kunde egentlig hen over et år bevæge sig over

flere ratings-klasser. Jeg har en kunde der glider 3 rating-klasser henover et år, fordi der er gentagne låne forespørgsler. Det er en god kunde låne forespørgslerne er på baggrund af en positive ting, men det får ratingen til at glide, fordi sådan et system er indrettet, og det betyder så at vi i starten de første lån, for så kan vi håndtere lokalt. De efterfølgende er vi nødt til at have behandlet et andet sted længere oppe i hierarkiet, og uden at der er noget problem i det. Men sådan fungerer ratingen. Den er meget dynamisk, og deri indgår, hvad det er for en type erklæring, der ligger bag.

Interviewer: Så den er ikke helt ligegyldigt, om den ene eller den anden erklæring som er på årsregnskabet.

Kasper Søndberg: Det er det ikke, nej. Sådan set i det grove perspektiv.

Kasper Søndberg: Men vi har også de der køkkenborde revisor inde over. Altså hvor man nogle gange tænker; ja, stoler vi på de her mennesker som vi har med at gøre? Men i bund grund må vi jo have tillid, at det de, det de egentlig render og laver, det er i orden. Og så det her er vi nødt til at sige det her, det er nok et retvisende billede, som fremgår i årsregnskabet, når der er erklæring fra revisor på årsregnskabet. Det ville blive præsenteret for, at det er nok ikke den fuldstændige sandhed. Og sådan er det jo med et regnskab. Den kan jo aldrig være en eksakt sandhed. Der er selvfølgelig lidt omkring nogle indtægter og noget likviditet, der ikke kan lyve. Men alt det andet er jo et spørgsmål om er korrekt.

Interviewer: Nu har vi drøfter kort om hvad ISA for LCE er for en størrelse, og den kan være relevant på de kunder, hvor man kan sige hvis de er på en på en revision nu, som kan vælge erklæringen ISA for LCE, også man ”går ned” på den der mindre kompleks erklæring fra revisors synspunkt, og stadig have en høj grad af sikkerhed. Hvis du så har en kunde, der er på udvidet gennemgang og så siger til dem prøv nu at høre jeres lager har behov for ekstra sikkerhed fra revisor, for at være korrekt værdiansæt og at være til stede, og der er en erklæring om udvidet gennemgang ikke tilstrækkelig.

Kasper Søndberg: Ja, det er altid sådan en man falder rigtig meget på. Det er der eksempler på. Hvor vi så har været nødt til at sige, så er der kun en mulighed. Det revisions erklæring.

Interviewer: Så i de tilfælde, vil erklæringen ISA for LCE være tilstrækkelig for jer ift. Kreditvurderinger?

Kasper Søndberg: Det er min opfattelse.

Interviewer: Så det vil faktisk sige, at hvis vi lige har sådan nu, er det meget sat på spidsen i det her tilfælde, men præcis sådan et tilfælde vil erklæringen i lige præcis sådan en virksomhed vil det jo have indflydelse på kreditvurdering.

Kasper Søndberg: I de virksomheder, hvis der så samtidig står en ejer, der måske siger; Jeg vil ikke hæfte. Det har vi også sager, hvor likviditeten er god nok, og historikken er positiv nok og alt det der. Så man kan sige det kan vi godt leve med. Vi kan godt leve med udlånet i et selskab, hvor ejeren ikke hæfter, men til gengæld er vi så nødt til at være fuldstændig snorlige på, at det, vi så, ser, vi ser virkeligheden i regnskaberne. Så dur det ikke, at du kun kommer med et opstillet regnskab, for der er simpelthen ikke. Der har ikke været nok arbejde med det til, at vi er trygge ved det. Hvis ikke vi skal have dig have din hånd på kogepladen, fordi hvis vi har hånden på kogepladen fra en ejer, så er det jo bare hans røv i klaskehøjde. Hvis det så viser sig at gå galt, fordi vi har siddet med det forkerte, så i de tilfælde kunne man godt opleve, at vi så ville sige så skal du komme med noget, der er mere, der er mere sikkerhed bag.

Interviewer: Ja, så vil ISA for LCE give mening i hvert fald at anvende. Men i bund og grund, er I vel egentlig lidt ligeglad med, om det er ISA for LCE eller en standard ISA-revision. Det er mere graden af sikkerhed.

Kasper Søndberg: Vi kan jo godt have nogle, hvor man kan sige, at kompleksiteten er slet ikke til, at det behøver at være revideret. Men vi er bare nødt til at vide, at det er bedre gennemgået end det, der måske ligger i en opstilling eller i en udvidet gennemgang. Ja.

Interviewer: Og så kom jeg til at tænke på, fordi nu snakkede vi lidt om, hvorfor ISA for LCE bl.a. blev implementeret dengang, at der var nogle kunder, der faldt i den eksterne kvalitetskontrol. Får I nogensinde det at vide, hvis en kunde i jeres har en ekstern kvalitetskontrol f.eks. på regnskabet? Så I bliver ikke informeret om, hvis der en igangværende kvalitetskontrol på en revisor på kunden og heller ikke resultaterne heraf?

Kasper Søndberg: Man kan sige, at, jeg har jo massevis af kunder, hvor vi får det fulde regnskabsmateriale, hvor vi får generalforsamlingsreferatet. Vi får revisions protokollat og vi får det der skattebilag, hvis der laves udbyttet. Alt det får vi så. Så hvis det er en del af det materiale, så har aldrig set det, nej.

Interviewer: Vi sidder jo på den anden side af bordet, hvor man kan sige, at det er jo revisors arbejde, som bliver gennemgået af den eksterne kvalitetskontrol, men resultatet af kontrollen,

er jeg ikke bekendt med, at det kunne ryge direkte videre til de pågældende tredje parts regnskabsbruger f.eks. pengeinstitutter m.v.

Kasper Søndberg: Jeg har aldrig stødt på det. Så nej, jeg har da set nogle regnskaber over tid.

Interviewer: Men hvis vi så tager nu, kan jeg bare lige prøve. Vi har snakket lidt om den, men hvis vi bare tager hypotetisk sådan lige at prøve at bare sætte et eller andet eksempel op. Det er bare for at komme ind på, hvad det er ISA for LCE, var tiltænkt. Men det der med lad os nu sige vi går tilbage til den kunde, der har et lager, hvor I siger, at de skal have revisionserklæring for at være sikker på, at det her er rigtigt. Så får I tillid og stempel fra revisor, at der er tilstande på, at det her er rigtigt. I har fået dokumentation for det vi har gjort og dit og dat. Så 3 år senere kommer den eksterne kvalitetskontrol. Så går de igennem det materiale der har været på den sag, og konkludere, at det arbejde revisor har foretaget ikke er tilstrækkeligt, og derfor kan der vises usikkerhed omkring tallene i årsregnskabet, og revisor har kørt samme proces de kommende tre år. Så kan man vel, hvis man sætter det på spidsen, sige, at tallene m.v. ikke er retvisende, og derfor ikke kan lægge til grund for kreditvurderingen. Så er erklæringen vel misvisende?

Kasper Søndberg: Jo, men hvis ikke, Hvis ikke vi bliver bekendt med det. Så ved vi det jo selvfølgelig ikke.

Kasper Søndberg: Nej, men det er der. Det har du da ret i, fordi vi har jo også sager, hvor det hvor det at en kunde altså historisk har oplevet, at en kunde lige pludselig. Jeg tror faktisk det var en. Det var en tøjmand, hvor det viste sig, at vi havde siddet og yde noget finansiering på baggrund af noget lager, ja, så viser man forkert, så der var ikke de værdier af, og hvor man kan sige, at det var. Jeg tror egentlig ikke det var revisor, der var skyld i det. De var bare blevet udstyret med nogle data fra en mand, som ikke nødvendigvis ville svindle heller, men bare ikke var klogere end han var. Så er jeg ikke klog nok til at vurdere, hvis ansvar det så er mellem revisor og kunden. Men, da sagen blev nødlidende, gik revisoren. Jeg kan sgu ikke engang huske, om vi så bad om at få noget for en højere grad af sikkerhed på det kommende regnskab. Altså om vi så bad om at få den revideret.

Interviewer: Det er jo det blåstempel man giver som revisor. Det er jo, at man har været igennem de handlinger.

Kasper Søndberg: Men jeg vil også sige, at jeg også kender godt fra mit for mit system. Jo det her med, at når vi har vi har Finanstilsynet rendende løbende, fordi vi har en størrelse, vi

har, så de kontrollerer hele tiden vores sager. I gamle dage var det noget med, at det var fjerde år, og så fik vi nogle tal udtrykket, og så skulle vi aflevere dem. Og så håber man jo på, at det var nogle af de sager, der var gode, og der var rigelig dokumentation bag. Og i dag er det jo bare sådan, at hvis du skriver noget i en sag en påstand, skal du dokumentere den, for ellers går den påstand. Så sidder vi, Finanstilsynet og siger; det kan godt være. Men så det der med, at kunden tidligere kunne fortælle os noget, og så fordi vi tør stole på kunden, så kunne vi ligge til grund for noget i en låne sag. Hvis ikke du kan dokumentere det, så må vi ikke bruge den, og så skal vi være bevidste om, at vi ikke har dokumenteret denne her påstand. Så det er med åbne øjne, vi alligevel gør det. Men det ændrer jo ikke, og derfor kan du også have sager, hvor du faktisk har fået dokumentationen. Men i det øjeblik du bevilger sagen, så har du fået den hæftet på som bilag. Sådan fungerer det i vores system. Så skal jeg se på bilag. Men det ændrer jo ikke ved, at den at den har været til stede. Så det er det, vi lægger til grund? Ja, og det kan jeg jo måske forestille sig, at man også godt kunne ske hos en revisor. At man siger Vi har faktisk haft dokumentationen, ja, vi har bare ikke fået lagt den ind i den rigtige. Altså, vi har ikke været gode nok til at have vores data rigtigt registreret eller ordentligt på plads eller hvad ved jeg. Vi er også bare mennesker, og det går stærkt. Samme princip er det her. Altså.

Interviewer: Det kan det i hvert fald være. Men om ikke andet, så hæfter det jo ved dem, der ikke har adgang. Men det er jo der, den falder tilbage.

Kasper Søndberg: Fordi når du sidder som tredje mand og kigger på en sag og siger jamen det kan godt være, at du siger, at den var der, Frederik, men jeg kan ikke se den. Så derfor har den ikke været der.

Interviewer: Nej.

Kasper Søndberg: Det har jeg jo blevet mødt med mange gange. Og det kan godt være, du mener, at du synes det er lidt fedt argument, men du kan ikke understøtte det for den dokumentation. Og så kan man holde kæft. Den har ikke fået hæftet på, og så skynder man lige at vedhæfte dokumentationen.

Interviewer: Hvad man kan sige sådan lige sat på den der spidsen, at når man nu dumper i den eksterne kvalitetskontrol, så kan man sige, når de nu gør det materiale der ligger derinde igennem, så kommer de med nogle mangler, og man skal komme med nogle forklaringer. Og så sender vi jo vores retur. Så skulle der være noget, vi har glemt at lægge ind. Så kan vi faktisk sende det ind, men så får man jo påbud om, at den er ikke lagt, og materialet skulle have været der. Hvis man kan dokumentere, at det er lavet på det tidspunkt og dække noget der er

lavet over weekenden, så man kan sige, når man dumper, så dumper man. Så er det ikke godt nok.

Kasper Søndberg: Nej, okay.

Interviewer: Og så har det jo en effekt. Man kan sige, at med erklæringen er jo egentlig ikke så stærk, som måske burde være.

Kasper Søndberg: Det er den ikke i det tilfælde.

Kasper Søndberg: Det vil vi ikke være viden om, fordi hvordan bliver det offentliggjort? Det ved jeg ikke.

Interviewer: Revisorer kan få jo en bøde for det.

Kasper Søndberg: Men man går ikke tilbage og korrigerer et regnskab? Det omhandlede jo.

Interviewer: Nej, men det er væsentligt, skal man jo korrigerer det i kommende regnskab og eventuelle sammenligningstal, som udgangspunkt vil blive korrigeret over egenkapitalen. Det kan også dumpe på alt muligt andet, hvor at tallene som sådan er fine nok.

Kasper Søndberg: Være det du skriver. Man det i, at man har konstateret en fejl? Ja.

Interviewer: Noget i den dur. Men med det sagt, så tænker jeg på, fordi den snakkede vi også om med de der udvidet gennemgang, hvor vi tænkte på de der kreditvurderinger, fordi vi sidder jo med nogle kunder og man kan sige så udvidet gennemgang i Danmark, når vi har den. Den er måske tilstrækkelig nok for nogle, fordi der stadig er høj grad af sikkerhed. Men hvis I skal kunne kreditvurderes og sige, at vi tager sikkerhed i lageret, så forlanger I, at der kommer nogle ekstra handlinger for lageret. Laver man så en udvidet gennemgang, hvor man siger, at man har tilføjet de ekstra handlinger, vil det så være tilstrækkeligt nok for at kreditvurderingen bliver bedre og sammenholdt med en revisionserklæring.

Kasper Søndberg: Den sag jeg tænker på det var en køkkenforretning, hvor de havde et meget stort lager af køkkenelementer eller alt det der man nu har i køkkener eller i Kvik og hvor de havde franchise. En franchise kontrakt hvor der stod at de skulle kunne kvik, købe lageret tilbage og varelageret tilbage. Det kunne den ene del til en eller anden overkurs, og det betød jo, at så kunne jeg jo. Så kunne jeg jo regne ud, at når der stod der var for 10 mio. kroner i varelager, og de købte det tilbage til kurs 85, så burde det jo være på 8,5 millioner, så skulle jeg

ikke, fordi jeg, når jeg tager et varelager op i mit system rent sikkerhedsmæssigt, så må jeg kun tage op til 50 procent.

Interviewer: Det er en sikkerhed for pålydende.

Kasper Søndberg: Det vil sige, at hvis jeg har virksomhedspant på 10 millioner, der skal omfatte et varelager på 10 millioner, så sikkerhedsmæssigt har det en værdi på 5 millioner for mig, medmindre jeg kan argumentere for, at jeg er klogere end systemet. Altså den her hovedregel, og det ville jeg kunne, ville jeg kunne i en situation, hvor jeg har et revideret regnskab eller i hvert fald et regnskab, hvor der er foretaget noget lageroptælling, så jeg kan stole på, at de 85 procent, der er en valid værdi.

Interviewer: Så det vil jeg egentlig sige, at i sådan et tilfælde, at hvis man siger jamen de der 85 procent eller de sidste i hvert fald lige skal have sikkerhed i, hvis man havde en udvidet erklæring om udvidet gennemgang, man opfylder betingelserne for det, men at man så sagde, at vi kører revision på varelageret, så vil kreditvurderingen principielt være lidt af det samme, som hvis I havde en revisions erklæring i jeres system.

Kasper Søndberg: Jeg fik bare at vide dengang, at kunden fik at vide, fordi de kunne ikke lave. Man kunne ikke lave den tilføjelse til en udvidet gennemgang. Så det er da i hvert fald. Det var ikke bare en revisor. Så ville den revisor lave et revideret regnskab, og så var det jo sådan det var. Ja, fordi det var netop en af de sager, hvor historikken var god, og de ville ikke have eller kun have begrænset siger; Jamen så skal jeg altså have den der. Ja.

Interviewer: Og så vil det jo egentlig være okay.

Kasper Søndberg: At det også bliver et spørgsmål om prissætning. Så bliver det også, og hvor de så kan sidde og regne sig frem til at sige; Jamen hvis I har et eller andet udlåns behov i en eller anden given størrelsesorden, hvor jeg kan måske få en eller anden skarpere pris på udlånsrenten, kan det så svare sig at betale revisor for at lave et revideret regnskab, hvis det giver mig en gevinst? Ja, det kan det godt. Fint, Så lad os lave det reviderede regnskab, så det er også sådan det fungerer helt lavpraktisk.

Interviewer: Der er også det økonomiske incitament i det. Alt efter hvor de er henne. Der vil også altid være.

Kasper Søndberg: Ellers kan du kan nu kan du få det 1 % billigere på 10 mio. kr. Eller en halv % billigere på 10 millioner kr. Fordi det er reguleret kontra, hvis ikke det er en erklæring

om udvidet gennemgang. Det er i hvert fald sådan i en argumentation, jeg ville bruge over for en kunde, hvis jeg skal ud og spise en pris til noget, der er skarpere end det jeg ellers ville bryde mig om, fordi jeg måske er konkurrence eller gerne vil have en kunde ind. Jamen så kunne det godt være at du reviderede regnskaber. Bla bla bla. Det giver mig en høj grad af sikkerhed. Og så er vi tilbage ved at sige jamen der kunne sagtens være kunder hvor den her erklæring ISA for LCE kunne være relevant.

Interviewer: Ja, lige præcis fordi du sagtens kunne være nok, hvor det ikke behøver at være en revision. Hvor jeg sagtens kunne have den sikkerhed.

Interviewer: Nu sagde du tidligere også der med adfærd og alt hvad de har deri, men er det på selve virksomheden, og hvem er det, der sidder der i? Det er jo også en del af jeres vurdering, tænker jeg.

Kasper Søndberg: Menneskene.

Interviewer: Og hvis og hvis du sidder med en vognmandsforretning, så har de måske ikke interne kontroller af, hvordan man håndterer et eller andet i x antal. Så det vil sige, den handling er egentlig irrelevant om revisorer går ind. Den har ingen indflydelse på jeres vurdering eller.

Kasper Søndberg: En køkkenforretning hvor de er 4 mand på gulvet og en bogholder, så har de jo heller ikke det. Nej vel?

Interviewer: Så der vil ISA for LCE jo egentlig passe fint ind, hvis man gjorde det, hvis man som pengeinstitut krævede en revisionserklæring.

Kasper Søndberg: Helt, helt enig.

Interviewer: Men det vil passe lige så fint, hvis man kunne lave en udvidet gennemgang med de der tillægshandlinger på de risikofyldte områder i jeres vurdering. Så vil den være lige så god som ISA for LCE eller en standard ISA revisionserklæring.

Kasper Søndberg: Det er min opfattelse.

Kasper Søndberg: Det ville det jo også lige. Det er fordi det er jo svært. Jeg ved jo godt, det er fra virksomhed til virksomhed, og det er også hvem der sætter navn på det og sådan noget.

Så det er jo lidt svært lige at sætte to streger under. Men i de tiltænkte eksempler, der kan det i hvert fald godt.

Interviewer: Det er egentlig. Fordi det kan godt lade sig gøre på en udvidet gennemgang. Det er et spørgsmål, om man gider eller ej.

Kasper Søndberg: Okay, jamen det er fordi det var egentlig det. Jeg ved ikke. Det er jo den tilbagemelding, kunden fik, når kunden gik tilbage til sin revisor.

Interviewer: Det kan jo også være nogen, der synes, det er omfattende i stedet for, fordi man skal alligevel skrive om det. Vi har jo en kunde som har et kæmpe varelager. Altså, vi er lige gået ned på udvidet gennemgang, fordi de størrelsesgrænser tillod at vi kunne gå ned i erklæring, så vi ikke skulle lave de ekstra handlinger om alt det intern kontrol og alle de ting. Men at vi fortsætter med at tage op og tælle lageret op på samme vis som vi altid har gjort, fordi det er så risikofyldt.

Kasper Søndberg: Tag nu tag nogen den her store vognmandsforretning jeg har, hvor der også er grusgrav i. Altså råstofindvinding. Ja, prøv lige at tage ud og så lave et varelager.

Interviewer: Optælling er den svære.

Kasper Søndberg: I en grusgrav hvor der ligger en dyng 16:32 og derover og så ligger der en dyng, hvad hedder det sand vasket sand der? Hold nu kæft mand. Det er da fuldstændig umuligt at vurdere, hvad der ligger i det lort. Det er jeg med på. Det er det ikke, fordi man kan jo gå ud og tegne og alt sådan noget.

Interviewer: Men det er også omfattende i hvert fald.

Kasper Søndberg: Størrelse bliver jo et. Spørgsmål om hvad har vi så haft af vareforbrug eller hvad har vi ikke haft af vareforbrug og dermed hvad resultatet viser vi så? Så jeg er også med på, at det er jo et sted eksempelvis i en vognmandsforretning med råstofindvinding. Der kan man jo gemme nogle værdier ude. Ja, det er da helt med på, at man kan. Ja, hvis det er det man har behov for.

Interviewer: Ja og det er jo det.

Kasper Søndberg: Og så er vi tilbage ved den der saying, der hed hvad er det? Et godt regnskab. Det er som regel bedre end det gode og dårlige regnskab som røntgen. Så er man ringere end det ser ud, fordi man har nogle forskellige behov for ikke pynte, men sådan og vise noget ik?

Interviewer: Ja, men det er jo svært det der. Hvor skal man lande henne? Det ved jeg ikke. Altså det er jo, man kan jo ikke bevise. Så bliver man jo nødt til at vurdere, om man kan, Og det kan man jo ikke. Altså, man må vurdere så godt man kan. Og mig bekendt, så er den også med i den erklæring ISA for LCE. Men du kan ikke afdække besvimelser ved interne kontroller, for eksempel hvis den er ude af ligningen. Så skal man jo bare lave noget andet og tjekke. Så ja, man må gøre det så godt man kan i det.

Kasper Søndberg: Men det må man også, og så må de så et eller andet sted uanset hvad man. Hvor meget man dokumenterer. Og så har vi jo stadig væk med nogle mennesker at gøre. Vi nødt til at kunne stole på. Og der må man vel også som revisor. Man vil også stå i en situation, hvor man siger. Ved du hvad, Jeg skal bare ikke lave dine regnskaber, fordi jeg stoler ikke på dig. Så jeg skal skrive mit navn skrevet på noget af det du. Noget af det du kommer og afleverer her, fordi jeg stoler ikke på dig. Altså de situationer sidder vi jo nogle gange i. Ikke mig. Ikke så meget med kunder vi har inde, men med potentielle kunder, der henvender sig altså. For nylig havde vi en eller anden, der hørte til ude på Djursland. Kommer, der henvender sig i Spar Nord i Hobro. Og så tænkte jeg hvorfor helvede henvender vedkommende sig og tager imod det? Det er jo fordi vedkommende er enten så kender de ham i alle de banker på vej til Hobro, eller også har han været i dem. Og så har de sagt nej. Det er sådan den første røde lampe, der tænker. Og når de så starter med at sige, om det er fordi de har hørt så godt om jer, så er der en ekstra rød lampe, der linker. Og der sad vi, og så sad vi i en situation, hvor tallene jo egentlig så fine ud. Men min mavefornemmelse.

Interviewer: Den var der ikke?

Kasper Søndberg: Ikke på den person jeg sidder overfor. Der var bare et eller andet der skurede, og jeg kunne ikke sætte en finger på det. Men der var bare et eller andet, der skurede i hele den der og skal sige til en person, at jeg ikke skal lave forretning med dig, fordi jeg stoler ikke på dig. Det er edder banke med en hård Beskeder skal give, og det er en hård alder. Det er jo en ærlig besked. Det er egentlig heller ikke en svær besked, men den kræver noget at få kommunikeret rigtigt.

Interviewer: Ja, det er det. Det er ikke sådan, at den ikke ryger på forsiden af Ekstra Bladet.

Kasper Søndberg: Det er lige præcis det samme princip kan du jo egentlig have det med en revisor, der afleverer en klage, hvis det er en eller anden du ved, der sidder nede på hjørnet i et lille skur og laver revision, så er det måske ikke lige de tal man stoler mest på. "Ham der – uagtet hvad erklæringen der er på regnskabet, så er mave fornemmelsen, at det er lidt svært at stole på".

Kasper Søndberg: Men, det skal vi ikke tillægge mere værdi end som så. Nej, men det er et eksempel på, at det stadigvæk. Ja, vi accepterer at have udlånt mellemværender, og nu snakker vi rigtig meget kreditrisiko og udlån. Men der er jo faktisk en side. Vi snakker lidt om det med Jyske Bank inden vi gik i gang med interviewet. Jamen de lavede jo den her beslutning for flere år siden og sagde, at hvis du skal have en konto i Jyske Bank, skal det være baggrund af, at du kommer med et revideret regnskab. Og det handlede jo om, at de ville ikke risikere, at der gik noget flow ind over kontiene, hvor de blev misbrugt til hvidvask og terrorfinansiering og svindel og alt det der. Fordi det er noget af det, der bliver kigget rigtig meget på hos os. Så det er jo det er jo den, man kan sige. Den anden side af mønten, når vi snakker.

Kasper Søndberg: Bruger mine øjne på den side der. Og specielt med det fokus der er med hvidvask i tiden. Det går jo ikke.

Kasper Søndberg: At bankerne bankerne kan blive misbrugt til det. Så der er jo også et element, hvor vi altså skal kunne kende virksomheder, kende flow og dermed også en revisor. Når en revisor har arbejdet på samme måde med en virksomhed, hvis de er. Hvis de er trygge ved at kunne sætte deres stempel på, så kan vi nok også godt være det ved at have en konto med sådan en kunde også.

Interviewer: Ja, lige præcis Ja.

Interviewer: Der er jo nogle flere elementer i det. Generelt så kan man sige, at hvis jeg bare lige skal prøve at samle op på det, så er det vel kreditvurdering som regnskabet ofte er i fokus med. Det påvirker i hvert fald positivt, at det er en erklæring med sikkerhed. Og hvad siger det så? Er det både revision og udvidet gennemgang? Ja, så kigger man på den enkelte virksomhed og siger jamen hvad er der noget ekstra vi skal have lavet som kan have indflydelse? Så er der to muligheder. Enten så vælger du en revision, ellers vælger du ISA fra LCE som vi snakker om. Er det kendskab du har til den eller en udvidet gennemgang med ekstra handlinger på de risikofyldte områder, så kan de ligestilles i jeres systemer.

Kasper Søndberg: Det vil være min vurdering. Nu er vi jo blevet opkøbt af Nykredit, så det kan jo være om et halvt år, at jeg har en anden indsigt ift. Hvad deres holdning er.

Interviewer: Så kan det være, at de har en anden holdning.

Kasper Søndberg: Det ville faktisk overraske mig, hvis ikke de havde, fordi jeg har egentlig indtryk af, at de måske sådan at de netop på det område er lidt mere hårde end vi har været i Spar Nord, fordi de har været vant til at håndtere meget større koncerner.

Interviewer: Så er der nok et eller andet man skal ligge under for.

Interviewer: Det kommer man nok til. Det sidste jeg lige tænke på. Jeg har i nogle foreninger eller lignende, som jeg er vedtægt bestemt skal have revision på deres regnskaber, der har behov for finansiering, som ikke bare er kasse, fordi der er jo ikke ret mange af dem. Der hvor det lige er lidt mere ben i det.

Kasper Søndberg: Den ejerforening oppe i Horsøparken, jeg havde lejlighed der fik vi revideret vores regnskab.

Interviewer: Ja.

Kasper Søndberg: Der var jo en påtegning i hvert år, at kassereren han kunne betale selv eller anden bemærkning om dette fra revisoren – men det er jo svært at gøre meget anderledes i sådan en lille forening.

Interviewer: Det er det.

Kasper Søndberg: Men det bliver også et spørgsmål om, at vi sidder og kigger hinanden i øjnene og stole på hinanden, og så er der. Så er der måske udover en kasserer, så er der måske en formand, der har lidt bankadgang, og så er der også nogle andre bestyrelsesmedlemmer, der så kan kigge ind i de posteringer vi ser på kontoen. Passer det ind i billedet af, hvad der burde være af posteringer? Og så er jeg også med på, at det kan man stadig svindle med. Ja, selvfølgelig, men sådan er det jo. Når vi arbejder med tillid, så er der nogen, der kan misbruge den. Sådan vil det altid være.

Interviewer: Men det er også værd at afdække.

Kasper Søndberg: Men de havde de ikke et finansieringsbehov. Men jeg sidder lige og tænker, om jeg kan komme i tanke om foreninger med et udlåns behov.

Interviewer: Vi har haft nogle tilfælde på en hal, der havde nogle finansieringsbehov. Ja, på et tidspunkt. Ja.

Kasper Søndberg: Men er det så ikke en selvejende institution? Så et eller andet omfang?

Interviewer: Jo, det er det men de er oftest også vedtægts bestemt, at de skal have revisions erklæring, fordi de får tilskud fra kommunen.

Kasper Søndberg: Det er logisk for mig, at det offentlige stiller det krav.

Interviewer: Ja, det er jo helt fair. Og der var der nemlig en, der har udtalt sig omkring det her ISA for LCE, hvor han siger, jamen så kunne man jo måske henvende den på en gruppe f.eks. foreninger, der bliver omfattet af den her erklæring, men det har jo ikke så meget at gøre, når det er jo stadig den samme kreditvurdering i forhold til en standard ISA revision.

Kasper Søndberg: Men, det kræver jo så også at man får forklaret regnskabsbrugerens forskellen op de to erklæringer. Fordi der eksempelvis her i kommunen eller i det offentlige, er der jo nogen i det offentlige, der skal være klædt på til at forstå de erklæringerne og regnskabsanvendelse. Vi tør godt acceptere, at det ikke længere bliver revideret, fordi vi forstår, at det stadig væk. Det vi får i stedet for det kan vi bruge til lige så meget. Det er lige stor værdi for os.

Interviewer: Det er jo nemlig det. Og det er jo svært at skelne imellem lige den der.

Kasper Søndberg: Det kunne jeg godt frygte, at man sidder i et offentligt bureaukrati, hvor man ikke har noget at vinde ved at tage den beslutning, for det har de jo ikke har kendskab til erklæringsforskellene. De har ikke noget at vinde ved det, så man kan sige. Kan jeg have noget at vinde ved det? I den rolle, jeg sidder i det her, for jeg kan få en kunde ved det? Ja, måske jeg kan få lov at beholde en kunde eller en forretning ved en kunde. Hvad har du, når du sidder i det offentlige? De har ingenting at vinde ved det. De har det. De åbner en flanke for, at hvis der så går et eller andet galt i sådan en hal eksempelvis, ja så er det måske fordi vi ikke fik et revideret regnskab, og så står man og kigger på, at det er et embedsværk, der så skal have nogle tæsk lige pludselig, så de kunne tabe ved det. Så derfor vil de nok oftest vælge revisionserklæringen, som jeg ser det i hvert fald.

Interviewer: Det er jo.

Interviewer: Men det er jo så at sige den erklæring her, den er jo ikke ret meget anvendt. Jo, og det er jo primært alle de store huse, vi har snakket med. De siger nej, fordi det ikke er præciseret hvad en mindre kompleks virksomhed er, så man er bange for at falde på ben i erklæringen ISA for LCE, hvor man skal tage stilling til virksomheden og dens kompleksitet.

Interviewer: Hvis vi sidder med Beierholm, så har vi en faglig afdeling, der går ind og tager stilling til, om vi skal anvende den eller ej, som har læst alle standarderne og sørget for, at når vi har en revision, så er vores arbejdsrapport at sørge for, at når vi går ind og siger vi går ind og tæller varelageret op, så skal vi svare på en række spørgsmål, som siger Jamen, så har vi af-dækket de handlinger, som står i de der flere sider lange sider ISA standarder. Det har man ikke i de små huse. Så er det jo lettere at læse en erklæring som ISA for LCE, der måske kunne have været 230 sider. Så der er det incitament. Men graden af sikkerheden er jo det samme. Og så har vi de store jo så bare sagt, at vi gør det. Ikke fordi de er mindre komplekse, eller vi er bange for at falde. Vi er bange for at falde på den gruppe der, at vi lige pludselig, når vi bliver kontrolleret, så opfylder vi ikke kravene er hvad de synes.

Kasper Søndberg: Ja, fordi det er et skøn.

Interviewer: Ja, det er nødvendigvis ikke det samme.

Interviewer: Men tusinde tak for din tid og at du gad at svare på spørgsmålene.

Kasper Søndberg: Det var så lidt.

12.4 Bilag 4 – Transskribering af interview med Kaspar Kristoffersen fra Din Revisor

Interviewer: Du snakker med Mette Nielsen. Vi havde en aftale her. Hej. Tak fordi du har tid til at snakke med os. Jeg har mine medstuderende Frederik med. Vi har dig lige på par højtaler. Jeg skal lige høre dig, først og fremmest om vi må bruge dig med navn i vores opgave, eller om du gerne vil være anonym.

Kaspar Kristoffersen: Det er fint. Det er helt okay.

Interviewer: Super tak. Så tænkte jeg på lige til at starte med, om du kort vil fortælle din baggrund og hvad du sidder med og din kundeportefølje. Bare lige kort.

Kaspar Kristoffersen: Ja, det kan jeg da godt. Jeg er registreret revisor. Det hedder også godkendt revisor i dag. Jo, men jeg er revisor og 54 og har et revisionskontor på Frederiksberg, hvor vi er 7-8 mennesker. Og vi er med i en sammenslutning, der hedder Din revisor, som har revisionskontor i hele Danmark. Og vi har fortrinsvis hos os små og mellemstore virksomheder. Vi har sådan set kun b-selskaber og a-virksomheder, så det er ikke, der er ikke nogen store armbevægelser i den retning, kan man sige. Vi har også en del tilskudsregnskaber, og det er faktisk dem, som vi lige er startet med at bruge LCE på.

Interviewer: Vi har lige få spørgsmål. Vi har fire punkter, så skal vi nok lade være med at tage alt for meget af din tid. Vi er bare glade for, at du lige gider at være med.

Kaspar Kristoffersen: Nej, jeg har jo selv siddet og skrevet opgave en gang, så jeg ved jo godt det er gratis, men I kan få et eller andet på statistikker og noget ned i papirerne.

Interviewer: Det er egentlig også rart, for du er jo en af de eneste, vi har kunnet se, der egentlig har skrevet under med LCE. Så det var egentlig rart lige at høre om. Og det er nok også det, spørgsmålene kommer meget til at være på. Men jeg tænker bare vi prøver. Hvordan adskiller den praktiske tilgang sig i forhold til, når I bruger ISA for LCE og en almindelig ISA standard? Hvis man skulle tage sådan en revision? Er der forskel på den praktiske tilgang I laver?

Kaspar Kristoffersen: Nej, på ingen måde.

Interviewer: Er der så nogen forskel? Hvorfor man bruger den?

Kaspar Kristoffersen: Ja, det er der, det er. Det er fordi, at på de her små selskaber og i vores tilfælde små regnskaber, altså det kan være et tilskud på 100.000 eller 500.000 kr. Et eller andet. Det er jo frækt for nogle, der siger 500.000 ikke er særlig meget, men det er det vitterlig ikke. Der findes langt, langt større tilskud, langt større resultater end det. Så det er små virksomheder, som der ikke har de her meget store organisationer og mange ansatte og så videre, der gør, at utrolig mange af de handlinger, der er i de almindelige, især de udfordrer os, at vi skal tage stikprøver og kontroller og eksterne beviser og så videre på nogle ting, som der stort set ikke findes i de her virksomheder. Og det skal vi gøre alligevel. Det vil sige, vi skal bruge en masse tid på at identificere rigtig mange problemstillinger, der ikke findes, og det tager altså meget tid i alle disse. Og det er mens i ISA for LCE, der er der skåret utrolig meget ned på alle de her handlinger, som der er unødvendige, og det er nemmere at tilpasse opgaven til end til en mindre butik, og det gør jo så, at den praktiske tilgang er den samme. I og med vi vil ende ud med at lave det samme i sidste ende, om vi brugte de almindelige ISA'er eller ISA LCE. Forskellen er bare, at vejen derhen er meget, meget kortere og meget mere tryk for både os og for kunden. Så på den måde, så er den praktiske tilgang den samme og resultatet i sidste ende. Det er bare et spørgsmål om, hvor hurtigt og sikkert man kommer derhen.

Interviewer: Det giver det mening. Så kommer man ikke til at falde på nogle af de der interne kontroller, som måske ikke er der og så videre. Alle de der krav, det er jo nogle af dem, der ryger væk ved ISA for LCE.

Kaspar Kristoffersen: Lige præcis. Lige præcis. Der er nogle krav, og så er det meget de her, der er alle de her. Nu kan jeg ikke huske præcis, hvad det hedder. Det må I undskylde. Men der er alle mulige ekstra ting. Ikke som et direkte krav, men som en anbefaling man ikke kan komme udenom i de her især nogle ting, hvor de siger, at det her skal man også kontrollere, hvis man vil lave det, som man bør lave det. Det er bare sådan, at ja, det er jo helt sikkert rigtigt, det de siger, men den passer bare kun på store virksomheder. Altså C-virksomheder. Det er virksomheder, der passer, at der passer de store især jo perfekt på, der kan man ikke. Altså du kan faktisk også godt lave dem efter en ISA for LCE, men der vil den ikke passe på. Der passer den i almindelig ISA er bedre, fordi de har alle mulige ting du kan lave kontroller på, og du kan lave IT revision på og intern kontroller på. Men det er der bare ikke i de små virksomheder. Så derfor sidder man og udfylder det ene papir efter det andet og holder øje med, om de nu har en enkelt ting, som man kan proppe noget tekst på i forhold til de der mange store ISA og det behøver man altså ikke i LCE. Nej, for der er jeg ikke. De her ekstra ting, man skal tage højde for. Ikke at man ikke tænker det. Altså selvfølgelig sidder man og tænker, når man lever i en LCE standard også om der er et eller andet, man ikke har med.

Interviewer: Har I tilpasset jeres arbejdspapirer til forskel fra almindelige ISA standarder til LCE eller hvordan?

Kaspar Kristoffersen: I meget begrænset omfang. Mest i det. I det omfang der gør, at man henviser. Når man sidder og laver alt det her, så henviser man til de forskellige. Især når man sidder og laver noget. Og der har vi selvfølgelig valgt at tilpasse det. Men ellers ikke. Altså, det er den samme afstemning, den samme kontrol jeg laver, at det er den samme engagementsoversigt fra banken jeg henter. Det er de samme. Saldomeddelelser jeg sender ud til kunderne. Det er den samme efterfølgende betaling jeg kontrollerer. Og det er altså alt andet lige det samme arbejde, man laver. Der er ikke forskel i det arbejde man laver på de ting, man kommer ned til, man skal lave.

Interviewer: Okay fedt. Nu har vi også lige selv været ved at dykke lidt ned i den og læse i den og sådan lidt. Og det vi sådan lidt oplever, måske der er udfordringer, og dem vi ellers har snakket med, det er, at oplever man nogensinde udfordringer i den der fortolkning af hvornår en virksomhed er mindre kompleks? Altså fordi jeg synes det er lidt svært lige at se hvornår.

Kaspar Kristoffersen: Så vil jeg sige det på den måde, at dem der synes det er en god standard og en god en man skal tage fat på at bruge ligesom meget forsimplet. Jeg vil nok have nemmere ved at synes noget er en ikke-kompleks virksomhed end en der synes at det er en dårlig ting. De vil nok have sværere ved at se, om noget er en mindre kompleks virksomhed, men der er jo ikke nogen regel for det endnu. Der er ikke nogen praksis på området. Der er ikke noget, vi kan tage fat i, så det er jo bare vores sunde fornuft og vores erfaring og så videre, der skal gøre, om vi kan gennemskue, om det er en mindre kompleks virksomhed eller ej. Nu har jeg været revisor i rigtig, rigtig mange år, og jeg har siddet med rigtig, rigtig mange virksomheder, og jeg synes jo selv, jeg personligt har en ret god fornemmelse for, om noget er komplekst. Men jeg sidder med det, og det tror jeg, at de fleste revisorer har. Så det er ikke noget, jeg er nervøs for. Men det er noget, vi alle sammen støder på. Noget vi har snakket om. Jeg har lige været på kursus sammen med Carsten Nielsen, og han kommer også ind på lige præcis det her med, at det kan være et problem, fordi hvis det nu er sådan, at jeg fortolker det på en måde, og Erhvervsstyrelsen fortolker det på en anden måde. Det er det, der er farligt ved at bruge LCE allerede, og det er jo, at de kan så synes, at jeg tager fejl i hvornår noget er en mindre kompleks virksomhed, og så kan jeg jo stå for skud. Kan man sige at komme i Erhvervsstyrelsen med maskinen. Men det tager jeg så chancen på.

Interviewer: Jamen, det er jo også det. Man må også stole på den professionelle dømmekraft, der er i det. Men det er det, vi oftest støder på, at mange siger, at man er mere bange for

den. Så nogle har bare valgt at tage den fulde ISA for at være bange for, at man ikke falder på lige præcis det punkt der i forhold til Erhvervsstyrelsen. Men sagde Carsten Nielsen noget som helst omkring hvornår er der tiltænkt noget, hvornår der skulle komme nogle retningslinjer?

Kaspar Kristoffersen: Nej, han er i chok. Ja, for at sige det, han kan jo simpelthen ikke forstå det. Jeg er enig med ham. Han kan jo ikke forstå, at FSR først er kommet ud over stepperne nu. Og det er ud over stepperne de gør. Det er så, undskyld jeg siger det, synes jeg også selv. Så sølle. Så det gør helt ondt. Ja, altså bare ham manden de bruger til det og undervise i det her nu. Så på det første og nr. to kursus de har her snart. Det er jo en mand der slet ikke har med små virksomheder at gøre. Det er sådan lidt. Hvorfor sætter man en mand til at undervise i noget, der skal bruges til små virksomheder, når han ikke har med virksomheden at gøre? Det giver jo ingen mening i min verden. Jeg skal nok hellere få spurgt nogle andre folk. Det har de valgt. Og nej, der er ikke kommet noget nyt på, om vi får nogle hjælpeværktøjer eller vejledninger eller et eller andet fra Erhvervsstyrelsen. Det går ikke hurtigt nok. Erhvervsstyrelsen har kun sagt nu, at vi kan godt bruge den allerede nu. Men hvis man kigger til Sverige og Norge, ja, andre EU lande, så bruger de den allerede. Og de skriver, at der har deres foreninger lavet vejledninger og alt muligt til. Så man kan bruge Finland, er det vistnok dem, der er længst fremme. Nu kan jeg så bare ikke finsk, så det må være med Google translate, hvis jeg skal bruge noget af det de har skrevet. Men der kan gå på deres hjemmeside og så oversætte det de har skrevet, og så få nogle ideer til hvordan de synes at en mindre kompleks virksomhed og så videre. Det har de nogle vejledninger til. Men jeg har bare taget min egen professionelle beslutning. Men jeg har ikke hørt om, at der skulle være noget endnu. Nej, de er gået i gang med at holde kurser. Jeg er lige blevet inviteret til nummer 2, Så det er ikke langt fremme i forhold til, at det allerede er indført i flere andre skandinaviske lande og andre EU lande.

Interviewer: Men er der sådan rimelig tilslutning til det, når I er på kurser og sådan at folk vil anvende den?

Kaspar Kristoffersen: Ja, nu har jeg ikke været på de der kurser endnu. Nej, det kommer jeg nok heller ikke, fordi jeg kan ikke forestille mig, at jeg skulle fortælle mig noget bedre end nogen, der sidder med det til hverdag kan gøre. Nej, jeg har hverken sådan rigtig hørt stor tilslutning eller sådan "Nej, det kommer vi aldrig til". Altså, jeg synes den er meget afventende. Jeg vil ikke sige det sådan. Nu er det ikke fordi jeg skal rose mig selv, men hvis I tænker efter, kunne det. Så er jeg den første i Danmark, der sendte et LCE-regnskab ind. Jeg er den første, der sendte et digitalt underskrevet regnskab ind. Mit kontor er sjovt nok har været nogle af de første med stort set alt.

Interviewer: Det er fedt.

Kaspar Kristoffersen: Hvis man tør, så kan man jo gøre det. Det er ikke noget jeg går og reklamerer med. Kan man sige andet end hvis man lige snakker om det? Men, med min erfaring har i hvert fald sagt mig nu er, at hvis der er noget der virker og det virker fornuftigt, så skal det nok vinde ind på alle. For jeg kan simpelthen ikke se hvorfor. Jeg kan ikke se hvorfor der er nogen, der skulle synes det var sjovt at skulle lave noget med større risiko og større stykke arbejde. Altså kunden skal jo betale en større pris, hvis du bruger de store især, fordi det er et større arbejde. Det er jo ikke fair over for kunden. Det er ikke fair over for samfundet. Det er ikke fair over for nogen. Så jeg er helt sikker på, at det kommer, lige så snart der bliver sendt nogle flere LCE-regnskaber ind, og folk finder ud af, at det ikke er farligt.

Interviewer: Det giver mening.

Kaspar Kristoffersen: Vi har travlt. Jeg løber stort set fra arbejde og så direkte hjem, og så er man sammen med børn, så der er ikke. Vi har ikke så meget tid tilovers. Det vil sige, vi vil helst have tingene serveret på et sølvfad. Og det er jo ikke kommet. Men hvis nu Erhvervsstyrelsen havde serveret det. Eller FSR havde serveret på et sølvfad, så tror jeg, at der var rigtig mange flere, der havde brugt det allerede.

Interviewer: Det giver mening. Så revisionskvaliteten, det er vel den samme. Altså, det er jo stadig den samme. Fuldstændig på erklæringen som ved en fuld ISA.

Kaspar Kristoffersen: Ja, den skal være identisk. Altså det du kan prøve, det er det ISA for LCE har gjort. Det er jo den er taget alle de gåseøjne vigtigste ting for alle sagerne og lagt ned i en ISA og forkortet og fjernet de ting, som man synes der ikke er nødvendigt for små og ikke komplekse virksomheder. Det betyder så også, at så har man jo hvis man nu har brugt de store, så vil man jo sidde på samme måde. Sædvanlige ISA skræller alle de ting væk, som ikke passede til den her virksomhed. Det tager jo tid. Og så har man lavet de få handlinger, der passede, og de få handlinger, der passede. Det er dem, der allerede stod i LCE nu. Så det man slipper for, det er jo at sidde og være nervøs for om man har husket at fjerne alt.

Interviewer: Ja.

Kaspar Kristoffersen: Kan I følge mig?

Interviewer: Det kan vi.

Kaspar Kristoffersen: Så på den måde er det jo nøjagtigt det samme arbejde, du ender ud med. Nøjagtigt det samme resultat. Det er bare et spørgsmål om, hvor hurtigt tager det at komme derhen til.

Interviewer: Og så har vi et sidste spørgsmål. Nu har du jo nogle kunder, I har brugt det med. Hvordan reagerer de på det? Er de ligeglade om det, I ser på LCE, når de er fuldstændige?

Kaspar Kristoffersen: Fuldstændig. Det er kun et spørgsmål om, at jeg fortæller dem ja, når jeg fortæller dem stille og roligt, at det er det samme stykke arbejde, de har fået lavet det ene eller det andet, så er de ligeglade. Og det er begge to. Det hedder en revision, ik? Og så videre. Så de er fuldstændig ligeglade. Jeg tror faktisk, de virker lidt mere glade over, at jeg er glad over, at der er lidt mindre vej hen til resultatet.

Interviewer: Ja ja, super. Jeg tror faktisk, vi er kommet godt igennem det hele. Du var god til at svare på alting. Så tusind tak for det. Så kan jeg ikke tage mere af din tid.

Kaspar Kristoffersen: Jeg synes kun, det er godt, at der er nogen, der skriver om det, for jeg ved godt, at vi alle sammen bruger det.

Interviewer: Ja, det er også spændende nok at dykke ned i, fordi det er jo lidt relevant, så vi kan komme ind i det. Om det giver mening.

Kaspar Kristoffersen: Så nu er der jo lige pludselig en hel masse man kan læse selv. Altså bare den her har jo i længden, som de fleste andre har for en enkelt ISA. Så kan man jo lidt nemmere komme igennem. Men held og lykke med det. Jeg håber det kommer til at gå godt. Hvis I har lidt ekstra spørgsmål, så må I lige ringe eller skrive.

Interviewer: Tusind tak for det Kaspar. Ha en god dag. Hej hej.

Kaspar Kristoffersen: I lige måde. Hej.

12.5 Bilag 5 – Transskribering af interview med Kristian Kjær Jensen fra Faglig Afdeling, Beierholm

Kristian Kjær Jensen: Jeg er Kristian Jensen. Jeg er leder af revisionsgruppen i Beierholms faglige afdeling, hvilket vil sige alt det omkring erklæringsafgivelse. Det er teoretisk omkring det værktøj, udvikling og faglig sparring og så videre. Det det går igennem mig eller mine kollegaer. Mit kendskab til ISA for LCE er, at jeg har læst standarden. Jeg har fulgt med i de bidrag, der er kommet til standarden efterfølgende. Der har været noget sammenholdelse op mod ISA'er og der har jeg også selv arbejdet lidt med i virkeligheden. Arbejdet lidt videre med i forhold til at sige okay, hvad er det egentlig for noget ISA for LCE er for noget. Dykke lidt ned i også med henblik på hvad vi gerne vil i Beierholm i forhold til den standard. Så har jeg været med inde over og ligesom kunne sortere i hvad der er i det. Først så kunne man jo godt få et indtryk af, at det måske var noget med at man skulle lave noget mindre end hvis man laver en revision efter ISA. Og når man så dykker ned i det, så har jeg nok lidt svært ved at se, at det faktisk er en brugertilpasset standard der er super god, fordi den er kun på én standard, godt nok en lang en, men skrevet på et på et godt forståeligt sprog og kommer hele vejen rundt, men rammer jo kun en begrænset del af de revisioner, der skal udføres. Jeg ser ikke, den giver nogle muligheder lige så umiddelbart som ISA'er ikke gør, men den har da helt klart nogle fortrin, det har den.

Interviewer: Ja okay. Vores næste spørgsmål var egentlig, kan du uddybe lidt det, du også selv sagde med mulighederne? Har de nu relevans for jeres kundeportefølje? Kan du se et sted, hvor den har en berettigelse?

Kristian Kjær Jensen: Jeg kan sagtens se den har en berettigelse. Fordi at i Beierholms kundeportefølje, der vil der hvor vi udfører revision, der vil det kunne laves på mange af de kunder, vi har, måske gå så vidt som at sige hovedparten. men det er jo qua en kvalitativ vurdering der skal foretages, og det vil sige, jeg har ikke noget sted, jeg lige kan slå op og så sige "nå, men det er hovedparten". Man kan så vende den om og sige, at hovedparten af dem, der ønskede noget andet, de har jo valgt udvidet gennemgang allerede. Det er jo også dem, der kunne have valgt den her standard.

Interviewer: Problemet er, når vi læser standarden, så kan man sige ligesom dig, så er den bare så kompleks, at man sorterer meget lidt fra. Kan du se nogen relevans i at bruge den, altså steppe op til ISA for LCE eller steppe ned til ISA for LCE?

Kristian Kjær Jensen: Nå, jamen jeg kan godt følge det med at steppe op. Det skulle være fra udvidet gennemgang, ikke? Og steppe ned, det skulle så være fra ISA af. Men det er jo ikke et step ned, sådan er det jo også blevet markedsført. Det er jo ikke et step ned fra ISA, fordi det var den samme sikkerhed, du opnår i den her erklæring, og det er jo også det samme arbejde, som jeg læser mig til. Det er jo bare der, hvor at ISA'erne, de har jo rigtig mange steder nogle forhold der siger, hvis det er en mindre kompleks virksomhed, så kan du undlade at gøre a, b og c eller du skal gøre mindre af det her, du skal skalere det i forhold til kompleksitet og størrelse og offentligheds bevågenhed og så videre.

Men det er jo sådan set bare det som ISA'erne allerede har taget højde for, så den passer kontra dem der hvor man kunne skære ned. Så hvis man springer et led over, hvor man ikke behøver at argumentere for, at man ikke behøver at gøre så meget, fordi jeg har at gøre med en

relativt ukompliceret virksomhed, men når dagen er omme, så er det jo det samme arbejde, du udfører. Du springer bare lige det der led over, hvor du skal forholde dig til og du behøver ikke at udfylde ISA 100%, du kan nøjes med 90%, fordi det er der givet OK for i standarden.

Altså for eksempel besvigelser eller going concern, eller altså mange steder rundt omkring i standarden. Så det har en relevans. Jeg har ikke oplevet endnu, at der er nogle kunder, der har efterspurgt den, så det er jo også en måde at måle relevans på. Og hvis der ikke kommer nogen og efterspørger den, så skal det jo være revisor, der sælger den ind. Og hvis revisor ikke rigtig vurderer, at det er et andet produkt, som kan sælges til en anden pris, som medfører et andet stykke arbejde, jamen så er det nok svært at få dem solgt ind, kan man sige.

Interviewer: Ja, så du ser sådan fra økonomisk synspunkt, så ender vi ikke i ligesom udvidet gennemgang, hvor vi prøver at sælge den ind for at mindske os vores ansvar.

Kristian Kjær Jensen: Nej, det har jeg svært ved at se lige præcis. Der var jo i hvert fald en revisor fra et andet revisionshus, end Beierholm, der var meget aktiv for et lille års tid siden ude på sociale medier og talte varmt for den her standard og fik det til at lyde som om at, det ville være win win for både revisorer og for kunder, men hvis kunder skal vinde noget ved det her, så skal vi jo også give dem en rabat og hvis ikke det: Det kan vi jo kun, hvis det er sådan at der skal laves mindre, det har vi jo gjort med udvidet gennemgang. Men der skulle jo også laves mindre. For ISA for LCE, der kan jeg ikke se, der skal laves mindre. Til gengæld kan jeg se, der ligger et stort udviklingsarbejde i at få lavet revisionsværktøj, der opfylder præcis kravene. Man kan jo genbruge meget af det man har, men man er jo nødt til at lave det sådan, det er tilpasset lige den her standard, så det tror jeg, der holder mange fra at gå i krig med den. Og det er i hvert fald også det, der udfordrer os her i Beierholm. Det er at skal vi smide mange udviklingstimer efter noget, som der ikke rigtig bliver efterspurgt?

Interviewer: Ja. Tror du, det her, det kan skabe forvirring med 3. part? Altså ved regnskabsvæsen. Tror du banken vil sondre anderledes på det?

Kristian Kjær Jensen: Det skal vi nok spørge banken om, om de vil se anderledes på det. Det er jo ren gisning, men det er da klart, at en almindelig regnskabsbrugere, hvis de overhovedet nogensinde fanger, at der står det udføres efter ISA for LCE, at der ikke står ISA. Jamen, så vil de da studse over det. Altså det er da klart og hvem skal så forklare dem, hvad er forskellen mellem ISA for LCE og ISA? Hvor ligger den opgave? Men den bliver placeret hos kunden til at starte med, fordi det er jo dem der skal have deres regnskabsvæsen til at forstå deres regnskab. Men altså bankerne, mon ikke de har forstået, at der er kommet en anden standard, ellers så finder de nok ud af det.

Interviewer: Måske, det kommer an på, om de bruger den, kan man sige. Så er det jo ikke rigtig nogen relevans for dem alligevel. Så er der mange aspekter i det her med ISA for LCE, hvor man kigger frem i tiden og siger på sigt, kan det være interessant at bruge ISA standarderne ISA for LCE, når de opdateringer der kommer. Fordi standarderne er låst frem til 2028. Er det noget, I spekulerer i?

Kristian Kjær Jensen: Det er noget. Vi har også bemærket, at der er en fredningsperiode på 3 år, men vi har jo også bemærket, at man allerede har igangsat et projekt med ajourføring heraf, og at det så først kommer i 2028, fred være med det. De næste større ændringer til ISA'erne, de kommer jo også først i 2027, så det er et år før. Det gør jo bare, at man bliver endnu mere i tvivl om, hvad det egentlig er, de gerne vil med det her. Når det er at de allerede

har igangsat ajourføringer, så mon ikke der kommer nogle øgede krav til besvigelser og til going concern. Altså det er jo de to standarder, der er lige på trapperne, så ja. Det, jeg har svært ved at tro, at man ikke følger udviklingen på... Hvad er det så, argumentet er for at bruge den frem for udvidet gennemgang, for der er godt nok ikke mange ændringer til det, siden den blev lanceret.

Så hver gang, at der kommer de her øgede krav til ISA. Jamen jeg tror ikke, det er jo bare det. Det står for min helt egen regning. Jeg tror ikke at det taler for, at så bruger man ISA for LCE. Jeg tror, det taler for, at så bruger man udvidet gennemgang i stedet for.

Interviewer: Ja, det er god mening. Fordi vi har spurgt rigtig meget ind til økonomi, fordi det er en del af vores interesse, men det har du egentlig givet, fordi du mener jo stadigvæk at kunderne ville blive på den udvidede gennemgang, hvis de kan det. Men det kunne ændre den risiko, der kan være for revisor. Der er flere, der bruger argumentet at man ikke behøver at dokumentere alt lige så meget ved ISA for LCE, selvom vi laver det samme arbejde.

Kristian Kjær Jensen: Jo, men det er meget besnærende, hvis hvad skal man sige? Den kvalitetskontrol man som revisionsfirmaer er underlagt, den reduceres eller bliver mere lempelig. Det har vi bare ikke lige hørt Erhvervsstyrelsen været ude og udtale. De siger, det skal man ikke forvente, så jeg har meget svært ved at se, at man kan undlade at dokumentere noget arbejde, man har udført. Jeg tænker at det er sådan, jeg forstår ISA for LCE, at arbejdet er ikke udført, hvis ikke det er dokumenteret. Det gælder jo for almindelig it. Det gælder også for udvidet gennemgang. Så jeg tror ikke, det har jeg ikke hørt, at der skulle være lempeligere dokumentationskrav.

Men det er klart, var der det, så kunne man jo spare noget tid, og så blev det også billigt, med vi ved jo reelt set ikke, jeg gør ikke i hvert fald, hvad Erhvervsstyrelsen de har tænkt sig at gøre i forhold til kvalitetskontrol, og det er nok heller ikke noget, de har brugt mange kræfter på, så længe der ikke er særlig mange, der har brugt standarden endnu, men det må jo komme.

Interviewer: I ISA i ISAE 3402 erklæringer på systemer, som helt åbenlyst vil have det, altså for eksempel at man hvis man glemte det på en økonomi kunde, så vil Erhvervsstyrelsen slå anderledes ned på det. Er du ikke enig i den opfattelse?

Kristian Kjær Jensen: Jeg synes jo, der er kæden jo fuldstændig hoppet af, fordi det må være der hvor inden revisor havde fået standarden, fordi at standarden siger jo direkte, at vi kan jo ikke basere os på anden revisors arbejde. Vi kan ikke basere os på komplekse it-systemer, det vil sige vi kan ikke bruge 3402 erklæringer som et revisionsbevis i ISA for LCE. Så det var et rigtig dumt eksempel, men jeg har også godt læst det der, og jeg har lige set det. Det har været nævnt efterfølgende. Altså det er jo et af kriterierne for at kunne vælge ISA for LCE, det er jo at man ikke baserer sig på anden revisors arbejde og at man ikke har komplekse it-systemer, så det var lidt pudsigt at det lige blev fremhævet.

Interviewer: Du har ikke prøvet at lave erklæringer efter ISA for LCE, det er vi enige om?

Kristian Kjær Jensen: Ja altså i Beierholm har vi meldt ud, at det ikke er noget vi gør lige pt. Så vi har ikke værktøjet til det. Og vi kommer ikke til at være first mover på det. Det vil vi heller ikke, hvis vi gik i gang i dag, men det der skal ske, det skal være at der kommer en efterspørgsel på det og det har vi som sagt ikke oplevet endnu. Det er ikke sikkert, kunderne

har fundet ud af, der er kommet en anden standard. Jeg tror ikke på, kunderne er belyst om det, og der er mange revisorer som ikke vil informere om det, fordi de reelt set ikke ved, hvad produktet indebærer. Så vil det overraske mig meget, hvis kunderne direkte begyndte overhovedet efterspørger det.

Man kan jo vende den om og sige, at vi var ved et revisionsfirma, hvor vi udelukkende havde kunder i den kategori, at vi kunne bruge ISA for LCE, så vi ikke havde behov for at have et værktøj, der opfyldte kravene for en revision, så kunne jeg godt se fordelene i, at man konverterede det hele over ISA for LCE. Så havde man et værktøj til udvidet gennemgang og et værktøj til ISA for LCE, men der er vi bare bredere nødt til at have værktøjet til ISA revisioner også.

Interviewer: Så dybest set, hvis man var nyt revisionshus bare satsede på det segment, så skulle jeg bygge det fra bunden også på grund af struktur og orden. Altså må arbejdsgangen, så ville det måske give mening at bygge sit system op på baggrund af det.

Kristian Kjær Jensen: Ja og så på en eller anden måde have noget, hvor man hurtigt kunne switche over i ISA, fordi der er jo nogle situationer hvor du lige pludselig, det er en af udfordringerne viser for ISA for LCE, det er jo lige pludselig, så opfylder du ikke betingelserne for anvendelse for ISA for LCE, hvis det lige pludselig opstår et eller andet betydeligt skøn i regnskabet, jamen så skal du til at overveje om ISA for LCE er det rette. Det vil sige, det kan være noget, der opstår i virkeligheden undervejs i revisionen, og så skal du lige pludselig til at indhente ny aftalegrundlag og skal skifte over i det andet reparationsværktøj, du skal jo også lige have noget formalia på plads, som jeg tror kunderne dybest set jo aldrig vil kunne forstå hvorfor. Hvis der er indgået ét aftalebrev, hvorfor skal de så indgå et nyt aftalebrev? Det kan være, det kan løses med en mail eller et eller andet, ved jeg ikke, men der er nogle udfordringer, fordi det er så firkantet at når du er inde i ISA for LCE, så er du der. Indtil du ikke er det længere, så skal du over i ISA.

I et andet interview jeg havde, der bliver jeg spurgt til, om man skulle have en overgang at det var i anden på hinanden følgende år, man ikke opfyldte betingelserne, men det duer jo ikke, fordi der er en grund til, at man siger, når du ikke har, ja for eksempel hvis du ikke kan lave koncern revision medmindre du måske selv har revideret alle komponenterne, der kun er få komponenter. Jamen det er jo fordi, at standarden ikke tager højde for de forhold, så lynhurtigt, så er du ude af at standarden ikke kan anvendes længere så. Så skal du over i noget andet, så det er jo også en risiko, man påtager sig ved at vælge ISA for LCE, som kan medføre en økonomisk effekt.

Interviewer: Har du stødt på nogle forskelle i standarderne, som du synes der er nævneværdige, fordi sådan primært når man går standarderne igennem, så er den mest åbenlyse forskel, det er ISA 600, og som du selv har sagt, den er jo nærmest undladt, fordi at man ikke kan bruge koncernrevision, men ellers vil jeg næsten sige næsten alle standarderne, der indgår de med næsten hele deres helhed.

Kristian Kjær Jensen: Jamen det er jo også det, jeg er kommet frem til. Så var vi jo ude i sådan et mapping. Hvad siger ISA'erne og hvad siger ISA for LCE og der har de jo egentlig ret tydeligt beskrevet hvilke forskelle der er jeg har faktisk selv siddet og nærstuderet det, fordi de gør det jo bare sådan overordnet på afsnitsniveau. Og så har jeg siddet og læst der, hvor der er forskel og det er derfor jeg egentlig føler mig ret skræmmet, når jeg siger, jeg kan

ikke se, vi sparer noget ved, at altså arbejdsmæssigt og ved at vælge den ene standard frem for den anden.

Der er bare nogle situationer, hvor at den eneste standard ikke kan anvendes altså ISA for LCE. Men vi kan nøjes med at lave det samme, hvis ellers vi argumenterer rigtigt for det, og det er jo den fordel ISA for LCE har. Der er det skåret til, det gælder de her ikke komplekse virksomheder.

Interviewer: Vi snakkede også lidt om skildringen mellem, hvornår er man en ISA for LCE, altså hvornår den kan benyttes, altså kompleksiteten. Hvor går grænsen? Og hvem bedømmer ligesom det?

Kristian Kjær Jensen: Ja, det var et godt spørgsmål. Altså det gør standarden jo, men den har jo kun så taget nogle vejledende op og kommer med nogle eksempler. Også for eksempel mere end 5 ansatte i økonomifunktionen tror jeg der står, men det er jo kun vejledende. Det er jo en indikator på, at hvis der så var 7 ansatte, så kunne det godt være, at man blev for kompleks, fordi så havde man for specialiseret en økonomifunktion, så det er nogle direkte red lights i forhold til, man kan ikke involvere eksterne revisionshuse, på nær lige til at lave en lageroptælling? Men der er jo også alle de her små indikatorer, hvor man så selv som revisor skal vurdere hvornår tipper den. Og jeg kan ikke anvende det længere.

Men det er vi jo altid som revisor på alle mulige andre punkter. Hvornår har vi opnået tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for at vide, hvornår kan vi stoppe for at give en konklusion. Så det er jeg egentlig ikke så bekymret for i virkeligheden. Det er mere det, at vilkårene kan jo ændre sig fra, at du er startet opgaven op, og du lavede din planlægning og skrev under på aftalebrevet til, at du så begynder at udføre revisionen, og så finder ud af, at nu er der sket noget nyt ude ved kunden, nu har de taget et nyt produkt ind, og nu bliver det pludselig meget mere komplekst, nu skal vi til at indregne efter igangværende arbejde. Jamen så kan det godt være, at vi er nødt til at sige, så duer det ikke længere, og så skal vi spole tilbage og starte forfra.

Så jeg er egentlig ikke, det var faktisk også nogle af de spørgsmål, jeg fik i et andet interview., det var lige præcis det der ”Er det fordi, det er svært at finde ud af, hvor man kan bruge det?” Det tror jeg egentlig er ret nemt. Men det er mere det, at det jo ikke er mislede fast, at når vi går i gang med opgaven, så kan vi godt bruge det, men når vi afslutter opgaven, er det ikke sikkert vi kan bruge det længere.

Interviewer: Har du et vigtigt perspektiv til sidst?

Kristian Kjær Jensen: Altså et vigtigt perspektiv. Jeg har været lidt inde på det tidligere. Det er jo, at den har svært ved at leve i Danmark den der standard, fordi vi har udvidet gennemgang. Jeg tror, jeg ved det ikke, men jeg tror, at ud af dem der kan bruge udvidet gennemgang, så bruger hovedparten udvidet gennemgangen. Det vil sige, at der er flere, der bruger udvidet gennemgang, revision og dem, der er tilbage, der bruger revision i dag. Jamen de færreste af dem kan måske komme ud af revisionen, og det er jo fordi, at bankerne de godt vil have der skal være en øget grad af sikkerhed, men resten af dem, de har jo egentlig fået OK til at bruge udvidet gennemgang, enten fordi at banken er OK med det eller ejeren af OK med det. Og samfundsmæssigt er der jo bare en generel OK til det, når man opfylder de betingelser der skal være, så derfor har jeg svært ved at se, at vi lige pludselig kom for et skred fra

udvidet gennemgang op mod ISA for LCE og tilbage er jo så, hvorfor dem der så får almindelig revision i dag. Jeg tror, at når bankmanden finder ud af, hvad det går ud på, så er han indifferens. Eller også så vil han være konservativ og sige at de foretrækker ISA, for den kender han.

Så i Danmark tror jeg ikke, det har den store fremtid, men så kan man jo kigge ud mod det store udland og der har også været lidt fremme, at i Sverige har man allerede taget den til sig, så i Norge har man allerede taget den til sig, og der kan jeg også bare afsløre at det vi har oplevet i vores netværk i Beierholm, det er at den ikke har vundet indpas i vores, altså de revisionsfirmaer der er i vores netværk i Sverige og Norge. Så vi ved godt, at deres forening for godkendte revisorer altså pendant til FSR, de måske er lidt længere end de er i Danmark, men dermed ikke sagt at det har vundet indpas, og der tror jeg, vi er tilbage i nogle af de samme argumenter, som jeg havde indledningsvis med, hvad er egentlig fordelene ved overhovedet at hoppe over, udover du skal udvikle et nyt revisionsværktøj, fordi du kommer ikke til at spare særlig meget tid ved at ved at udføre den revision efter. Men jeg ved ikke, om I har noget indsigt i at det bliver brugt i højere grad i udlandet. Det bliver nok brugt i højere grad end i Danmark. Der skal ikke så meget til, men sådan at det er blevet en succes og der kan man jo vende den om og sige, hvis ikke det kan blive en succes i udlandet, så har det endnu sværere vilkår i Danmark, når vi har udvidet gennemgang.

Interviewer: Ja. Jeg ved, der er det stort efterspørgsel efter det, men jeg ved ikke, om det er når, det er rigtigt kommer ud der planlægges eller fra Tyskland, og så ved jeg at implantationen fra deres modsvare til FSR, som du selv siger, de kommer med diverse vejledninger, modsat hvad vi har herhjemme der. Har vi ikke lige internationale at støtte os op af?

Kristian Kjær Jensen: Ja, altså der er jo noget på vej nu fra REVU, men det er vist meget begrænset.

Interviewer: Ja, men jeg tror ikke, vi har mere. Så håber jeg, vi finder ud af eller andet spændende tidspunkt, så vores konklusion ikke bare bliver uden diskussion.

Kristian Kjær Jensen: Nå ja, men det er jo også et resultat. Men altså, jeg har da hørt, at der er andre revisionsfirmaer godt kunne finde på i højere grad at tage det i brug, men det er nok bare ikke dem der har en størrelse som Beierholm eller større. Altså så det er jo nok de er lidt mindre revisionsfirmaer.

Interviewer: Der er også aflagt erklæring efter det. Det har vi også set. De har været indsendt.

Kristian Kjær Jensen: Ja hvor mange forskellige revisorer har I fundet, der har aflagt erklæringer efter ISA for LCE?

Interviewer: 2.

Kristian Kjær Jensen: Så der er nogle enkelte, der har taget det til sig. Men altså jeg tror, at det er i hvert fald hvad jeg hører, men altså, det er nok lidt bias det jeg hører, at der er nogle revisionsfirmaer der har det på tapetet. Jeg ved ikke hvem, men tilbage er vi jo stadigvæk ved, det er fint nok at indføre det du skal have kunderne med over på det og hvordan løser du den opgave? Men, det må de jo finde ud af.

Interviewer: Jeg tror i bund og grund kunderne, der kan bruge samme manipulation som mange fik dengang udvidet gennemgang, at det er ikke at revisionen, vi har stigende omkostninger. Udvidet gennemgang gør at omkostningerne ikke stiger, men det skal jeg ikke sige.

Tak for din tid Kristian, og så må du have en god dag.

Kristian Kjær Jensen: Jamen selv tak, i lige måde. God fornøjelse, hej.

12.6 Bilag 6 oversigt over standarder

Oversigt over standarder (ISQM og ISA)					"Krav" i vejledende materiale	Direkte og indirekte krav i alt	Appendix	Sider	Krav		
ISQM 1, International standard on quality management 1, quality management for firms that perform audits or reviews of financial statements, or other assurance or related services engagements											
ISQM 2, International standard on quality management 2, engagement quality reviews											
ISA 200, Den uafhængige revisors overordnede mål og revisionens gennemførelse i overensstemmelse med internationale standarder om revision					27	12	78	90	0		
ISA 210, Afale om revisionsopgavens vilkår					24	38	39	77	2		
ISA 220, International standard on auditing 220, quality management for an audit of financial statements					42	53	120	173	0		
ISA 230, Revisionsdokumentation					15	17	24	41	1		
ISA 240, The Auditor's Responsibilities Relating to Fraud in an Audit of Financial Statements (revised)					125	108	193	301	5		
ISA 250, Overvejelser vedrørende love og øvrig regulering ved revision af regnskaber					35	23	36	59	0		
ISA 260, Kommunikation med den øverste ledelse					29	19	54	73	2		
ISA 265, Kommunikation om mangler i intern kontrol til den øverste ledelse og den daglige ledelse					13	9	30	39	0		
ISA 300, Planlægning af revision af regnskaber					20	16	22	42	1		
ISA 315, Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement					202	70	241	311	6		
ISA 320, Væsentlighed ved planlægning og udførelse af en revision					11	8	13	21	0		
ISA 330, Revisors reaktion på vurderede risici					22	45	63	108	0		
ISA 402, Revisionsmæssige overvejelser vedrørende en virksomhed, der anvender serviceleverandere					24	34	44	78	0		
ISA 450, Vurdering af fejlinformationer konstateret under revisionen					14	15	30	45	0		
ISA 500, Revisionsbevis					22	10	57	67	0		
ISA 501, Revisionsbevis - Specifikke overvejelser for udvalgte områder					11	20	27	47	0		
ISA 505, Eksterne bekræftelser					12	18	25	43	0		
ISA 510, Førstegangss revisionsopgaver – primobalancer					15	14	9	23	1		
ISA 520, Analytiske handlinger					9	21	28	0	1		
ISA 530, Revision ved brug af stikprøver					15	11	23	34	4		
ISA 540, Revision af regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger					96	88	152	240	2		
ISA 550, Nærtstående parter					27	37	50	87	0		
ISA 560, Efterfølgende begivenheder					14	28	20	48	0		
ISA 570, Going concern (revised)					124	67	93	160	1		
ISA 580, Skriftlige udtalelser					17	16	27	43	2		
ISA 600, Special Considerations - Audits of Group Financial Statements (Including the Work of Component Auditors)					103	95	182	277	3		
ISA 610, Anvendelse af interne revisors arbejde					22	54	41	95	0		
ISA 620, Anvendelse af en revisorudpeget eksperts arbejde					21	20	42	62	1		
ISA 700, Udformning af en konklusion og afgivelse af erklæring om et regnskab					47	95	54	149	1		
ISA 701, Kommunikation af centrale forhold ved revisionen i den uafhængige revisors erklæring					24	19	64	83	0		
ISA 705, Modifikationer til konklusionen i den uafhængige revisors erklæring					32	39	27	66	1		
ISA 706, Fremhævelse af forhold i regnskabet og fremhævelse af forhold vedrørende revisionen i den uafhængige revisors erklæring					19	9	18	27	4		
ISA 710, Sammenlignelige oplysninger – sammenligningstal og regnskab til sammenligning					20	19	13	32	1		
ISA 720, Revisors ansvar i forbindelse med andre oplysninger					47	31	59	90	2		
ISA 800, Særlige overvejelser – revision af regnskaber udarbejdet i overensstemmelse med begrebsrammer med særligt formål					23	10	21	31	1		
ISA 805, Særlige overvejelser – revision af bestanddele af et regnskab samt specifikke elementer, konti eller poster, der indgår i et regnskab					27	17	28	45	2		
ISA 810, Opgaver vedrørende afgivelse af erklæring om regnskabsammendrag					29	60	27	87	1		
					1.375	1.255	2.067	3.322	44	123	585
ISA for LCE's andel sammenlignet med fuld ISA-revision (sider og krav)										8,9%	46,6%
Inkl. "krav" i forklarende vejledning og materiale (anvisninger af fremgangsmåder mv.)										17,6%	

(Aalbæk, Fagligafdeling.dk, 2025)